

Lokala omförhandlanden av öppenhets- respektive utvärderingstrenden i vetenskaplig publicering

**En lingvistisk forskargrupps navigering i ett
föränderligt publiceringslandskap**

Eric Ahl & Filip Astner

Examensarbete (30 högskolepoäng) i biblioteks- och informationsvetenskap för
masterexamen inom ABM-masterprogrammet vid Lunds universitet.

Handledare: Olof Sundin

År: 2017

© Eric Ahl & Filip Astner. Fri användning enligt CC BY-SA (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>)

Title

Local Renegotiations of the Open Access and the Research Evaluation Trends in Scholarly Publishing: The Navigations of a Linguistic Research Group in an Ever-changing Publishing Landscape

Abstract

Two major trends in scholarly publishing to have emerged in recent years are the increased demands on the availability of scientific publications (Open Access) and the evaluation of scholarly publishing by quantitative measures. On the one hand, scholars today have to conform to demands from funding agencies as well as other institutions to publish their findings Open Access. On the other hand, the current research environment is marked by competitiveness and an ever-increasing emphasis on the dissemination of findings in high impact factors channels. Research has shown that publishing practices within the humanities tend to counteract the implementation of the trends mentioned above. Even so, studies have shown that the dissemination of research in the humanities in fact includes a broad spectrum of practices, calling for a more detailed understanding of publishing in specific disciplines and research fields. Linguistics as a field of research serves as an example of this diversity, displaying publishing patterns that deviate from those typically associated with the humanities. This study aims to investigate the shaping of publishing practices within the field of linguistics in regards to the two aforementioned trends.

The study is informed by an actor-network-theoretical approach. In total, 10 qualitative interviews were conducted with 13 informants. The informants included were interviewed in the capacity of members of a linguistic research group at a Swedish university (6), representatives of the research information system (3), library (2), department management (1) and IT unit (1). Apart from the interviews, a complementary documentary analysis was conducted in which organizational documents, as well as documents relating to research policy at a national and institutional level, were analyzed.

Findings indicate that publishing practices among the members of the linguistic research group predominantly are shaped and upheld with regards to the informal values of specialized scholarly communities. The primary external source of influence on the researchers' publishing practices, in regards to two trends, is identified as being funding sources whose policies dictate publishing in Open Access journals. Although researchers display an awareness of metrics in the context of research assessment, only a partial uptake of bibliometric indicators is shown in their practices. The thesis finds that general trends in scholarly publishing are subject to renegotiation by researchers in relation to values and practices internal to their scholarly communities. As for the endurance of these values and practices, it is argued that they – rather than being definite or fixed – are maintained through an ongoing process which involves a wide range of stakeholders.

Master's thesis

Keywords

library and information studies; research practices; humanities; linguistics; scholarly communication; open access; research evaluation; actor-network theory; ALM

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	5
1.1 KONTINUITET OCH DISKONTINUITET I VETENSKAPLIG PUBLICERING	6
1.2 SYFTE OCH FORSKNINGSPRÅG.....	8
1.3 CENTRALA BEGREPP.....	8
1.4 DISPOSITION	9
2. FORSKNINGSÖVERSIKT OCH BAKGRUND	10
2.1 VETENSKAPLIG PUBLICERING OCH VETENSKAPLIG KOMMUNIKATION	10
2.1.1 Studiet av vetenskapliga praktiker och STS.....	10
2.1.2 Undersökningar av vetenskaplig kommunikation.....	11
2.1.3 Disciplinen som undersökningsområde.....	13
2.1.4 Tidigare forskning: Humaniora	14
2.1.5 Tidigare forskning: Lingvistik.....	15
2.2 OPEN ACCESS	17
2.2.1 En kort översikt av Open Access.....	18
2.2.2 Situationen för Open Access nationellt.....	19
2.2.3 Forskare och Open Access.....	20
2.3 BIBLIOMETRISKT BASERAD FORSKNINGSUTVÄRDERING	21
2.3.1 Bibliometriska indikatorer: Spridning och tillämpningar	21
2.3.2 Bibliometrisk forskningsutvärdering i en svensk kontext	23
2.3.3 Undersökningar av bibliometriska indikatorers påverkan	23
3. TEORI OCH METOD	25
3.1 AKTÖR-NÄTVERK-TEORI	25
3.1.1 Symbolen, förbindelsen och översättningar	25
3.1.2 Symbolen förändras och översätts.....	26
3.1.3 Symbolen blir till en obligatorisk passagepunkt.....	27
3.1.4 Symbolen intar ett stabiliserat tillstånd och blir till en svart låda	27
3.2 METOD.....	28
3.2.1 Intervjuer	29
3.2.2 Texter	30
3.2.3 Urval.....	31
3.2.4 Genomförande.....	32
3.2.5 Etiska aspekter.....	33
3.2.6 Teorins och metodens möte i analysen.....	34
4. RESULTAT.....	35
4.1 INFORMANTERNA	35
4.2 PUBLICERINGSLANDSKAPET	35
4.2.1 Startpunkt: Forskargruppen	35
4.2.2 Forskarnas drivkrafter och värderingar vid publicering.....	38
4.2.3 Forskarnas relation till forskningens tillgängliggörande	44
4.3 ETT ORGANISATORISKT OCH FORSKNINGSPOLITISKT LANDSKAP	46
4.3.1 Länkar och kontaktytor.....	46
4.3.2 Riktningar inom publiceringslandskapet.....	49
4.3.3 Riktningarnas implementering	53
5. ANALYS.....	56
5.1 ÖVERSÄTTNINGEN AV OPEN ACCESS SOM SYMBOL	56
5.2 ÖVERSÄTTNINGEN AV BIBLIOMETRISK UTVÄRDERING	58
5.3 UPPRÄTTHÅLLET AV PUBLICERINGSLANDSKAPET	61
5.4 SLUTSATSER AV ANALYSEN	63

6. DISKUSSION	64
6.1 ÅTERKOPPLING TILL FORSKNINGSFRÅGOR	64
6.2 AVSLUTANDE DISKUSSION.....	66
7. LITTERATURFÖRTECKNING	70
8. BILAGOR.....	80
BILAGA 1 INTERVJUGUIDER	80
BILAGA 2 INTERVJUFÖRFRÅGNINGAR	85
BILAGA 3 INFORMERAT SAMTYCKE	87
BILAGA 4 ARBETSFÖRDELNING.....	91

1. Inledning

Den 15 januari 2015 överlämnade Vetenskapsrådet deras förslag till nationella riktlinjer för öppen tillgång (*Open Access*) till vetenskaplig information till regeringen. Dokumentet (Vetenskapsrådet 2015) som Vetenskapsrådet överlämnade innehåller utöver riktlinjer och förslag även en redogörelse för de hinder som behöver utredas innan myndighetens målbild kan realiseras. Ett av dessa hinder är, som Vetenskapsrådet (2015, s. 12) uttrycker det, “[m]eriterings- och medelstillsdelningssystemet versus krav om open accesspublicering”. I ett utkast (Vetenskapsrådet 2014) till förslaget som framlades påtalar myndigheten att flera intressenter understryker att “systemet för medelstillsdelning och öppen tillgänglighet bör betraktas i ett sammanhang”. Mer specifikt åsyftas ett problemområde vari den parallella tillämpningen av bibliometriska indikatorer vid medelstillsdelning och arbetet med att fritt tillgängliggöra forskningsresultat kommer i konflikt:

Om den publikationsbaserade indikatorn för medelstillsdelning innehåller ranking av tidskrifter efter impact factor och/eller anseende innebär det en konflikt mellan målet om öppen tillgång till forskningsinformation och prestationsbaserad medelstillsdelning. Hur den konflikten ska lösas behöver utredas.

Vetenskapsrådet 2014, s. 11

I december 2015, samma år som riktlinjerna presenterades, höll Vetenskapsrådet en hearing där forskare och representanter från lärosäten, såväl som andra organisationer fick möjlighet att diskutera myndighetens förslag (Vetenskapsrådet 2016). I diskussionerna fastslogs det bland annat att “forskningen ofta bedöms utgående från i vilken tidskrift resultaten publicerats i, när forskaren söker bidrag eller tjänst”, och att “[t]idskrifterna med hög så kallad journal impact factor” sällan är öppet tillgängliga. Slutsatsen är snarlik: “Här finns en konflikt som måste lösas av forskningsråd och lärosäten.” I sin sammanställning av diskussionerna (Vetenskapsrådet 2016) framhåller myndigheten att deltagarnas synpunkter ska figurera som ett “inspel till arbetet med forskningspropositionen” – och mycket riktigt finns konflikten representerad även i den proposition (Utbildningsdepartementet 2016) regeringen överlämnade åt riksdagen den 24 november 2016:

Övergången till öppen tillgång till forskningsresultat hindras bl.a. av att det saknas tydliga incitament för forskarna att öppet tillgängliggöra forskningsresultaten. För vetenskapliga publikationer saknas i dag en mekanism för att uppmuntra forskare att publicera i tidskrifter med öppen tillgång till artiklarna i stället för i traditionella tidskrifter som ofta har större genomslag.

Utbildningsdepartementet 2016, s. 107

I Sverige figurerar konflikten således i dagsläget i några av de mest framträdande forskningspolitiska dokumenten, vilket är en utveckling som även syns i en internationell kontext (se t.ex. Finch 2012, s. 57; Europeiska unionen 2016, s. 8).

Med utgångspunkt i intervjuer med sex forskare i en lingvistisk forskargrupp, samt intervjuer med representanter från institutionsledningen, fakultetens bibliotek, fakultetens IT-avdelning och lärosätets system för forskningsinformation, strävar vi i föreliggande uppsats efter att skapa en fördjupad förståelse för hur denna konflikt tar sig uttryck i forskares publiceringspraktiker lokalt vid ett större lärosäte i Sverige.

1.1 Kontinuitet och diskontinuitet i vetenskaplig publicering

Den vetenskapliga publikationen är det mest synliga, tillgängliga och varaktiga uttrycket för forskningsaktivitet (Becher & Trowler 2001, s. 110), varför spridningen av forskningsresultat genom publicering har kommit att betraktas som slutprodukten av forskning (se t.ex. Knorr-Cetina 1981, s. 94; Becher & Trowler 2001, s. 110; Borgman 2007, ss. 48f). Vetenskaplig publicering kan vidare förstås som både präglad av kontinuitet och diskontinuitet (Borgman 2007). Å ena sidan syns en kontinuitet i hur forskningsresultat har, trots teknologiska omdaningar, fortsatt spridas och positionerats gentemot annan forskning genom den vetenskapliga publikationen. Å andra sidan träder en diskontinuitet fram i hur spridningen av forskningsresultat fortsätter att formas om och omförhandlas av intressenter både innanför och utanför akademiens väggar. Trots en enhällighet kring publikationens signifikans i studiet av vetenskap råder det inom biblioteks- och informationsvetenskapen delade meningar om vilka funktioner den egentligen har. Bernd Frohmann (2004) identifierar i detta sammanhang två diskurser – eller synsätt – inom den informationsvetenskapliga forskningen till vilka den vetenskapliga publikationen kan relateras. I den ena diskursen, som Frohmann benämner den epistemologiska diskursen, ligger fokus på publikationens epistemologiska innehåll, och publikationen ses således huvudsakligen i sin funktion som bärare av information. I centrum för den andra diskursen – den praktikorienterade diskursen – ligger relationen mellan den vetenskapliga publikationen och den kultur som omgärdar den. Skillnaderna mellan de två diskurserna är flera, men kan sammanfattas i att den epistemologiska diskursen utgår från att vetenskapens uppgift är att upptäcka, representera och kommunicera en immateriell kunskap, medan den praktikorienterade diskursen kännetecknar synen på kunskap som något materiellt som konstrueras och sätts samman i vetenskapliga praktiker (Frohmann 2004, ss. 101f).

På sätt och vis är insatserna högre i den ovannämnda konflikten mellan öppenhetsrespektive utvärderingstrenden då den betraktas ur ett praktikorienterat perspektiv. Om publicering inte endast innebär spridning av kunskap utan även kännetecknar en process vari kunskap skapas, innebär det att konflikten – utöver att påverka tillgången till forskningsresultat – också potentiellt färgar hur kunskap skapas i relation till det befintliga publiceringslandskapet. Ett exempel på detta ges av Alexander Rushforth och Sarah de Rijcke (2015) som visar hur det inom den biomedicinska disciplinen i Nederländerna går att urskönja en utveckling där utvärderingskulturen påverkar publiceringspraktiker till den grad att den har integrerats i själva kunskapsproduktionen. Närmare bestämt visar de hur den bibliometriska indikatorn *Journal Impact Factor* (JIF) inte enbart tas hänsyn till i forskningens

spridningsmoment, utan införlivas i den biomedicinska disciplinära kulturen (Rushforth & de Rijcke 2015). Liksom utvärderingsinstansernas återspeglings i Rushforths och de Rijkjes studie, finns det belägg för att Open Access-publiceringens också bör ses i ljuset av disciplinära normer och praktiker. Rob Kling och Geoffrey McKim (2000) belyser hur de kulturer olika forskningsfält bygger upp kring kunskapsspridning spelar en central roll i implementeringen av nya teknologier. Att ämnesspecifika databaser för Open Access-publicering har rönt stora framgångar inom den fysiska disciplinen beror på att liknande spridningsmetoder redan var förankrade inom området sedan tidigare, menar Kling och McKim (2000).

Som en motpol till de undersökningar vi diskuterar ovan, där Open Access-publicering och bibliometriska utvärderingsinstanser beskrivs som integrerade i disciplinernas intellektuella och sociala normer, har en inkompatibilitet identifierats mellan samma trender i relation till humaniora (se t.ex. Creaser et al. 2010; Eve 2015; Hammarfelt 2016). Emellertid är en enhetlig syn på humaniora i fråga om publiceringspraktiker problematisk. Exempelvis har monografin beskrivits som den gyllene standarden för publicering inom humaniora (se t.ex. Borgman 2007, s. 214) och författarskap inom ämnesområdet har beskrivits som ett individualistiskt företag (se t.ex. Cronin 2001; Cronin 2005). Den typen av generaliseringar har dock kommit att ifrågasättas i undersökningar (Zwaan & Nederhof 1990; Georgas & Cullars 2005) av publiceringsmönster inom lingvistik – en disciplin som traditionellt sett faller in under humaniorabegreppet. Vetenskapsrådet (2014) anför att konflikten mellan meritering och Open Access enligt uppgift inte är lika framträdande inom humanvetenskaperna. Dock ställer vi oss något frågande inför detta påstående. Om det är så att fältspecifika kulturer spelar en väsentlig roll i denna fråga, och om det är så att det i realiteten finns en stor spännvidd av kulturer representerade inom humanvetenskaperna – kan vi då utesluta att det finns en sådan konflikt även bland de humanvetenskapliga disciplinerna? Mot bakgrund av den forskning vari lingvistik träder fram som ett sådant undantag från generaliseringar kring publicering inom humaniora, ter sig disciplinen som en gynnsam startpunkt för studiet av publiceringspraktiker i relation till de två trenderna.

Det praktikorienterade synsättet, såsom Frohmann (2004) framhåller det, liksom slutsatserna i Kling och McKims (2000) och Rushforths och de Rijkjes (2015) studier, antyder att det mest lämpliga sättet att studera trendernas återspeglings är att skapa en fördjupad förståelse för den i en specifik vetenskaplig kontext och kultur. I föreliggande uppsats företar vi oss därför att närmare studera hur befintliga publiceringspraktiker inom en forskargrupp omförhandlas i relation till de övergripande strukturerna och trenderna. Vidare syftar uppsatsen till att skapa en djupare förståelse för hur trenderna kommuniceras in i denna kontext – varför undersökningen även sträcker sig utanför gruppen till andra relevanta delar av den kringliggande organisationen. Vi strävar att på så sätt att närma oss och synliggöra den kontinuitet och diskontinuitet som inryms i begreppet vetenskaplig publicering samt i den konflikt som beskrivs av nationella (Vetenskapsrådet 2014, 2015, 2016; Utbildningsdepartementet 2016) liksom internationella (Finch 2012; EU 2016) aktörer.

1.2 Syfte och forskningsfrågor

Uppsatsens syfte är att skapa fördjupad förståelse för hur ett publiceringslandskap utformas och upprätthålls samt hur publiceringspraktiker inom avgränsade forskningsfält samspelar med övergripande trender i vetenskaplig publicering. Studien tar sitt avstamp i en forskargrupp inom den lingvistiska disciplinen och den miljö forskargruppen rör sig i. Uppsatsens syfte konkretiseras nedan i tre forskningsfrågor:

- Hur utformas publiceringspraktiker bland medlemmarna i den lingvistiska forskargruppen samt i relation till den miljö de verkar inom?
- Hur manifesterar sig de ökade kraven på utvärdering respektive öppenhet bland forskargruppens medlemmar och deras praktiker?
- På vilket sätt omförhandlas utvärderings- respektive öppenhetskraven mellan forskargruppens medlemmar och de aktörer som omgärdar dem?

1.3 Centrala begrepp

Disciplin: Vi använder begreppet disciplin då vi hänvisar till en intellektuell, ämnesmässig och/eller organisatorisk sammanhållning. Begreppet problematiseras utifrån tidigare forskning i avsnitt 2.1.3.

Lingvistik: I uppsatsen använder vi begreppet lingvistik genomgående. I Nationalencyklopedin (Elert u.å.) beskrivs lingvistik som synonymt med språkvetenskap, men att det i Sverige vanligen används “om allmän språkvetenskap, ofta innefattande också (allmän) fonetik”. Vi har valt att använda lingvistik genomgående och som allmängiltigt.

Praktiker: Frohmanns (2004) praktikperspektiv beskrivs kort i avsnitt 1.1 och lyfts även närmare i anslutning till praktikorienterade undersökningar genomgående i kapitel 2. För att konkretisera hur praktikbegreppet används i vår uppsats ansluter vi oss till Gunilla Wiklunds (2007, s. 7) definition av forskningspraktiker. I Wiklunds definition innebär forskningspraktik “hur forskning utförs och tar sig uttryck” i forskares vardag. Praktiker ses vidare av författaren som bestående av “av handlingar och rutiner, olika artefakter i form av till exempel tidskrifter, olika mätinstrument eller datorprogram, och bygger på uttalad och outtalad kunskap om hur individer förväntas bete sig”.

Vetenskaplig kommunikation och vetenskaplig publicering: Vetenskaplig kommunikation förstås i denna uppsats som att innefatta en bred spännvidd av kommunikativa praktiker forskare emellan. William Garvey (1979, s. ix) belyser omfånget på följande vis: “It covers scientific communication from the most informal discussion between two scientists to the formal aspects of scientific communication such as journals, reviews, books, etc.” I linje med Garvey betraktar vi i föreliggande uppsats vetenskaplig kommunikation som att inbegripa även vetenskaplig publicering.

1.4 Disposition

I det inledande kapitlet av föreliggande uppsats tillhandahålls en introduktion till uppsatsens forskningsproblem samt en presentation av dess syfte och forskningsfrågor. Kapitel två utgörs av en forskningsöversikt och bakgrund som kontextualiserar vår undersökning till en bredare tradition av praktikorienterade studier av vetenskaplig kommunikation och vetenskaplig publicering. Därefter introduceras i kapitel tre vår teoretiska apparat och uppsatsens metodologiska tillvägagångssätt.

Presentationen av undersökningens empiriska material äger rum i kapitel fyra: "Resultat". I kapitlet sammanställs det insamlade materialet för att sedan bli föremål för analys i kapitel fem: "Analys". Mot bakgrund av ovan nämnda avsnitt förs slutligen en diskussion i kapitel sex, "Avslutande diskussion", kring undersökningens resultat och analys, och här görs även återkoppling till de inledande forskningsfrågorna. Utöver att återkoppla till forskningsfrågorna i kapitel sex sätter vi våra resultat relation till det forskningsområde vi rör oss inom och ger inom ramen för detta förslag till framtida forskning.

2. Forskningsöversikt och bakgrund

I syfte att introducera de forskningsområden och fenomen som föreliggande uppsats tar avstamp i, och dessutom för att ge en fördjupad förståelse av centrala begrepp i undersökningen, tillhandahålls i följande kapitel en forskningsöversikt och bakgrund. Kapitlet är indelat i två huvudrubriker. I avsnitt 2.1 introduceras de praktikorienterade slags undersökningar av vetenskaplig kommunikation som uppsatsen sällar sig till liksom undersökningar av vetenskapliga discipliner. I efterföljande avsnitt tillhandahålls en bakgrund till Open Access och bibliometrisk forskningsutvärdering samt en översikt över hur de två fenomenen figurerar i undersökningar av publiceringspraktiker.

2.1 Vetenskaplig publicering och vetenskaplig kommunikation

Den slags undersökning som detta uppsatsarbete utgör kan contextualiseras till en tradition i vilken både studiet av vetenskaplig kommunikation och publicering företagits och – på ett bredare plan – forskningsfält där vetenskaplig aktivitet figurerat som studieobjekt. I det följande introduceras denna forskningstradition i form av en överblick där vi även löpande redogör för nyckelbegrepp. Uppsatsarbetet relateras därefter till de olika förgreningar som finns i forskning kring vetenskaplig publicering och vetenskaplig kommunikation utifrån både ett nationellt och internationellt perspektiv.

2.1.1 Studiet av vetenskapliga praktiker och STS

Startpunkten i vår undersökning av publicering som en vetenskaplig praktik står att finna i biblioteks- och informationsvetenskap och det upptagande av influenser från STS, eller *Science and Technology Studies*, som har gjorts inom disciplinen. Aktör-nätverk-teori (ANT) och SCOT, eller *Social Construction Of Technology*, räknas av Ji-Hong Park (2008) som två framträdande teoretiska uttryck inom STS. Blaise Cronin (2008) visar hur idéer från företrädare för idéströmningar inom STS, exempelvis Bruno Latour, Karin Knorr-Cetina, John Law med flera, alltsedan 1980-talet integrerats inom informationsvetenskap som disciplin. Vidare träder Latour fram, i en bibliometrisk analys av informationsvetenskaplig litteratur, som den, vid tiden för studien, mest citerade franska teoretikern inom informationsvetenskap (Cronin & Meho 2009). En ambition inom STS som forskningsfält är att undersöka hur nätverk och strukturer bildas bland forskare, och i detta även ta fasta på hur olika resurser används till detta ändamål (Sismondo 2010, s. 11). I linje med detta, menar Sergio Sismondo (2010), att materiella faktorer betydelse för, och växelverkan med, forskare tillåtit framträda tydligare inom forskningsfältet.

Av central betydelse för detta uppsatsarbete är den vändning som den inledningsvis aktualiserade Frohmann (2004, s. 101) ger uttryck för i sin distinktion mellan epistemologiska diskurser och praktikdiskurser kring vetenskap. Frohmann kontrasterar sin egen hållning vari vetenskapens materiella grund och konstruerade karaktär framträder gentemot en så kallad epistemologisk diskurs. Den sistnämnda beskrivs som följande och belyser i form av en negation praktikdiskurser: "An epistemological discourse of science is an idiom in which science is presented in terms of knowledge, theoretical representations, and abstract, immaterial objects of thought and thought processes" (Frohmann 2004, s. 97). Liksom i Sismondos (2010, s. 11) beskrivning av STS, så framhävs materiella aspekters betydelse i vetenskapliga praktiker även hos Frohmann – om än hos den senare mer i uttalad kontrast till kognitiva konceptualiseringar av vetenskaplig aktivitet där konstruktionen av kunskap skymms. Konsekvenserna av den här perspektivförskjutningen, som av Cronin (2008, s. 471) beskrivs som "the practice turn", syns inte minst i förhållningssättet till och förståelsen av dokumentets funktion i vetenskaplig kommunikation. I Frohmanns (2004, s. 101) praktikorienterade ansats förstås till exempel tidskriftsartikeln som en av flera resurser som verkar i stabiliseringen av vetenskapliga praktiker och fenomen. Synsättet innebär en avgörande skillnad från ett, idealtypiskt förstått, epistemologiskt synsätt där artikelns funktion enbart förstås som ett medium för kunskapsspridning.

2.1.2 Undersökningar av vetenskaplig kommunikation

Park (2008) talar om kontaktytan som finns mellan undersökningar av vetenskaplig kommunikation och STS. Författaren identifierar STS-litteraturen som ett fundament för undersökningar av den vetenskapliga kommunikationens sociotekniska aspekter. Park utgår från Donald Beagles (2001) beskrivning av ett sociotekniskt perspektiv på vetenskaplig kommunikation, där en aktör-nätverk-teoretiskt grundad förståelse av sociotekniska nätverk står i fokus. Dessa beskrivs av Beagle som "any abstract assemblage of humans, organizations, and machines interacting in a systematic way" (Beagle 2001, s. 422). Spännvidden på forskning kring vetenskaplig kommunikation på ett mer generellt plan beskrivs kärnfullt av Christine Borgman (2007):

Research on scholarly communication includes the growth of scholarly information, relationships among research areas and disciplines, comparisons of communication activities between fields or specialties, the information needs and uses of individual user groups, and the relationships among formal and informal aspects of communication.

Borgman 2007, s. 48

Till de formella aspekterna av vetenskaplig kommunikation räknas den vetenskapliga publikationen (Borgman 2007, s. 160) och liksom hos Frohmann (2004, s. 101) förstås här publikationen utifrån ett synsätt som relaterar den till praktiker. Borgman (2007, s. 160) vänder sig mot en dekontextualiserad förståelse av publikationen och understryker dess funktion i den vetenskapliga kommunikationen och dess koppling till just fältspecifika praktiker.

I den STS-grundade forskningen kring vetenskaplig kommunikation framträder enligt Park (2008) en skiljelinje mellan två olika ansatser. Park argumenterar för att undersökningar av vetenskaplig kommunikation kan kontextualiseras till två teoretiskt och metodologiskt åtskilda STS-domäner: en vetenskapssociologiskt respektive en kunskapsociologiskt influerad domän. I den förstnämnda

vetenskapssociologiska domänen återfinns undersökningar som syftar till att belysa exempelvis intellektuella strukturer. Park skriver: "Most studies in the intersection of scholarly communication structures and institutional sociology use bibliometric analysis (citation analysis) to evaluate or to show relationships among academic disciplines" (2008, s. 267). Undersökningar som har gjorts utifrån denna ansats kan ses hos exempelvis Blaise Cronin och Lokman Meho (2008) som i en longitudinell citeringsanalys belyst det intellektuella och interdisciplinära utbytet mellan informationsvetenskap och närliggande discipliner. Björn Hammarfelts (2011; 2012) bibliometriska undersökningar av den litteraturvetenskapliga disciplinen utgör ytterligare exempel på forskning där vetenskaplig kommunikation förstådd i termer av intellektuella strukturer och frågor kring disciplinär tillhörighet står i fokus.

Forskning och undersökningar som faller in under Parks (2008) andra, kunskapssociologiskt grundade, domän fokuserar istället på de processer som ingår i den vetenskapliga kommunikationen. Den processorienterade forskningen kring vetenskaplig kommunikation, menar Park, har två huvudsakliga aktivitetsområden i fokus: spridning och användning av forskning. Inom forskningsinriktningen rör sig undersökningar i någon mån bort från de ovan nämnda intellektuella strukturerna och landar istället i praktiker i anslutning till vetenskaplig kommunikation. Undersökningen som genomförs inom ramen för vårt uppsatsarbete står i tydlig relation till Parks process- och praktikorienterade domän. Park argumenterar som sagt för att domänen kan härledas till en kunskapssociologisk inriktning inom STS, vilken beskrivs av David Hess (1997, s. 81): "The sociology of scientific knowledge [...] focuses on the content of science. 'Content' refers to theories, methods, design choices, and other technical aspects of science and technology." De praktikorienterade undersökningarna rör sig således på ett metodologiskt plan närmare kunskapsproduktionen, och ett exempel på detta kan ses till exempel i John Laws och R. J. Williams (1982) kartläggning av två forskargrupper publiceringsstrategier och förhandlingar inför en sampublicering. Greg Myers (1993) fallstudie av peer-review- och revisionsförfarandet i anslutning till två sedermera publicerade artiklar inom det biologiska ämnesområdet utgör ett ytterligare exempel på hur processer och praktiker i den vetenskapliga kommunikationen framträder. I en svensk kontext belyser Wiklund (2007) publicering utifrån ett praktikorienterat perspektiv inom ramen för sin undersökning av vårdvetenskapliga forskares interaktion i sociala nätverk. Liksom i föreliggande uppsats utgår Wiklund från en forskargrups praktiker, och i undersökningen figurerar utformandet av forskningsartiklar som en del av en "forskningspraktisk förståelse" (Wiklund 2007, s. 149), och ses som en betydelsefull aspekt av de vårdvetenskapliga forskarnas meningsskapande.

Bland forskning som beskriver och undersöker den vetenskapliga kommunikationen i en specifikt digital kontext kan Kling och McKim (2000) nämnas. Författarna argumenterar i en studie bland annat emot föreställningen att digital teknologi innebär en ofrånkomlig konvergens av olika forskningsfält, då de menar att fältspecifika praktiker inte går att likrikta utan vidare. Undersökningar av vetenskaplig kommunikation där forskares fältspecifika praktiker studeras digitala miljöer omfattar både formell publicering och informell kommunikation i digitala forum (se t.ex. Kling & McKim, 1999; Kling, McKim & King 2003). Borgman (2007) kan även placeras in i den praktikorienterade strömningen med hänvisning till författarens verk

som berör den vetenskapliga kommunikationens inträde i den digitala tidsåldern. Det ska påpekas att det även finns forskning som i någon mån försvårar upprätthållandet av Parks (2008) två domäner; undersökningar där intellektuella strukturer och disciplinära konceptualiseringar korsbefruktas med tydligt praktikorienterade synsätt (se t.ex. Fry & Talja 2007; Talja, Vakkari, Fry & Wouters 2007). I en svensk akademisk kontext har Björn Hammarfelt och Sarah de Rijcke (2015) likaså undersökt forskningspraktiker genom ett metodologiskt tillvägagångssätt som lyfter både strukturella dimensioner tillika mer praktikorienterade.

2.1.3 Disciplinen som undersökningsområde

Som Carole Palmer och Melissa Cragin (2008) framhåller har disciplinbegreppet inneburit en hållpunkt inom biblioteks- och informationsvetenskapliga studier av vetenskaplig publicering. Disciplinen har inte endast begagnats som ett begreppsligt ramverk för bibliometriska studier, utan har även utgjort ingång och grund i förståelsen av forskare, institutioner och kunskap i stort. Tony Becher och Paul Trowler (2001, ss. 41–44) belyser emellertid att den avgränsning som begreppet syftar till att göra inte alltid helt klar, och trots att begreppet ideligen används går det att se skillnader i de uttryck som discipliner tar sig i praktiker. Fastän det finns en kontinuitet och stabilitet inom en disciplin är det möjligt att uppfatta signifikanta långsiktiga förändringar och geografiska egenheter inom densamma. Dessa geografiska egenheter kan vara organisatoriska i sin natur då lärosäten i sin interna taxonomi över fakulteter och avdelningar et cetera ritar sina egna kartor över kunskapsområden (Becher & Trowler 2001, ss. 41–44). Samma tudelning mellan att å ena sidan åsyfta en abstrakt disciplinär kultur och å andra sidan en konkret institutionell organisering upprepas i Colin Evans (1993, s. 160) erfarenheter av hur begreppets användning i praktiken:

When people use the generic term discipline [...] [t]hey are, I think, doing two things. They are referring to (a) an abstract map of knowledge, and (b) an institutional map of the way departments, schools, faculties, institutes, centres, etc. are organized.

Evans 1993, s. 160

Vidare belyser Evans (1988, s. 169) att disciplinen endast är en av många kategorier som forskare förhåller sig till. Bredvid hemvisten i en särskild disciplin tillhör forskare även till stor del osynliga sällskap av forskare, institutionella avdelningar, en eller flera professioner och så vidare (Evans 1988, s. 169). Att alltför starkt betona betydelsen av disciplinära samband tycks således medföra en risk att potentiellt försumma andra lika viktiga tillhörigheter hos forskare. Detta tar sig vidare uttryck i en reflektion hos Maurice Kogan (2000, s. 213): “We all defer to our own subjects and disciplines outside our institutions, but beyond that connections are hardly communitarian.” Kogan intar i detta yttrande ett kritiskt förhållningssätt till disciplinen som tecken på samhörighet och menar att det i praktiken snarare används för att ge utomstående ett sken av en samhörighet. Dessutom menar Kogan (2000) i samma artikel att det inte är möjligt att betrakta discipliner som oavhängiga den miljö i vilken de existerar. Författaren för här fram att utbildningsväsendet existerar i ett större organisatoriskt och politiskt sammanhang och således är föremål för yttre påtryckningar. Detta för resonemanget tillbaka till frågan om discipliners beständighet och kontinuitet och som Kogan (2000) påpekar går det att härleda

uppkomsten av ämnen som, till exempel *business studies* i Storbritannien, till politiska beslut och införandet av riktlinjer.

Det inbegriper en viss fara att på ett entydigt sätt förhålla sig till discipliner, då det är osäkert huruvida generaliseringar vid närmare granskning visar sig vara riktiga (Becher & Trowler 2001, s. 39; Hyland 2004, s. 9). Becher och Trowler (2001, s. 39) menar dock att det trots allt kan finnas ett värde i generaliseringar då de kan åskådliggöra beständiga och rumsligt övergripande strukturer inom akademien. Palmer och Cragin (2008) betonar emellertid svårigheten i att konstatera samhörighet forskare emellan och kritiserar forskning som inte förklarar varför vissa grupper valts ut att studeras. Istället förespråkar Palmer och Cragin studier riktade mot verkliga grupperingar där faktiska arbetsrelationer kan påvisas, vilket inte begränsas till disciplinära kulturer, utan även skulle kunna inkorporera tvär- och flervetenskapliga arbeten. Författarna formulerar träffsäkert hur disciplinbegreppet når en tydlig ändpunkt: “Real-world research problems and solutions rarely arise within orderly disciplinary categories” (Palmer & Cragin 2008, s. 173).

2.1.4 Tidigare forskning: Humaniora

Trots svårigheten att i praktiken tala om disciplinära avgränsningar, vilket vi belyser ovan, utgör discipliner likväl ett ofta använt ramverk vid studiet av publiceringspraktiker. Jämförande studier kan fungera för att uppmärksamma bland annat skillnader i vilka dokumenttyper som är betydelsefulla inom olika områden (se t.ex. Borgman 2007), hur praktiker kring författarskap går isär (se t.ex. Cronin 2005) samt hur disciplinära normer påverkar förutsättningarna för övergripande lösningar på publiceringsfrågor (se t.ex. Kling & McKim 2000). Utan att avvisa synen på det disciplinära begreppet som mångfasetterat, finns det ett behov att redogöra hur tidigare informationsvetenskaplig forskning skildrar det humanistiska ämnesområdet och positionerar det gentemot andra ämnesområden och discipliner.

Monografin har framhävts som ett centralt medel för spridning av kunskap inom humaniora (Borgman 2007, s. 214; Cronin 2005, s. 22). Diskussioner kring monografin har inte sällan sin utgångspunkt i antagandet att dess ställning är hotad i ett föränderligt publiceringslandskap. Den kris som påtalas har delvis att göra med faktumet att forskningsbibliotek idag köper in färre monografier, vilket delvis beror på att deras budgetar är ansträngda av höga prenumerationskostnader för vetenskapliga tidskrifter (Crossick 2016; Gardiner & Musto 2015, s. 169; Lewis 2016; Smyth 2016). Förespråkarna för monografins betydelse har till dess försvar understrukit att monografin har en kulturell signifikans i ett akademiskt sammanhang, vari att författa en monografi inom vissa humanioradiscipliner betraktas som en central kompetens (Cronin 2004; Crossick 2016). Sambandet mellan textuella genrer och ämnesspecifika kulturer begränsas dock ej till humaniora utan bör ses i en vidare kontext, vilket tydliggörs av Ken Hyland (2004, s. 10): “Writing as a member of a disciplinary group involves textualising one’s work [...]. It requires one to give a tangible and public demonstration that one has legitimacy.” I linje med det tidigare diskuterade praktikorienterade synsättet på vetenskaplig publicering, framhåller Hyland här publikationens funktioner i en kulturell kontext. Monografin träder fram som ett särskilt tydligt exempel på relationen mellan dokument och akademiska normer då monografins “kris” har kopplats till en mer övergripande forskningspolitisk “kris” inom humaniora (Gardiner & Musto 2015, ss. 168f).

I frågan om författarskap talar Blaise Cronin (2001; 2005, ss. 24f) om humaniora som ett förkroppsliggande av ett publiceringslandskap präglat av tradition och individualism, mot vilket han sedan kontrasterar trender kring ökat samförfattarskap: "The lone scholar may be an anachronism in most scientific and many social scientific disciplines, but that is not the case in the humanities" (Cronin 2005, s. 24). Fastän författaren själv medger att detta är en förenklad syn på forskning inom humaniora, utgör resonemanget ett exempel på hur det ofta dras allmänna slutsatser i relation ämnesområdet. Resultaten från en studie av Michael Ochsner, Sven Hug och Hans-Dieter Daniel (2013) återger en mer nyanserad bild. Studien i fråga befäster att både individuell och kollaborativ forskning återfinns inom humaniora och att dessa arbetsformer ej anses indikera kvalitet i sig själva. Forskarna i studien framhåller istället att individbaserad och inomdisciplinär forskning symboliserar traditionella värderingar, samt att kollaborativ och ämnesövergripande forskning ligger i linje med mer moderna värderingar. I forskarnas åsikter framhävs både negativa och positiva aspekter av modern respektive traditionell forskning: Forskning som ses som påtvingat tvärvetenskaplig klassades som negativ, och likaså forskning som sågs överdrivet självcentrerad. Värt att understryka är att forskarna i studien även ser positiva aspekter i arbetsformerna.

2.1.5 Tidigare forskning: Lingvistik

I detta avsnitt diskuteras skildringen av lingvistik i tidigare forskning. Det är viktigt att komma ihåg att detta sammanhang som lingvistiken ingår i, så som det diskuterades i 2.1.3, både syftar till en kulturell och en organisatorisk företeelse och att det således kan uppvisa tidsmässig såväl som geografisk mångfald. En handfull av de studier som vi diskuterar är från slutet av 1980-talet och bör därför betraktas som förhållandevis gamla; exempelvis beskriver Paul Hopper (2007) 1990-talet som en tid då den nordamerikanska hegemonin inom lingvistiken försvagades. Den forskning som diskuteras i föreliggande del bör således förstås i ljuset av de tidliga och rumsliga skillnader som är inneboende i disciplinbegreppet.

En av de tidigaste informationsvetenskapliga studier som specifikt undersöker ämnet lingvistik genomfördes av Rolf Zwaan och Anton Nederhof (1990). I deras tämligen kortfattade artikel ifrågasätter dessa huruvida generaliseringar kring humaniora i allmänhet är överförbara på lingvistiken i synnerhet. Mer specifikt syftar artikeln till att pröva två påståenden kring humaniora för att se om dessa stämmer även för den lingvistiska disciplinen: Att det inte finns några "core journals" och att endast äldre material används. Utifrån data insamlad genom en postenkät argumenterar Zwaan och Nederhof (1990) att det finns en samling centrala tidskrifter inom området. Vidare framlägger författarna, efter att ha undersökt en korpus bestående av 547 artiklar inom teoretisk lingvistik publicerade 1985, att den högst citerade årgången var två år tidigare och att nyligen publicerade forskningsresultat således är av stor betydelse inom disciplinen. Detta leder författarna till att dra slutsatsen att "[t]he characteristics of scholarly communication in linguistics therefore resemble closely those of the 'harder' social-science fields, and do not fit the common stereotype of humanities research" (Zwaan & Nederhof 1990, s. 556).

Helen Georgas och John Cullars (2005) når en liknande slutsats i ett försök till att skapa en fördjupad förståelse för publicering inom lingvistiken. Deras artikel sträcker

sig emellertid bortom Zwaans och Nederhofs (1990) ursprungliga frågeställningar och syftar vidare till att identifiera centrala publikationstyper, tidskrifter, förläggare, publikationsspråk, samt könsfördelning i författarskap. Studien, som författarna beskriver som en referensanalys snarare än en citeringsanalys, mynnar ut i en rad slutsatser. Däribland menar Georgas och Cullars (2005) att både publicering i vetenskapliga tidskrifter såväl som i bokform är viktiga inom lingvistik. Detta står i motsats till tidigare data (Nederhof, Zwaan, Bruin & Dekker 1989, s. 426) vari monografier framställs som en sällan använd publiceringskanal inom lingvistik. Däremot ligger resultaten enligt Georgas och Cullars (2005) i linje med Zwaans och Nederhofs (1990) påstående att publiceringsmönster inom disciplinen ligger närmre samhällsvetenskaperna än humaniora. Påståendet att det skulle finnas en grupp av "core journals" finner dock ej stöd i artikeln, men Georgas och Cullars (2005) indikerar istället en kärngrupp av förlag. Resultaten pekar även på att angloamerikansk forskning är högst citerad och engelska överväldigande är det mest använda språket. Georgas och Cullars (2005) uppvisar genomgående ett kritiskt förhållningssätt till studiens källmaterial, *Language and Linguistics Behaviour Abstracts*. Källmaterialet, framhåller författarna, erbjuder endast ett tvärsnitt av lingvistik där den mängd av förgreningar som finns inom disciplinen ej tillåts komma till tals. Problematiken med att arbeta övergripande mot lingvistik kontra mer specifikt mot en avgränsad del av denna, tror vi är en av de betydelsefulla lärdomarna att dra av denna studie.

Jenny Frys (2004) artikel, vari hon undersöker informations- och kommunikationsteknik i relation till korpuslingvistik, är ett exempel på forskning som rör sig bort från vidlyftiga disciplinära beskrivningar och istället riktar sig mot en utpräglad kontext. Korpuslingvistik är en del av lingvistik där källmaterialet består av databaser, korpora, vari stora mängder texter samlas och tillgängliggörs. Områdets framväxt går därför att koppla till den teknologiska förfining som möjliggjorde byggandet av dessa omfattande databaser (Hopper 2007, s. 37). Frys studie (2004) skiljer sig delvis från ovan nämnda studier eftersom kvalitativ metod, etnografi, tillämpas, men även för att det undersökta området är tydligt avgränsat och betydligt mindre. I artikeln intar Fry (2004) ett kritiskt förhållningssätt till disciplinära gränsdragningar som ömsesidigt uteslutande och framhäver forskarsubjektens intellektuella och gränsöverskridande rörlighet. Korpuslingvisterna i studien beskrivs som akademiska nomader: "Being academic 'nomads', many of the corpus-based linguists had travelled, intellectually speaking, a long way from their roots in linguistics" (Fry 2004, s. 311). Fältet beskrivs vidare som interdisciplinärt med en avsaknad av social och teknisk standardisering, vilket kan förklara varför korpuslingvistik präglas av en lösare sammanhållning än monodisciplinära fält. Studiens resultat föranleder författaren till att dra slutsatsen att tidigare teorier med disciplinen som utgångspunkt fungerar olika väl beroende på det undersökta fältets intellektuella och kulturella enhetlighet. Fry menar på att förklaringsmodeller med utgångspunkt i disciplinbegreppet fungerar förhållandevis väl när det kommer till exempelvis partikelfysik, men att de inte fungerar lika väl för korpuslingvistik.

Två djupdykningar i närliggande disciplinära kulturer som bör tas upp är Evans monografier *Language people: the experience of teaching and learning Modern Languages in British universities* (1988) och *English people: the experience of teaching and learning English in British universities* (1993). Evans (1988, ss. 1f),

som är språkforskare snarare än biblioteks- och informationsvetare, beskriver i början av den förstnämnda studien sitt verk som ett steg i arbetet mot en “ethnography of the disciplines”¹. Vi väljer emellertid att beskriva de områden som undersöks i böckerna som “närliggande” eftersom de båda böckerna har ett fokus på utbildningssituationen och inte har som mål att beskriva den lingvistiska forskning som bedrivs inom områdena. Det finns däremot intressanta resonemang att hämta rörande synen på de moderna språkens och engelskans disciplinära sammanhållning. Detta fångas in särskilt väl av en av informanterna i Evans (1988, s. 172) undersökning: “The problem with Modern Languages is that the organizing idea is just the language, which is not enough to give it intellectual cohesion.” Detta belyser den ovan nämnda dualismen mellan den organisatoriska kontra intellektuella dimensionen av disciplinbegreppet. Evans (1988, s. 173) påstår att språket är den enhet som ger disciplinen (d.v.s. ett enskilt språk, inte moderna språk i allmänhet) sin sammanhållning, men att detta intellektuellt sett är av marginellt intresse. Den här bristen på intellektuell enighet inom ett språkfält konkretiseras vidare i *English people* (Evans 1993, s. 170): “‘English’ has a deep split, with historical roots, between the notion that the core material is language and the notion that it is literature. The split is enacted between institutions but also within institutions.”

Lingvistik är som det framgår ovan inte ett utforskat område. Det tycks emellertid vara en viss tonvikt bland de tidigare studierna på att identifiera strukturella element, för att återkoppla till Park (2008), inom den vetenskapliga kommunikationen (se t.ex. Nederhof, Luwel & Moed 2001; Ezema & Asogwa 2014; Arik 2015). Evans (1988; 1993) ger en uttömmande redogörelse för forskares och studenters syn på sitt ämnesområde men lämnar en del att önska i fråga om teoretiskt ramverk och fokuserar ej i förstahand på lingvistisk forskning. Den forskning som i sin utformning ligger närmast föreliggande uppsats är troligtvis Frys (2004) artikel om korpuslingvistik, i och med dess tydliga positionering inom kunskapssociologiska vetenskapsstudier. Dock saknar studien den vinkling mot generella trender inom vetenskaplig publicering som denna uppsats har som fokus.

2.2 Open Access

Efter att ha diskuterat vetenskaplig kommunikation och publicering kommer vi att under förestående rubriker ägna särskilt fokus åt en aspekt i synnerhet: Open Access. De tre underrubrikerna inrymmer en kort översikt av rörelsen och publiceringsformen (2.2.1), en diskussion ur ett nationellt perspektiv (2.2.2) samt en del som syftar till att inom ramen för författares praktiker diskutera attityder i relation till publiceringsformen (2.2.3).

¹ Evans (1988) beskrivning av sitt verk ligger i linje med Becher och Trowler (2001, s. 52) som understryker de två monografiernas värde i att de ger tillgång till tidigare utforskade disciplinära kulturer.

2.2.1 En kort översikt av Open Access

Peter Suber (2012, s. 1) placerar in Open Access-rörelsen i en bredare trend kring öppenhet, i sin tur frammanad av en global, digital infrastruktur för spridning av information. En central hållpunkt inom rörelsen är den kritik som riktas mot höga prenumerationskostnader av vetenskapliga tidskrifter (se t.ex. Lewis 2016, ss. 49–53). Rörelsen och publiceringsformen har definierats på flera sätt av olika aktörer, men centralt i flera av tolkningarna är fri tillgång till forskningsresultat, peer-review-processen, att författaren behåller upphovsrätten samt att innehållet är tjänar ett akademiskt syfte (Park & Qin 2009). Ulrich Herb (2010) identifierar fem huvudsakliga hållpunkter i argumentationen hos förespråkare av publiceringsformen. I dessa framhålls Open Access som: ett mer effektivt sätt att sprida kunskap; en lösning på höga prenumerationskostnader; ett steg i att överbrygga den digitala klyftan; ett demokratiskt redskap i att skapa delaktighet; samt att ha utjämnande effekt på samhällsliga ojämlikheter (Herb 2010). Som Jutta Haider (2007) påpekar, och som det även i viss mån framgår i ovanstående uppräknig, står Open Access-rörelsen med ena benet i en diskurs kring motstånd och andra benet i en idealistisk syn på kunskap. En konvergens mellan de två idealen är, som Haider (2007) belyser, inte oproblematisks då den första diskursens utgör en slags motståndsrörelse samtidigt som den andra härstammar ur ett kunskapsideal som växte fram i en tid av västerländsk hegemoni.

Som publiceringsform diskuteras Open Access huvudsakligen utifrån två modeller: *gyllene Open Access*, som avser artiklar publicerade som Open Access i tidskrifter och *grön Open Access*, vilket syftar till parallellpublicering i en databas (Suber 2012; Laksoo & Björk 2016). Skillnaden mellan de två formerna kan förstås i hur forskaren betalar vid publicering. I fallet gyllene Open Access betalar forskaren ofta en avgift i samband med publicering – även kallat *Article-Processing Charges* (APC) – och behåller således rättigheterna till verket. För grön Open Access gäller det omvända: Forskaren tillskriver förlaget rättigheterna till verket och förlaget genererar följaktligen intäkter genom att sälja tillgången till forskningsresultaten. Författaren behåller dock rätten att parallellpublicera en tidigare version av artikeln i en institutionell- eller ämnesspecifik databas (Waijers 2009). Det bör understrykas att inte alla tidskrifter som är gyllene Open Access kräver en avgift i samband med publicering (Suber 2012, s. 138).

Det finns två sorters Open Access-tidskrifter: de som är helt Open Access samt så kallade *hybridtidskrifter* (Suber 2012, s. 140). Kännetecknande för hybridtidskrifter är att de kombinerar Open Access med tillgång endast för prenumeranter. De flesta hybridtidskrifter kräver att en avgift (APC) betalas i samband med publicering för att publikationen ska tillgängliggöras öppet (Suber 2012, s. 140). Bo-Christer Björk och David Solomon (2014) synliggör en ökning av hybridtidskrifter under de senaste åren som leder dem till att hävda att hybridmodellen är idag är en regel snarare än ett undantag bland de stora förlagen. En likartad progression identifieras av Mikael Laakso och Bo-Christer Björk (2016) fast denna gång i förhållande till antalet Open Access-artiklar i tidskrifterna, vari en mångfaldig ökning framträder. Stephen Pinfield, Jennifer Salter och Peter Bath (2016) kopplar en kraftig ökning i APC-betalningar i Storbritannien till nya forskningspolitiska initiativ och policyutvecklingar. Vidare menar Suber (2012, s. 141) att ökningen av hybridtidskrifter är en följd av att affärsmodellen är relativt riskfri för förlagen, då

båda publiceringsmodellerna genererar intäkter på varsitt håll men även parallellt. En följd av detta är att så kallad “double dipping”, det vill säga att institutioner betalar för APC jämte prenumerationskostnader, vilket har kommit att belasta forskningsfinansiärer ytterligare (Pinfield, Salter & Bath 2016).

I fallet grön Open Access databaser träder *arXiv* och *PubMedCentral* fram som framgångsexempel på ämnesspecifika databaser (se t.ex. Björk et al. 2010). Som Kling och McKim (2000) understryker var spridning av manuskript emellertid en etablerad praktik inom fysiken redan innan arXiv grundades. Jenny Fry och Sanna Talja (2007) visar på att de egenskaper som ligger till grund för databasens framgång inom de forskningsfält som använder den relaterar till ett behov att sprida forskningsresultat omgående. Detta behov, menar författarna, är inte lika stort inom andra forskningsfält. Bo-Christer Björk (2014) framlägger en bild av grön Open Access där ämnesspecifika databaser har en allt mindre betydelse till förmån för institutionella dito. De två ämnesspecifika databaser som omnämns i detta stycke är de enda som bidrar med en signifikant mängd artiklar, menar Björk (2014). I en studie publicerad 2013 (Björk, Laakso, Welling & Paetau 2013) konstateras det att 82 % av de 148 mest produktiva lärosätena i världen har institutionella databaser och att det numera betraktas som tjänst forskningsbibliotek förväntas erbjuda.

2.2.2 Situationen för Open Access nationellt

På internationell nivå definierades Open Access-rörelsen i början av 2000-talet i en handfull dokument, däribland *Budapest Open access initiative*, *Bethesda statement on Open Access publishing* samt *Berlin declaration on Open Access* (Suber 2012, s. 7). Det var även under samma period som ett större antal lärosäten i Sverige började formulera riktlinjer kring vetenskaplig publicering, vari rekommendationer kring Open Access-publicering frekvent figurerar (Francke 2013, s. 57). Suber (2012, ss. 77f) framlägger att institutioner såsom lärosäten eller andra typer av forskningsfinansiärer är i en särskilt gynnsam position att påverka forskare, i vilkas händer rörelsens öde – i Subers mening – i slutändan ligger. I Sverige syns en stor variation i hur frågan drivs på lärosätetsnivå, vilket även innebär att riktlinjerna som personalen vid lärosäten har att förhålla sig till varierar stort (se t.ex. Eklund, Maceviciute & Wilson 2011, ss. 10f). Spridningen i lärosätenas olika förhållningssätt till frågan tydliggörs även i de krav på Open Access-publicering som ställs på forskarna, då de sträcker sig från att endast röra avhandlingar, examensarbeten och skriftserier till betydligt mer omfattande krav som även involverar artiklar i tidskrifter (Francke 2013, s. 57; Schmidt & Kuchma 2012, s. 70).

Helena Francke (2013, s. 58) framhåller i en rapport att forskare vid svenska lärosäten blivit mer angelägna att söka information kring Open Access-publicering sedan krav tillkommit från forskningsfinansiärer. I Sverige ställs krav på Open Access från framträdande forskningsfinansiärer som till exempel Vetenskapsrådet och Riksbankens jubileumsfond, som kräver att forskningsresultat parallellpubliceras inom sex månader² eller publiceras öppet tillgängligt i en tidskrift direkt (Schmidt &

² Dock gäller tillgängliggörande inom tolv månader för forskare inom ämnesområdena utbildningsvetenskap samt humaniora och samhälle (Vetenskapsrådet 2017).

Kuchma 2012, ss. 69f). Hur införandet av riktlinjer rörande Open Access-publicering har påverkat praktiker hos forskare har undersökts i tidigare examensarbeten, bland annat med en aktör-nätverk-teoretisk ansats av Amanda Glimstedt (2014), vars slutsats är att "Vetenskapsrådets policy kan beskrivas som en låg-intensiv påverkan i den akademiska vardagen" (Glimstedt 2014, s. 56). Sedan studien har emellertid en rad utvecklingar skett på nationell nivå, vari en av de senaste är Bibsamkonsortiets avtal med det vetenskapliga förlaget Springer. I pilotprojektet möjliggörs Open Access-publicering i förlagets hybridtidsskrifter för forskare vid deltagande organisationer. Projektet beskrivs av riksbibliotekarie Gunilla Herdenberg, liksom av ordförande för konsortiets styrgrupp tillika överbibliotekarie på Stockholms universitet Wilhelm Widmark, som en del i övergången till ett öppet publiceringssystem (Kungliga biblioteket 2016). Som Jutta Haider och Fredrik Åström (2017) påpekar har Open Access-publicering idag blivit en del av marknadsmodellen hos förlagen. Emellertid fastslår författarna angående Open Access att "it has always been, and continues to be, more than a business model. The roots of open access are found in a movement with a critical attitude towards making a profit from the records of science and research" (Haider & Åström 2017, s. 452).

2.2.3 Forskare och Open Access

Forskares attityder till Open Access är en återkommande forskningsfråga inom biblioteks- och informationsvetenskapen. Open Access framfart har sammankopplats med en ökning i forskares medvetenhet om publiceringsformen (Xia 2010). Emellertid belyser komparativa studier (Kling & McKim 2000; Creaser et al. 2010), vari flertalet discipliner undersöks och jämförs, hur relationen mellan en publiceringsforms implementering och forskares attityder i realiteten inte kan reduceras till ett enkelt orsakssamband. Exempelvis menar Creaser et al. (2010) att forskare inom humaniora och samhällsvetenskaperna är mest osäkra på vad Open Access-publicering innefattar. Författarna menar vidare att forskare i bland annat humaniora i mindre utsträckning förknippar Open Access med den så kallade gyllene vägen. Detta finner delvis sin förklaring i ämnesområdets forskningspolitiska och ekonomiska förutsättningar, menar Martin Eve (2015), som framhåller en brist på extern finansiering som det centrala hindret för publiceringsformens inträde i humaniora och samhällsvetenskaperna. I detta avseende skiljer humaniora sig från till exempel naturvetenskaperna, vilket också potentiellt utgör en förklaring till varför Open Access inte är lika förankrat inom humaniora och samhällsvetenskaperna.

Diskussionen ovan utgör även en bevisföring för varför undersökningar av forskares attityder bör ses i ljuset av undersökningspersonernas akademiska sammanhang, vilket Ji-Hong Park och Jian Qin (2009) framhåller i förhållande till sin egen studie. I studien, som rör sig just i en humanvetenskaplig kontext, framläggs det att Open Access-tidsskrifter missgynnas av att forskares strävan att publicera sig i etablerade kanaler. Dock hävdar Park och Qin (2009, s. 197) att detta "may be true across all access modes". Vidare påtalas ett samband mellan forskarnas attityd till publiceringsformen och deras anställningsform: Forskare med fast anställning tycks i större utsträckning se fördelarna med Open Access och ökad spridning, medan forskare utan fast anställning huvudsakligen tycks värdera publiceringskanalers rykte (Park & Qin 2009). Ett snarlikt förhållande konstateras i en studie (Nicholas et al. 2016) rörande publiceringsstrategier hos forskare i början av sin karriär. Utav sex olika aspekter som forskarna värdesätter i en publiceringskanal hamnar Open Access

sist, efter pragmatiska överväganden som exempelvis hur lätt det är att bli publicerad och hur snabba tidskriftens handläggningstider är. Resultat som dessa belyser vad även Jingfeng Xia (2013) träffsäkert identifierar: Att ett positivt förhållningssätt till Open Access inte nödvändigtvis innebär att forskaren i slutändan publicerar sig öppet tillgängligt.

Ett återkommande tema i litteraturen kring Open Access är hur tillit skapas inom kontexten för vetenskaplig publicering (Eve 2015; Haider & Åström 2017). Den vetenskapliga tidskriften är tätt sammanbunden med en tradition av kollegialgranskning, peer-review. Tekniska omdaningar har drastiskt minskat kostnaderna förknippade med vetenskaplig publicering. Detta har resulterat i en kraftig tillökning av tidskrifter, varför frågan om tillit och förtroende i forskarsamhället är mer aktuell någonsin (Haider & Åström 2017). Haider och Åström (2017) för fram aspekter såsom kollegialgranskning, utseende och indexering som delar i konstruktionen av tillit för Open Access-tidskrifter. En annan – och synnerligen intressant aspekt – som kommer till ytan i Parks och Qins (2009) studie är att informanterna i sammanlänkar en ökad tillgång med positiva såväl som negativa aspekter. Närmare bestämt framlägger informanterna något motstridiga argument där ökad tillgång är positivt då det innebär större synlighet, samtidigt som en större tillgänglighet enligt informanterna kan indikera lägre kvalitet på forskningen. Undersökningar av forskares attityder till Open Access synliggör den komplexitet som präglar publiceringslandskapet och belyser en växelverkan mellan forskningspolitik, policyskapande och forskares praktiker.

2.3 Bibliometriskt baserad forskningsutvärdering

I följande avsnitt tillhandahålls en introduktion till bibliometriskt baserad forskningsutvärdering. En kortare översikt ges i 2.3.1 över bibliometrins spridning och tillämpningar, varpå ett nationellt perspektiv anläggs i 2.3.2 för att tydligare kontextualisera vår uppsats till hur den kvantitativa utvärderingstrenden figurerar i en svensk kontext. I det sista avsnittet 2.3.3 introduceras undersökningar som sätter kvantitativ forskningsutvärdering i relation till forskares publiceringspraktiker och i synnerhet publiceringspraktiker inom humaniora.

2.3.1 Bibliometriska indikatorer: Spridning och tillämpningar

De mest framträdande indikatorerna som idag tillämpas vid prestationsbaserad utvärdering av forskning har sin grund i bibliometrin. Riitta Kärki och Terttu Kortelainen (1998, s. 9) beskriver bibliometri som bestående av “kvantitativa analyser, främst av vetenskaplig litteratur, där målet är att beskriva vetenskapens och teknologins utveckling”. Yves Gingras (2016, s. 2) påtalar att de vanligaste förekommande begreppen för denna slags analyser idag är bibliometri respektive scientometri, men att de, trots ursprungligen formella skillnader, idag används synonymt. Att forskning utvärderas är i sig inte nytt. Gingras (2016, s. 35) menar att det vore felaktigt att förstå utvärdering som en nymodighet och argumenterar för att forskningsutvärdering kan spåras tillbaka till vetenskapens institutionalisering: “Researchers have never ceased to be evaluated, and people in this type of occupation are probably the most constant targets of assessment” (Gingras 2016, s. 35). Författaren påtalar att de särdrag som kan identifieras i dagens forskningsutvärdering

snarare har att göra med dess former och dess omfattning. Implementeringen av bibliometriska indikatorer som utvärderingsredskap inom vetenskaplig publicering, jämte den betydligt äldre kollegiala granskningen, ses av Gingras (2016, ss. 36ff) som en brytpunkt i sammanhanget.

Från att huvudsakligen ha använts som ett verktyg för beståndsutveckling vid akademiska bibliotek och för kartläggningar av forskningsfält (Gingras 2016, ss. 2, 9; Wouters 2014, s. 48), har forskningsutvärdering således blivit ett ytterligare användningsområde för bibliometriska indikatorer. Henk Moed (2005, s. 14) talar om utvecklingen vari prestationsbaserade bibliometriska indikatorer spreds till i en forskningspolitisk kontext. En distinktion görs av författaren mellan den vetenskapliga tillämpningen av bibliometriska indikatorer i en forskningskontext gentemot tillämpningen av desamma i en policykontext. I policykontexten kan indikatorerna ligga till grund för forskningspolitiska beslut kring utvärdering och policyskapande vilka, påtalar Moed (2005, ss. 14f), kan medföra praktiska implikationer för forskningsinstitutioner liksom för forskare vid institutionerna i fråga.

De bibliometriska indikatorerna *Journal Impact Factor* (JIF) samt *Hirsch-index* (H-index) är två framträdande indikatorer i forskningsutvärdering idag (Gingras 2016, ss. 42, 44; Wouters 2014, s. 52). JIF innebär ett mått på det genomsnittliga antalet citeringar under ett år av artiklar i en given tidskrift (Andrés 2009, s. 85). H-index innebär å andra sidan innebär en kvantifiering av forskares genomslag och publiceringsaktivitet (Andrés 2009, ss. 61f). Kritik mot bibliometriska indikatorer såsom JIF och H-index riktas i synnerhet mot deras tillämpning i den policykontext Moed (2005, s. 14) identifierar ovan, och närmare bestämt mot de kvantitativa indikatorernas funktion vid forskningsutvärderingar. I en essä reflekterar Joacim Hansson (2014, s. 105) kring den externa påverkan som görs från politiskt håll på den akademiska världen genom en forskningspolitisk tillämpning av bibliometriska indikatorer. Författaren noterar den ambivalens som råder kring indikatorerna och hur deras spridning möter motstånd på flera håll inom högre utbildning:

[D]et är ju faktiskt så, att i princip alla instanser, från vetenskapsråd till olika nivåer inom universitetsväsendet har påtalat det inte bara komplicerade, utan också det direkt kontraproduktiva att basera medelstildelning och forskningspolitik på bibliometriska indikatorer

Hansson 2014, s. 105

Den kritik som Hansson beskriver inom det svenska högskoleväsendet syns även i forskning kring bibliometriska indikatorer (se t.ex. Weingart 2005; Wouters 2014, s. 48; Gingras 2016, ss. 53f). En central beståndsdel av kritiken riktas specifikt mot den styrande effekten indikatorerna har på en allt mindre autonom forskarvärld, i de fall då mätverktygen tillämpas som politiska instrument (Weingart 2005). Även Gingras (2016, ss. 53, 57) framhåller forskares autonomi i bedömandet av publiceringskanaler exempelvis tidskrifter, och vidare forskares specialistroll i utvärderingen av dessa kanaler. Författaren problematiserar det han betecknar som ett formaliserat slags rangordnande av tidskrifter som görs med hjälp av indikatorer idag. Argumentationen görs således emot ett formaliserat värderande av kanaler och istället för forskares informella och implicita rangordnande av publiceringskanaler inom en avgränsad akademisk gemenskap: "All researchers have an intuitive ranking of journals in their

own field of specialization” (Gingras 2016, s. 57). Emellertid försvåras i någon mån en dikotom förståelse av ett formellt och ett informellt rangordnande av publiceringskanaler, vilket också Gingras (2016, s. 57) påtalar, i takt med att forskare i sin publicering införlivar ett mer formellt, indikatorbaserat rangordnande av publiceringskanaler (se även Wouters 2014).

2.3.2 Bibliometrisk forskningsutvärdering i en svensk kontext

Det kan konstateras att bibliometriska indikatorer för forskningsutvärdering sedan en tid tillbaka har implementerats i svensk forskning och högre utbildning. I och med forskningspropositionen *Ett lyft för forskning och innovation* (Utbildningsdepartementet 2008) har statliga högskolor, undantaget Försvarshögskolan och de konstnärliga högskolorna i statlig regi, omfattats av en fördelningsmodell som inneburit en indikatorbaserad konkurrensutsättning mellan svenska lärosäten (Utbildningsdepartementet 2008, s. 54). Modellen infördes 2010 och hade som följd att 10 % av resurstilldelningen blev konkurrensbaserad genom indikatorer: en indikator för erhållen extern finansiering respektive bibliometriska indikatorer för vetenskaplig produktion och citeringar (Utbildningsdepartementet 2008, ss. 55ff). I 2014 års budgetproposition höjdes den prestationsbaserade delen av anslaget, som omfördelas via de ovan nämnda indikatorerna, till 20 % (Finansdepartementet 2013, s. 89). Regeringen belyser i 2016 års forskningsproposition (Utbildningsdepartementet 2016, s. 57) den kritik som har riktats från intressenter mot fördelningsmodellen, och meddelar att man därför har låtit Vetenskapsrådet framlägga “ett förslag till en modifierad indikator för publiceringar och citeringar” (Utbildningsdepartementet 2016, s. 57). Emellertid avser regeringen att fördela en andel av forsknings- och utbildningsmedlen genom bibliometriska kvalitetsindikatorer även fortsättningsvis, med tillägget att en ytterligare fördelningskategori ska aktualiseras, baserad på “samverkan med det omgivande samhället” (Utbildningsdepartementet 2016, s. 59).

I en kartläggning av bibliometriskt baserade resursfördelningssystem vid svenska universitet och högskolor visar Björn Hammarfelt, Gustaf Nelhans, Pieta Eklund och Fredrik Åström (2016) att 24 av 26 tillfrågade lärosäten tillämpar bibliometriska indikatorer vid resursfördelning. Författarna belyser således att tillämpningen av bibliometri i utvärderingssyfte, parallellt med den nationella modellen, är en genomgripande trend på lokal nivå i en svensk kontext. Emellertid noteras det också av författarna att formerna för indikatorbaserad medelstilleddelning varierar kraftigt mellan – och dessutom inom – lärosäten. Avgränsade tillämpningar vid enstaka fakulteter förekommer, modeller för hela universitet likaså. Även prestationsbaserad resursfördelning på individnivå förekommer (Hammarfelt et al. 2016). En vanligt förekommande bibliometrisk modell som begagnas vid svenska lärosäten är den norska modellen, även känd som den norska listan. (Nelhans & Eklund 2015, s. 29). Modellen innebär väsentligen att en värdering i form av en tregradig nivåskala görs av publiceringskanalers genomslag (Nelhans & Eklund 2015, s. 20).

2.3.3 Undersökningar av bibliometriska indikatorers påverkan

Hammarfelt et al. (2016) gör en åtskillnad mellan tre identifierbara nivåer i forskning kring implementerandet av bibliometriska indikatorer vid forskningsutvärdering: en makro-, meso-, respektive mikronivå. Med den förstnämnda avser författarna studier

med fokus på nationella system för medelstilldelning; mesonivån innebär en institutionsnivå där exempelvis högskole- och universitetsorganisationer räknas in; mikronivån omfattar implementeringen av indikatorerna på individnivå. Föreliggande uppsats fjärrar sig i någon mån från makro- respektive mesonivån, men en för uppsatsen relevant undersökning av bibliometriska utvärderingssystem på mesonivå görs av Peter Edlund och Linda Wedlin (2017). I deras undersökning av implementeringskeendet av den norska modellen vid en samhällsvetenskaplig fakultet visar de hur förändringsagenter inom fakulteten bidrog till etablerandet av det nya mätsystemet. Författarna vänder sig emot synen på bibliometriska mätsystems spridning som enbart en extern politisk påverkan och menar istället att "interna processer, initiativ och drivkrafter" (Edlund & Wedlin 2017, s. 218) vid fakulteten var avgörande för indikatorernas etablering.

I forskningen på mikronivå kring implementeringen av bibliometriska indikatorer finns en tydlig kontaktyta mot de slags praktikorienterade studier av vetenskaplig publicering som föreliggande uppsats kan räknas till. Inledningsvis i uppsatsen (1.1) aktualiseras Rushforth och de Rijcke (2015) och deras undersökning av biomedicinska forskares användning av den ovan nämnda bibliometriska indikatorn JIF. Studien rör sig på en mikronivå och författarna visar, i kontrast till den tidigare nämnda Peter Weingart (2005), hur indikatorn blir en del av forskarnas vardagliga kunskapsproduktion, och således överskrider rollen som ett politiskt styrinstrument. I en svensk kontext genomför Jonatan Nästesjö (2016) inom ramen för en masteruppsats en bibliometrisk undersökning på fakultetsnivå, eller mesonivå, där publiceringsmönster vid de Humanistiska och teologiska fakulteterna vid Lunds universitet studeras. Den bibliometriska undersökningen kompletteras dock med en mer mikroinriktad undersökning av publiceringspraktiker bland forskare vid fakulteterna i fråga. Författaren menar att de humanvetenskapliga disciplinerna skiljer sig åt sinsemellan "vad gäller praktiker och normer för publicering" (Nästesjö 2016, s. 53), och kommer fram till resultat av intresse för föreliggande uppsats. Nästesjö (2016) visar bland annat hur ett prestationsbaserat resursfördelningssystem, i kontrast till den gängse bilden av relationen mellan bibliometri och humaniora (se t.ex. Bernhardsson 2012, s. 136; Borgman 2007, s. 214), kan utgöra "en stabiliserande styrningsteknologi som förstärker de normer och publiceringspraktiker som redan finns etablerade inom de humanvetenskapliga disciplinerna" (Nästesjö 2016, s. 54). Detta är av intresse mot bakgrund av att, vilket även diskuteras i 2.1.5, publiceringspraktiker inom den tidskriftsorienterade lingvistiska disciplinen generellt ses som avvikande från mer monograficentrerade humanistiska discipliner (se även Hammarfelt 2016, s. 117).

Hammarfelt och de Rijcke (2015) påvisar liksom Nästesjö (2016) den varierande relation som finns mellan bibliometriska indikatorer och forskares publiceringspraktiker inom olika humanistiska discipliner. Emellertid identifierar Hammarfelt och de Rijcke (2015) att den generella trenden bland forskare i humaniora vid den undersökta fakulteten är att orientera sig alltmer mot internationella tidskrifter i sina publiceringspraktiker. Författarna understryker att flera faktorer bör beaktas i tolkningen av resultatet, men kontextualiserar likväl undersökningens resultat till implementerandet av bibliometriska resursfördelningssystem lokalt vid lärosätet i fråga och den nationella modellen för medelstilldelning.

3. Teori och metod

I detta avsnitt presenterar vi uppsatsens teoretiska och metodologiska ansats. Vi ägnar det första avsnittet (3.1) åt att diskutera aktör-nätverk-teori och vårt sätt att närma oss den. Det andra avsnittet (3.2) och dess respektive underrubriker är tillägnade vår metod och de överväganden som färgat studiens genomförande. Att delarna behandlas under samma underrubrik speglar vår förståelse av uppsatsens teoretiska och metodologiska grundvalar som tätt sammanlänkade: Uppsatsens metod är utformad utifrån ett aktör-nätverk-teoretiskt perspektiv och den teoretiska ansatsen är framvuxen mot bakgrund av den typ av metodologi vi drogs till i utformningen av uppsatsen.

3.1 Aktör-nätverk-teori

John Law (1999) liknar i inledningen till antologin *Actor network theory and after* (Law & Hassard 1999) aktör-nätverk-teori och de forskare vilka mobiliserar den vid en diaspora; det finns ingen enhetlig förståelse av teorin att förhålla sig till och det pågår kontinuerligt en förskingring bland de som aktualiserar den. Följande redogörelse för teorins huvuddrag bör därför ses som en samling av olika röster, men ej som representativ för dessa. Vår tolkning av teorin har sin utgångspunkt i det ontologiska grundantagandet att de processer vilka föranleder och upprätthåller ordning i den sociala världen är allmängiltiga, samt att detta ordnade och stabiliserade tillstånd är ett resultat av en kostsam sammansättning av olika element (Law 1992). Aktör-nätverk-teori, som den utformas hos Bruno Latour, John Law och Michel Callon, tillhandahåller redskap för att förstå stabiliseringens dynamik och för att bryta ner den i sina beståndsdelar och svängningar. Avsnittets disposition är utformad för att följa denna process på ett generellt plan och på så sätt låta stabiliseringens mekanismer träda fram. Det specifika exemplet på hur processen och dess mekanismer tar sig uttryck i verkligheten utgörs av uppsatsen i sin helhet och den undersökning som utgör uppsatsens nav.

3.1.1 Symbolen, förbindelsen och översättningar

Under följande rubriker kommer vi att diskutera hur en symbol översätts, förbinds, hur en mängd aktörers intressen sammanflätas i relation till symbolen och till sist hur den stabiliseras. Denna modell benämns av Bruno Latour (1986/1998) som översättningsmodellen och står i motsats till diffusionsmodellen. Det som särskiljer den tidigare från den senare är att makt i översättningsmodellen förstås som en "konsekvens av och inte orsak till kollektiv handling" (Latour 1986/1998, s. 45). Häri existerar en parallell mellan översättningsmodellen och det tidigare diskuterade praktikorienterade perspektivet på vetenskaplig publicering, vari kunskap betraktas

som något som konstrueras snarare än upptäcks. Vidden av detta antagande fångas vidare in av Michel Callon (1986, s. 224) som beskriver översättningen som “the mechanism by which the social and natural worlds progressively take form”. I vår beskrivning av översättningsmodellen och aktör-nätverk-teori har vi företagit en likriktning av olika begreppsapparater som används i de olika källor vi hänvisar till. Aktören förstås som alla utövare av agens: mänskliga såväl som icke-mänskliga. Begreppet symbol används av oss som allmängiltigt och kan inbegripa olika saker: en artefakt, ett yrkande, ett begrepp eller – då den utövar agens – en aktör. Förbindelser syftar till relationer som etableras mellan aktörer eller mellan symboler och aktörer.

3.1.2 Symbolen förändras och översätts

Den aktör-nätverk-teoretiska ansatsen härrör ur en socialkonstruktivistisk syn på social ordning som relationellt skapad och upprätthållen: Aktörer står alltid i förbindelse med andra aktörer och det är även dessa förbindelser som formar och säger åt aktörer vad de ska göra (Latour 2005, s. 107). Detta kan vid första anblick verka som ett enkelt orsakssamband vari handlingar leder till förutsägbara utfall, men det är i detta avseende som begreppet översättningar aktualiseras som en kontrast till en sådan enkel överföring av kausalitet (Latour 2005, s. 108). I detta fall är alltså ordvalet, “översättning”, väsentligt i förståelsen av begreppet, då det innefattar möjligheten till förändring och förflyttning av aktörer och deras intressen. Översättningsbegreppet fångar in processerna och aktiviteterna kring denna förändring, vilken i grunden innebär ett försök till att ordna heterogena element i den sociala världen (Law 1992). Förståelsen av översättningsbegreppet innebär även ett sätt att betona en kontinuerlig omvärdering av symbolen vartefter den färdas, där symbolen interagerar med aktören och dirigerar denna i en särskild riktning. Bruno Latour konkretiserar det på följande vis: “‘Take your revenge’ is made to mean ‘write a letter’” (Latour 1987, s. 117). Vad Latour menar här att symbolen ej direkt säger åt aktören hur den ska handla, utan att det generella intresset (“take your revenge”) översätts i en specifik handling hos aktören (“write a letter”). I kontexten vetenskaplig publicering syns en liknande översättningsprocess i tidigare forskning (Rushforth & de Rijcke 2015) rörande publiceringspraktiker inom det biomedicinska forskningsfältet. I aktör-nätverk-teoretiska termer synliggör Rushforth och de Rijcke (2015) hur biomedicinska forskare konfronteras med symbolen JIF och översätter den både i antaganden kring kvalitet och meritering. Att indikatorn enligt författarna “should not be dismissed as mere idle ‘publication talk,’ or as floating in some external ‘cultural’ realm separated from the ‘serious business’ of knowledge making” (Rushforth & de Rijcke 2015, s. 136) talar för att symbolen utövar en agens och således även bör betraktas som en aktör i sammanhanget.

Samma händelseförlopp som förflyttar aktören i nya riktningar gäller förstås även symbolen: Symbolen tvingas förändras i syfte att framstå som relevant för aktörer. Bruno Latour, Philippe Mauguin och Geneviève Teil (1992) menar på att symbolens utveckling och omformning kan visualiseras i en graf där ena axeln visar antalet förbundna aktörer och den andra visar graden till vilket budskapet i en symbol förändras. Denna graf skulle fungera för att befästa tillvarons relationella beskaffenhet i att en symbol endast kan öka i relevans samtidigt som den omförhandlas. Författarna (Latour, Mauguin & Teil 1992) menar att det är omöjligt för en symbol att färdas längst med den ena axeln (stärkas) utan att samtidigt röra sig längst med den andra (förändras). Kommersialiseringen av Open Access-publicering

utgör ett exempel på detta. Samtidigt som Open Access som symbol har förvärvat en rad aktörer i form av vinstdrivande förlag och således i mångt och mycket ökat sin relevans, har även en förflyttning skett i de ursprungliga intressena. Detta tar sig bland annat uttryck i den tidigare beskrivna situation där hybridtdskrifter och så kallad “double dipping” har kommit att bli en ytterligare ekonomisk börda för forskningsbibliotek (Pinfield, Salter & Bath 2016).

3.1.3 Symbolen blir till en obligatorisk passagepunkt

Processerna som föranleder en stabilisering av en given symbol inbegriper som vi sett sammanflätningen av heterogena element och en mångfald av intressen. Inslaget av aktörers taktiserande och deras utformanden av strategier kring en symbol visar dock på stabiliseringens kostsamhet. Detta då aktörernas vilja att omforma symbolens ursprungliga riktning till en som sammanfaller med deras egen, eller att själva omformas för att gagnas av symbolens kraft, alltid innebär en förflyttning av det ursprungliga intresset hos en eller båda parter. I strategierna kring, och taktiserandet vid, förvärvandet av nya aktörer och element för ett givet mål finns således på samma gång potentialen till stabilisering som risken för ett intresses okontrollerade transformation. Taktiker som innebär nya definitioner av mål och nya riktningar för symbolen talar om en ovilja hos symbolförespråkarna att försumma förvärvat kraft hos andra aktörer. Förespråkarnas och symbolens avhängighet gentemot de förvärvade aktörerna måste därför balanseras mot intresset i att hålla fast vid symbolens ursprungliga riktning och definition.

Den slags översättning som osynliggjort de potentiella uppoffringar som hör till dessa begynnande översättningsprocesser tar form av en eftersträvansvärd ändpunkt där en likriktning av de förvärvade heterogena elementen skett. Bortom omformandet av och omförhandlandet kring en symbol utifrån aktörers intressen tar det tillstånd vid där symbolen närmare bestämt har blivit en obligatorisk passagepunkt. Förespråkare tvingas i detta skede inte längre modifiera symbolen eller taktisera utefter andra aktörers intressen, utan ett omvänt förhållande råder: Aktörer tvingas i det här läget passera igenom den punkt som upprättats kring symbolen, som nu blir en aktör som utövar agens, vilket således befäster förespråkarnas intressen (Latour 1987, s. 120). Gustaf Nelhans (2013) exemplifierar hur citeringsindex, som exempelvis JIF, kan figurera som en obligatorisk passagepunkt för forskare i deras praktiker, då dessa index blir en instans “genom vilken all forskning måste passera för att etableras som *vetenskaplig forskning*” (Nelhans 2013, s. 147).

3.1.4 Symbolen intar ett stabiliserat tillstånd och blir till en *svart låda*

Symbolen har nu gått från att vara av omtvistad natur till att, genom att framgångsrikt upprätta förbindelser med en mängd aktörer, bli till en obligatorisk passagepunkt genom vilken en mängd intressen flyter samman. Nästa fas är då symbolen blir till vad Latour (1987, ss. 2f, 131) benämner som en “svart låda”. Med svart låda menar Latour att symbolens inre komplexitet, dess komponenter, är osynliga för oss och endast dess omedelbara funktion i ett sammanhang är synligt. Detta förgivettagande av symbolers heterogena begynnelse är vad som ligger till grund för den sociala ordningens stabilisering och varaktighet i det aktör-nätverk-teoretiska synsättet (Callon & Latour 1981/1998). I vår vardag kan vi omöjligen vara medvetna om hur vår tillvaro i realiteten utgörs av ett samspel av en mängd olika komponenter – vi

betraktar istället den som en helhet, eller med Latours (1987, s. 131) ord, som en svart låda. Detta innebär emellertid inte att den svarta lådan kan öppnas upp, det vill säga destabiliseras, och vi åter kan bli medvetna om tillvaron som en homogenisering av heterogena element. Symbolen måste sitt stabiliserade tillstånd till trots ständigt upprätthållas och är på intet sätt garanterad sin status som svart låda (Latour 1987, s. 139). Inom den fysiska disciplinen kan, för att återknyta till Kling och McKim (2000) som nämns inledningsvis, parallellpublicering genom databasen arXiv tänkas utgöra en svart låda. Den självklara plats arXiv innehar i fysikernas publiceringspraktiker kan ur detta perspektiv förstås som en långt gången homogenisering av heterogena aktörer, praktiker och element – vilket också osynliggör databasens inre komponenter.

Det är emellertid omöjligt att analysera en svart lådas sammansättning utifrån – om den förblir sluten – då dess inre väsen då per definition är dolt för oss, varför den aktör-nätverk-teoretiska analysen tvingas ha ett destabiliserat tillstånd som sin utgångspunkt (Latour 1987, s. 21). Det är detta som kännetecknar det aktör-nätverk-teoretiska tillvägagångssättet att undersöka samhället – oavsett vilken undersökningsenheten är. Vad den ovan beskrivna processen redogör för är detsamma för institutioner såväl som för individer, och att a priori bestämma den undersökta enhetens storlek är oväsentligt (Callon & Latour 1981). Det väsentliga är istället att öppna upp den svarta lådan och studera symbolen i skärningspunkten mellan olika intressen, följa förbindelser som bildar ett nätverk kring den, spåra hur agens färdas och översätts genom nätverket samt hur detta formar – stabiliserar eller destabiliserar – symbolen.

3.2 Metod

Uppsatsens metodologiska grundval är uppbyggd och anpassad efter det aktör-nätverk-teoretiska ramverket, så som det beskrivs i föregående avsnitt. Studiet av vetenskapliga kontexter och praktiker inom dem är ett traditionellt sett vanligt förekommande undersökningsområde i den aktör-nätverk-teoretiskt grundade forskningen (se t.ex. Callon, Law & Rip 1986; Latour & Woolgar 1986; Latour 1987). Kvalitativ metod tillämpas i allmänhet inom aktör-nätverk-teori (Alvesson & Sköldberg 2008, s. 94) och datainsamlingsmetoder som intervjuer (se t.ex. Glimstedt 2014) och etnografiska observationer (se t.ex. Latour & Woolgar 1986) är förekommande. Utöver ovan nämnda datainsamlingsmetoder så har dock även andra kvalitativa former har begagnats (se t.ex. Carlsson & Sundin 2016). Undantag till den kvalitativa regeln finns givetvis och en argumentation kring detta kan ses hos Michel Callon, John Law och Arie Rip (1986, ss. 103–123) som i bokkapitlet *Qualitative scientometrics* sökt överbrygga klyftan mellan kvantitativ och kvalitativ metod.

Det metodologiska tillvägagångssättet i föreliggande uppsats har formats av vår strävan efter att förstå vad som stabiliserar och upprätthåller vetenskapliga praktiker i anslutning till vårt undersökningsområde. Ett viktigt påpekande i det här sammanhanget är att de aktörer och symboler som involveras i en översättningsprocess, vari en potentiell stabilisering sker, utgörs en sammansättning av heterogena element. Som en metodologisk följd av den teoretiska utgångspunkten begagnas därför i uppsatsen ett tillvägagångssätt som syftar till att inbegripa även icke-mänsklig agens. Sismondo (2010, s. 90) påtalar emellertid att aktör-nätverk-

teoretiska undersökningar, trots den analytiska utplaning som inom teoribildningen förespråkas mellan mänsklig och icke-mänsklig agens, tenderar att präglas av en viss empirisk asymmetri, där agensen hos mänskliga aktörer premieras. Samtidigt som vi på metodologisk grund vill bana väg för att belysa även icke-mänsklig agens, ska det påpekas att det i vår undersökning finns en orientering mot mänsklig agens i relation till icke-mänskliga aktörer och symboler.

Vi ansluter oss till den kvalitativa metodologiska traditionen i aktör-nätverk-teoretiska undersökningar av vetenskapliga miljöer. Givet det praktikorienterade perspektiv vi utgår från i studiet av publicering och vetenskaplig kommunikation, söker vi komma åt de arbetsprocesser som den formella publikationen konstrueras i. I arbetet med att belysa de element som involveras i dessa processer, möjliggör den kvalitativa ansatsen en viktig närhet till det relationella upprätthållande av publiceringspraktiker som står i fokus inom ramen för uppsatsen. I följande avsnitt (3.2.1–3.2.2) presenteras mer ingående de materialinsamlingsmetoder vi utifrån ovan anförda resonemang har valt att använda oss av. Avslutningsvis (3.2.3–3.2.5) redogörs det för det urval som har gjorts vid materialinsamlingen, genomförandet av datainsamlingen samt de etiska dimensionerna kring undersökningen.

3.2.1 Intervjuer

Som metod för materialinsamling möjliggör den kvalitativa intervjun i det här uppsatsarbetet synliggörandet av en kontext med en bred spännvidd av verkande krafter. Centralt i forskningsintervjun är förståelsen av “världen från undersökningspersonernas synvinkel” (Kvale & Brinkmann 2009, s. 17), vilket i högsta grad är kongenialt med den praktiknära ansats som ligger till grund för vår undersökning. Dock bör det understrykas att vi strävar att undvika ett neo-positivistiskt förhållningssätt till metoden. Ett neo-positivistiskt sätt att närma sig forskningsintervjun kan beskrivas som att “[r]esearchers imitate quantitative ideals for data production, analysis and writing” (Alvesson 2011, s. 12). I praktiken skulle detta innebära att forskaren under intervjun ställer sina frågor på ett standardiserat vis, inte avviker från strukturen och intar en neutral hållning (Alvesson 2011, s. 12). Likväl ansluter vi oss inte heller till en typisk romantisk syn på intervjuformen, vilket utgör en slags motpol till den neutrala, neo-positivistiska forskningsintervjun (Alvesson 2011, ss. 13–18).

Det perspektiv på den kvalitativa intervjun som begagnas i föreliggande uppsats ligger närmre lokalism (Alvesson 2011, ss. 19f) där interaktionen mellan den som intervjuar och intervjupersonen ses som platsbunden och konstruerad. Detta innebär att vi måste se vår insamlade data utifrån kontexten av en intervjusituation, där en potentiell påverkan på empirin av till exempel avväganden kring anonymitetsnivå och så vidare spelar in i de svar informanterna ger. Intervjuarens ämneskunskap samt kännedom om den miljö informanterna rör sig är därmed ytterligare en påverkansfaktor i intervjusituationen (Kvale & Brinkmann 2009, ss. 122ff). I vår undersökning var informanternas personliga hemsidor, strategiska dokument, databaser som Web of Science et cetera fram som oumbärliga i förberedelsen inför intervjuerna. Forskarens egna sociala erfarenheter och livsvärldar kan även utgöra ett potentiellt hinder i intervjusituationen (jfr Denscombe 2004, s. 207; Alvesson & Sköldberg 2008 s. 492). Ett problem som detta ligger till följd av att metoden utgör ett slags intersubjektivt kunskapsskapande, såsom till exempel Steinar Kvale och

Svend Brinkmann (2009, s. 34) framhåller det. Lokalism erbjuder oss i vårt uppsatsarbete ett kritiskt förhållningssätt till intervjuformen. Dock bör lokalismen, som Mats Alvesson (2011, ss. 39–41) uttrycker det, inte tas på *för* stort allvar eller dras till den punkt där en avskriver metoden. Det finns mycket en kan vara skeptisk till när kommer till intervjuers metodologiska precision, men vi ser likväl ett värde i arbetsformen i att synliggöra och skapa förståelse för forskares publiceringspraktiker.

Då en studies metodologiska grund står i relation till både forskningsfrågor och teori är valet av metod på sätt och vis betecknande för dess helhet (Trost 2010, s. 33). Att göra ett mindre antal forskningsintervjuer skulle exempelvis ej vara lämpligt om målet för undersökningen vore att beskriva en större population (Kvale & Brinkmann 2009, s. 131). Vår undersökning strävar emellertid inte efter att möjliggöra en sådan kvantitativ generalisering. Martyn Denscombe (2004, ss. 182f) menar att fyndens beskaffenhet i kvalitativ forskning istället präglas av en “föreställningsmässig” tillämpbarhet. Beskrivande för denna är att läsaren spelar en viktig roll och att tillämpbarheten både är beroende av forskarens förmåga att beskriva resultaten samt läsarens förmåga att sedan flytta över och tillämpa dessa i andra situationer. Detta innebär även, som Kvale och Brinkmann (2009, ss. 190ff) framhåller, att läsaren kan känna till materialet i andrahand. En betydande del av intervjusituationens dynamik och nyansrikedom är omöjlig att återge för läsaren, varför en fullgod beskrivning av de “metodiska stegen” är avgörande för läsarens bedömning av forskningsresultaten samt deras tillämpbarhet. En mer specifik redogörelse för de metodologiska samt praktiska övervägandena kring intervjuerna finns under rubrikerna 3.2.3–3.2.5.

3.2.2 Texter

Vi ämnar skapa de metodologiska förutsättningar som krävs för att kunna identifiera agens härrörande från icke-mänskliga aktörer genom att, kombinerat med intervjumaterialet, tillämpa textanalys. Att tillämpa kvalitativ textanalys blir ett sätt att synliggöra hur förbindelser upprättas mellan forskares publiceringspraktiker och deras institutionella och organisatoriska sammanhang. I denna del argumenterar vi för dokumentets betydelse som empiriskt material i en aktör-nätverk-teoretisk analys. Att analysera texter är i sig själv okontroversiellt i ett aktör-nätverk-teoretiskt sammanhang och har gjorts tidigare (se t.ex. Latour 1987; Callon & Law 1997), men trots detta ser vi det som viktigt att beskriva potentialen i textanalys, så som vi ser den, och hur vi i denna uppsats närmar oss studiet av dokument.

Lindsay Prior (2011) gör en distinktion mellan analysen av dokument som en informationsresurs och analysen av dokument som en företeelse till vilken praktiker kan knytas. I det senare synsättet framhävs texter som något som inte endast produceras utan som även innehar en produktiv roll i ett sammanhang. Med detta menar Prior (2011) att texter innehar en tvåsidig relation till agens: Å ena sidan är de mottagare av instruktioner, beskrivningar, önskingar et cetera; å andra sidan kan de nyttjas i sin befintliga form eller manipuleras i syfte att utöva agens. Författaren påtalar vidare att dokumentets agens inom organisationer kan forma identiteter och strukturera sociala relationer. Paul Atkinson och Amanda Coffey (2011, ss. 82f) betonar liksom Prior (2011) dokumentets funktion i organisatoriska sammanhang. De förstnämnda tillhandahåller ett exempel på hur dokumentets agens tar sig uttryck vid ett lärosäte, mer specifikt vid ett forskningssamarbetes begynnelse, och hur samarbetets tillkomst skapas genom dokumenten. Atkinson och Coffey (2011, s. 82) visar således

hur en mångfald av roller sammanflätas, “[t]he diversity of university departments, research groups, individual scholars and so on is translated into a particular kind of uniformity”, och argumenterar för representationen av gruppen i dokumentform är central i detta skeende. Argumentationen kan ses som ett grundläggande avståndstagande från en syn på dokument som transparenta meningsbärare, för att istället framhäva en deltagande process, vari författare och läsare inte endast beskriver ett befintligt tillstånd, utan, som Coffey (2014) påpekar, aktivt formar sin omgivning genom text. Denna förståelse av dokument kan även ses som en beröringspunkt med det aktör-nätverk-teoretiska perspektivet, vilket inte minst är påtagligt i Priors (2011, s. 107) liknelse av texter som “networks of influence”.

Ett viktigt påpekande är emellertid att fastän dokument inte förstås som neutrala ting så präglas Priors (2011) perspektiv, liksom inom aktör-nätverk-teori, av en anti-essentialism i synen på deras agens; källan till deras verkan står inte att finna i inneboende kvaliteter, utan i situerad, relationell verkan med andra aktörer. Som det kommer framgå under rubrik 3.2.3, i redogörelsen av vår undersöknings urval, behöver vår metodologiska ansats avseende textanalysen emellertid utformas för att kunna involvera texter även utanför det organisatoriska sammanhang forskarna rör sig i.

3.2.3 Urval

Den centrala punkten i vår undersökning och dess empiriska material är en forskargrupp i lingvistik. Urvalet har således sin startpunkt i gruppens medlemmar, och avsikten har varit att därifrån avancera i och belysa de nätverk forskarna i sina publiceringspraktiker ingår i. Ulla Eriksson-Zetterquist och Göran Ahrne (2015, s. 41) diskuterar ett aktör-nätverk-teoretiskt urval som en variant till snöbollsurvalet där forskaren följer “aktörernas kopplingar inom ett nätverk”. Urvalet i en sådan studie kan exempelvis ha sin begynnelse i en intervju med ledaren för den grupp man studerar, menar Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015). Detta beskriver även vår urvalsprocess, då vi till att börja med kontaktade ledaren för forskargruppen (se bilaga 2) bland annat i syfte att inskaffa aktuell information kring gruppen och dess medlemmar. Majoriteten av forskargruppens medlemmar finns representerade i materialet, men samtliga medlemmar intervjuades emellertid inte. Detta av två skäl. Först och främst identifierade vi på förhand en betydelse av att i intervjuerna ha de inom gruppen förekommande akademiska titlarna representerade, det vill säga: doktorand, lektor, docent samt professor. I vårt urval täckte vi därför in dessa anställningsformer i syfte att komma åt det Jan Trost (2010, s. 137) benämner som ett heterogent urval. Med en variation mellan informanter inom en given ram, i vårt fall forskargruppen och de anställningsformer som där ryms, möjliggörs en större spännvidd i förståelsen av vårt undersökningsområde. Det andra skälet till att inte intervju samtliga medlemmar i forskargruppen var att, givet undersökningens begränsade omfång, ge utrymme till aktörer som påverkar och står i förbindelse forskarnas publicering. Interaktionen mellan dessa aktörer och forskargruppen sågs av oss som oumbärlig utifrån vår aktör-nätverk-teoretiska ansats.

Informanterna som inte hörde till forskargruppen är personer inom organisationen vilka under intervjuerna med forskarna identifierades ha en påverkan på publiceringspraktiker. Urvalet styrdes således av en snöbollsmetod vari informanters agens i relation till forskarnas publicering stod i fokus. De informanter som spårades

och kontaktades (se bilaga 2) var inom fakulteten två bibliotekarier med ansvar för publiceringsfrågor, en representant för fakultetens IT-avdelning samt en representant för institutionsledningen. Forskarnas utsagor ledde oss även utanför fakulteten, närmare bestämt till det system för forskningsinformation som finns för lärosätet i stort, varför tre representanter därifrån även ingår i urvalet.

Dokuments funktion och påverkan på publiceringspraktikerna manifesterade sig tidigt i forskarintervjuerna, varför dessa införlivades i vårt urval enligt samma princip som framlagts ovan. Dokumenten i undersökningen hör både till lärosätet på central nivå och på fakultetsnivå. Ett dokument som cirkulerar internt bland forskarna inkluderades likaså. Som nämndes i avsnitt 3.2.2 har dokumenten även utgjort en kontaktyta gentemot ett forskningspolitiskt sammanhang som sträcker sig bortom lärosätet som organisation. Forskningspropositionen (Utbildningsdepartementet 2016) och dokument från Vetenskapsrådet inkluderades därför även i urvalet.

3.2.4 Genomförande

Intervjuerna utfördes med hjälp av intervjuguidar (se bilaga 1). De beslut som fattades i utformningen av intervjuguiderna grundar sig i vår förståelse av det aktör-nätverks-teoretiska perspektivet och syftar, som ovan nämnt, till att låta informanternas och intervjusituationens hela dynamik träda fram. Vi har tagit fasta på Trosts (2010, ss. 71–74) åsikt att intervjuguiden ska innehålla en samling frågeområden, snarare än ett stort antal färdigformulerade och specifika frågor. Syftet med detta är att skapa en intervjusituation där de olika frågorna besvaras i en för informanten naturlig ordning, och att i möjligaste mån förhindra att informantens associationer, givetvis inom ramen för undersökningsområdet, hämmas av en struktur som enbart grundar sig i intervjuarens förförståelse. Den struktur som ändå syns i våra intervjuguidar bör därför betraktas en potentiell ordning i vilken frågorna skulle kunna komma att besvaras, men inte nödvändigtvis den ordning som frågorna faktiskt besvarades i intervjusituationen (Trost 2010, s. 72). Vidare sågs det som fördelaktigt att utforma flera typer av intervjuguidar eftersom informanterna i intervjuas i olika organisatoriska roller. Det tål att understrykas att denna klassificering är generell och artificiell. Att skilja på till exempel forskare och administrativ personal är inom ramen för studien egentligen omöjligt då det fanns informanter som vi intervjuade i egenskap av forskare, men som även har administrativa åtaganden och vice versa. Härefter framgår även fördelarna med intervjuguidernas öppna utformning i relation till uppsatsens teoretiska grundvalar då en betydande del av informanternas förbindelser potentiellt hade osynliggjorts i en mer strukturerad intervjusituation.

I regel fördelades genomförandet av intervjuerna på så sätt att en av uppsatsens författare var närvarande vid intervjutillfällena. Syftet med detta var att undvika en asymmetri i intervjusituationen vari en informant ställs inför två intervjuare. Då informanter vid två tillfällen själva uttryckte en önskan om att intervjuas i grupp ledde detta till en sådan asymmetri vid två tillfällen (se 4.1). Även vid dessa intervjuer var endast en intervjuare närvarande. Vår allmänna strävan har emellertid varit att uppnå, vad Trost (2010, ss. 91f) benämner, en "subjekt-subjektrelation" vilket kan kontrasteras mot en situation där intervjuaren ser den intervjuade som ett objekt, eller mer specifikt ett intervjuobjekt. I realiteten är detta snarare ett ideal än något faktiskt uppnåbart, då forskningsintervjuns dynamik är sådan att båda parter aldrig kan vara jämställda i alla avseenden (Trost 2010, s. 91). Intervjuerna varade

ungefär 45 till 60 minuter och vi såg det som fördelaktigt att i största möjliga utsträckning genomföra intervjuerna på respektive informants arbetsrum, vilket också var fallet i majoriteten av intervjusituationerna. Två intervjuer genomfördes på engelska. Vi lät, med informanternas samtycke, göra ljudinspelningar från samtliga intervjuer och dessa inspelningar transkriberades sedan i sin helhet. Detaljnivån på transkriptionerna är hög, dock ej på lingvistisk nivå. Vi har av forskningsetiska skäl dolt delar av citaten i resultatredovisningen och i vissa fall har vi lyft ut ord som ej är av direkt meningsbärande karaktär, i syfte att underlätta för läsaren. De engelskspråkiga intervjuerna är översatta till svenska i resultatredovisningen.

3.2.5 Etiska aspekter

Studien genomfördes med intervjupersonernas informerade samtycke (se bilaga 3). Det finns emellertid en viss skillnad mellan hur anonymiseringsnivån för studien beskrivs i det informerade samtycket och hur den ser ut i den slutgiltiga redovisningen av studien. I dokumentet skrev vi att forskargruppen samt lärosätet inte skulle avidentifieras. I detta hänseende har vi ändrat uppfattning. Då vi skrev underlaget till det informerade samtycket såg vi det som viktigt att framhäva att vi inte kan garantera att läsaren inte kommer förstå vid vilket lärosäte empirin är insamlad. Detta kvarstår, men vi har sedan dess beslutat att det finns ett värde i att tala om det organisatoriska sammanhanget i generella termer genom att även anonymisera lärosätet, och på så vis förhoppningsvis även undvika att konnotationer specifika för lärosätet blandas med i resultatredovisningen. En avidentifiering av informanterna har företagits i syfte att i största möjliga mån försvåra att den insamlade informationen skulle kunna knytas till en särskild individ³. Vi valde dock att i vissa fall ej dölja vissa informanternas generella funktion inom organisationen. Informationen (se 4.1) har vi vidare valt att använda i resultaten för visa på informantens organisatoriska roll, och på så sätt underlätta för läsaren att kontextualisera de olika yttrandena. Vi har också, i och med involverandet av organisationsdokument i vårt empiriska material, identifierat behovet av att återge dessa källor på ett sådant sätt som gör att de ej kan kopplas ihop med organisationen och personer inom den. Detta har i de fall där dokument varit tillgängliga och sökbara för allmänheten gjorts genom att parafrasera innehållet i dokumenten.

Studiens beskaffenhet är sådan att en fullständig anonymitet omöjlig hade kunnat utlovas. Utifrån de avgränsningarna i hänsyn till det undersökta området kan potentiellt uttalanden kunnat härledas till specifika individer, vilket är en möjlighet vi har diskuterat i olika utsträckning med informanterna. I ett fall framhöll en informant att vår oförmåga att garantera anonymitet skulle påverka sättet på vilket hen svarar på våra frågor. Vi har likväl bedömt att vi kan besvara forskningsfrågorna utan att informanterna tvingas uttala sig potentiellt komprometterande. Beslut så som detta understryker att forskningsetik till stor del är en fråga om att "på ett rimligt sätt väga mot varandra flera typer av intressen" (Vetenskapsrådet 2011, s. 66). Detta betyder ingalunda att intressen kan komma i konflikt med varandra och vi ser möjligheten att den insamlade empirin samlat sett annorlunda ut om vi hade kunnat garantera fullständig anonymitet.

³ Nyckeln till avidentifieringen finns i vår ägo.

3.2.6 Teorins och metodens möte i analysen

Bruno Latour (2005, s. 127) liknar den textuella redogörelsen i en aktör-nätverk-teoretisk analys vid ett laboratorium. Likt i ett experiment i en laboratoriemiljö kan analysen av ett källmaterial misslyckas, i värsta fall med följd att det fenomen som man ämnat skildra faller platt på pappret. Detta innebär inte att analysen ska släppas vind för våg, utan att forskarens förhållningssätt och skildring av materialet bör vara grundad i faktiska omständigheter. Som Latour (2005, s. 53) belyser, och som han framlägger som ett särdrag hos aktör-nätverk-teorin, är det felaktigt att föra in och tillskriva agens åt aktörer som är osynliga i materialet: "An invisible agency that makes no difference [...] and enters no account is *not* an agency." Den aktör-nätverk-teoretiska analysen är, i vår förståelse av bland annat Latour, Law och Callon, i sin essens en skildring av en relationell process, varför det förefaller sig förväntat att tala om aktörer som saknar förbindelser i det landskap vi strävar att beskriva. Detta kan tyckas självklart, men det är i denna kontext som författarens potentiella inverkan på det insamlade kvalitativa materialet blottläggs.

Att den som intervjuar utgör ett potentiellt hinder i intervjusituationen framlade vi ovan. Detsamma gäller i analysen av ett kvalitativt källmaterial. Ett sätt att närma sig en sådan problematik vore att ge uttömmande redogörelser för våra egna bakgrunder (Alvesson 2011, s. 106). Vi ser ett mått av självvranssakan som gynnsamt, men anser liksom Alvesson (2011, s. 106) att en överdriven självprövning potentiellt kan leda till en analys där författaren själv hamnar i centrum. Vi väljer att istället närma oss problematiken så som bland annat Alvesson (Alvesson 2011; Alvesson & Sköldberg 2008) framlägger begreppet reflexivitet. Reflexivitet kan beskrivas som ett kontinuerligt omprövande av ens eget förhållningssätt till det insamlade materialet vari ingen tolkning automatiskt ges företräde framför någon annan (Alvesson 2011, s. 106). Det finns i detta avseende en stark samklang mellan Alvesson (2011) och det aktör-nätverk-teoretiska (se t.ex. Latour 2005) sättet att närma sig ett material. Som John Law (1992) för fram syftar en aktör-nätverk-teoretisk ansats till att tillvarata tillvarons heterogenitet och fånga in den pluralitet av element som spelar in i dess formande och upprätthållande. Ett ensidigt förhållningssätt hos forskaren skulle i förhand kunna begränsa materialets omfång och riktning genom att till exempel endast titta på antingen mänskliga eller icke-mänskliga faktorer. Ett sådant tillvägagångssätt skulle emellertid i högsta grad innebära en a priori tolkning av materialet i vår mening, varför vi ämnar följa aktörerna och deras förbindelser varthän de leder. Detta finner sin motsvarighet i utformningen av vår materialinsamling – vilket framgår särskilt tydligt i urvalet (3.2.3) – vari vi betonar vikten av att följa de förbindelser som leder till och från vår utgångspunkt, forskargruppen.

Vi vill dock påpeka att detta inte bör förstås som att vi avfärdar möjligheten till en påverkan på materialet från vår sida. Alvesson (2011, ss. 106f) påpekar att reflexiviteten kommer till sin ända i de pragmatiska avväganden som är förknippade med ihopskrivandet av forskningsresultat. En studie bedrivs inom en given tidsram, vilket inte minst är fallet för denna uppsats, och alla reflektioner kan omöjligen ges samma utrymme eller behandlas i samma utsträckning. Vår studie och den analys som inbegrips inom den syftar till att utforska och – i högsta möjliga mån – opartiskt beskriva, men den slutgiltiga skildringen kommer till syvende och sist formas av våra tankegångar.

4. Resultat

Det empiriska material som ligger till grund för undersökningens resultat delas i följande avsnitt in i två teman: "Publiceringslandskapet" (4.2) samt "Ett organisatoriskt och forskningspolitiskt landskap" (4.3). Med startpunkten i forskarnas utsagor spåras i det första temat de aktörer som identifieras som betydelsefulla i det lingvistiska publiceringslandskapet, och som utövar agens på forskarna i deras publiceringspraktiker. Spårningen av agens synliggör i efterföljande tema hur forskare och aktörer på en organisatorisk och forskningspolitisk nivå interagerar och driver varandra i olika riktningar.

4.1 Informanterna

Antalet informanter är tretton och antalet intervjuer är tio. Sex av informanterna är forskare i lingvistik, de resterande sju intervjuades i egenskap av annan personal inom organisationen. Forskarna vi intervjuat har följande akademiska titlar: doktorand, lektor, docent och professor. Bland de övriga informanterna återfinns följande roller: bibliotekarier, representanter för lärosätets system för forskningsinformation, en ledningsperson och en IT-tekniker. Informanterna intervjuades individuellt undantaget bibliotekarier och representanter för lärosätets system för forskningsinformation som vid respektive tillfälle intervjuades i grupp. Vi har företagit en numrering av samtliga citat samt sparat en nyckel där respektive citat kopplas samman med en specifik informant. I fallet för de informanter som intervjuades i andra roller än forskare, har vi för tydlighets skull skrivit deras roller i den löpande texten. Alla informanter finns representerade med citat.

4.2 Publiceringslandskapet

I det följande beskrivs det publiceringslandskap forskarna rör sig i med startpunkt i forskargruppens samarbete. Genom forskarnas utsagor åskådliggörs hur de utifrån sina egna forskningsfält förgrenar sig i olika delar av det lingvistiska publiceringslandskapet. Därefter klargörs vilka aktörer som spelar in vid deras val av publiceringskanal samt vilka avvägningar som görs av forskarna i deras publiceringsprocesser.

4.2.1 Startpunkt: Forskargruppen

På gruppens presentationssida sammanställs dess publikationer. Dessa tar formen av tidskriftsartiklar, monografier, bokkapitel och konferensbidrag. Bland medlemmarna i forskargruppen syns ett antal samarbeten i olika publikationer mellan dess deltagare – främst i form av konferensbidrag som en forskare publicerat tillsammans med

doktorander hen handleder. Den generella uppfattningen inom gruppen är emellertid att samarbetet inte huvudsakligen är av en lingvistiskt områdesspecifik karaktär. En forskare menar förvisso att de publikationer hen står bakom kan framhävas genom forskargruppens webbsida när det faller in under gruppens fokus, fastän hen väsentligen ser sig själv som en fristående forskare och gruppen mer som ett "löst nätverk" (1). En annan forskare poängterar att gruppen inte samarbetar i det avseendet att man bedriver forskning tillsammans, men lyfter i linje med den ovan citerade forskaren dess synliggörande funktion: "Den låter oss samla ihop arbetet vi utför på ett ställe och fungerar för att främja akademisk dialog mellan personerna som håller på med sådan forskning" (2). Synen på forskargruppen som en lösare slags förbindelse finns genomgående hos forskarna och i regel förklaras detta utifrån den mångfald av inriktningar de olika medlemmarna representerar inom lingvistik. Ytterligare en forskare beskriver den tvärvetenskapliga naturen i gruppen och att hen är med i grupper som sett till forskningsinriktningar ligger närmare hens egen forskning:

[D]en är ganska, vad ska man säga, tvärvetenskaplig. Jag personligen känner inte att jag har någon jättecentral del i den. Jag är med i den här forskargruppen, men jag är också medlem i andra forskargrupper, och ibland kanske det är så att jag känner mer hemvist i en annan forskargrupp än just denna. (3)

De områden inom lingvistik som gruppens medlemmars forskning faller in under är experimentell lingvistik, generativ lingvistik, tillämpad lingvistik och diskursiv samt kontrastiv lingvistik. En forskare redogör för hur de olika inriktningarna inom gruppen har sin konsekvens i att forskarna, i spridningen av sin forskning, orienterar sig mot olika delar av en heterogen disciplin:

Där finns personer som gör många olika saker [...] Jag har kollegor som håller på med korpuslingvistik, vilket är väldigt annorlunda från experimentell lingvistik, det finns personer som håller på med sociolingvistik och de som arbetar med andraspråksinläring. Alla dessa forskningstrådar, så att säga, har sina respektive forum eller avsättningsmöjligheter där forskningen bör föras in. [...] Så det är svårt – utifrån detta perspektiv – att ge varandra råd, när det kommer till detta väldigt specifika ämne. Om det vore en mer homogen grupp, då kanske vi hade kunnat utbyta idéer. (4)

Den bild som träder fram av gruppen är att den profilerar forskarna som en sammanhållen enhet, men att den forskning som bedrivs inom gruppen trots allt är heterogen till sin karaktär. Det faller sig därför även som naturligt att en mängd olika perspektiv på publiceringslandskapet återfinns inom gruppen.

Forskargruppens förgreningar i publiceringslandskapet

Den pluralistiska karaktär som tillskrivs lingvistik som disciplin präglar även forskarnas förståelse av publiceringslandskapet. En forskare redogör för den mångfaldiga karaktären hos publiceringslandskapet och beskriver hur mer avgränsade forskningsområden inom lingvistik kan ha sin motsvarighet i tidskrifter med överlappande intresseområden:

[D]et finns vissa tidskrifter inom mitt område som specifikt riktar in sig på de ämnen jag arbetar med. Om jag skickar in en artikel i mitt ämne till en tidskrift som fokuserar på just det ämnet, då kan jag arbeta på samma sätt, eftersom vi delar syn när det kommer till teori och metod. Om jag å

andra sidan publicerar mig i en tidskrift som riktar sig till en bredare publik, då kanske den synen på teori och metod inte finns där. (5)

Just orienteringen mot tidskrifter kontra andra publikationsformer skapar dock någon form av enhetlighet forskarna sinsemellan. De ser tidskriftsartikelns centrala roll i spridningen av forskning som ett utmärkande drag för den lingvistiska disciplinen på ett generellt plan. En forskare framhåller att monografin visserligen fortfarande har en hög status inom sitt område av lingvistik, men slår ändå fast att tidskriftsartikeln sedan en tid tillbaka fått en starkt ställning som publikationsform. En annan forskare har liksom den tidigare nämnda forskaren publicerat sig i monografiform men tillskriver inte denna samma betydelse som tidskriftsartikeln: “De har ju hög status, men inte så hög som till exempel i [...] litteraturvetenskap där man ska absolut ha monografier. Så det är helt möjligt att man [inte har några] monografier [fastän] man är professor” (6).

Enhetligheten i publikationens formmässiga hänseende står dock i kontrast till den mångfald av publiceringskanaler som forskarna orienterar sig mot inom den lingvistiska disciplinen. Två andra forskare kopplar i linje med citat (5) ihop sin forskning med etablerade tidskrifter som har en tydlig profilering mot deras respektive forskningsområden. En av dessa forskare talar om ett av sina forskningsfält i relation till artikelpublicering och konstaterar att det inom fältet finns “vissa tidskrifter som publicerar den typen av forskning” hen sysslar med, varför publicering i en sådan tidskrift ökar chanserna att forskningsresultaten “landar väl” (7). Hos den andre finns en liknande erfarenhet och hen menar att i relation till ett av sina forskningsområden “finns det två tidskrifter, framförallt, som är specifikt intresserade av den typen av forskning” (8).

Som syntes tidigare hade en av forskarna emellertid erfarenheter av att publicera sig i en bredare vetenskaplig tidskrift inom sin inriktning. Det är en erfarenhet som delas av flera forskare som omnämner tidskrifter med en kontaktyta gentemot en bredare publik som aktuella publiceringskanaler. En annan forskare exemplifierar hur detta kan ta sig uttryck:

Sen finns det ett antal andra tidskrifter, som också skulle kunna vara intressanta men som inte har det jättespecifika fokuset utan är lite bredare. [...] [D]e tar in massa andra områden också. (9)

Ytterligare en forskare resonerar kring sina erfarenheter av att publicera sig i en bredare tidskrift som fångar in två olika inriktningar, och hen menar att detta står i vägen för att som enskild forskare utveckla en närmare relation till tidskriften i fråga:

Nej, det tycker jag inte [att man bildar en relation med tidskriften i fråga]. Alltså den är väldigt bred. Den tar både experimentella saker, textsaker och konversationsanalyser. Den är väldigt väldigt bred, den är jättestor. Jag tror att de har en handfull editors för tidskriften och det är mycket. [...] [D]en kommer ut varannan vecka. (10)

Samtidigt som forskarnas publiceringsmönster skiljer sig åt såtillvida att de rör sig inom delar av publiceringslandskapet, syns det således en likhet i hur de närmar sig smalare respektive bredare tidskrifter.

Forskarnas skiftande roller i uppbyggnaden av publiceringslandskapet

Vid sidan av forskarnas publiceringsaktivitet i de för dem relevanta delarna av publiceringslandskapet intar de även andra roller i de processer som omgärdar publikationen. Bland dessa roller syns bland annat deltaganden i redaktionskommittéer, arbeten med kollegialgranskning för tidskrifter och redaktörsuppdrag för tidskrifter och bokserier. En forskare har erfarenhet av att vara en redaktör för en tidskrift inom sitt ämnesområde och beskriver hur det kan se ut:

Redaktörskapet handlar ju om att hitta människor som kan kommentera på andras texter – och då ska ju det vara anonymt – och då måste man ju hitta någon som kan passa. Får man in ett bidrag som behandlar ett visst teoretiskt fält, så måste man ha någon som har förutsättning att kunna bedöma den utifrån samma kompetens inom det teoretiska ämnet. (11)

En annan forskare ser i redaktörskapet, mer specifikt i relation till bokpublicering, en möjlighet till ett samlande av forskare med snarlika intresseområden, där ett mer specifikt fokus kan ta form:

Så att vara redaktör, jag ser det som en möjlighet att skriva om forskning och rapportera forskning inom ett specifikt ämnesområde. [...] Och det som är bra är att om man lyckas att få ett förlag att nappa på att de ska ge ut boken, så kan man samla forskare som har lite samma intresse och inriktning som en själv och få ihop en volym som är hyfsat homogen kring ämnet. (12)

Då forskaren vidare beskriver hur hen själv kom att inta positionen som redaktör för en antologi framgår en process vari informell vetenskaplig kommunikation mynnar ut i formell vetenskaplig publicering:

I mitt fall så samarbetade jag med en annan redaktör som var i [ett annat land] [...]. [V]i skrev våra avhandlingar om det här ämnet och sen så blev jag kontaktad av honom, och han frågade om jag ville skriva ett kapitel i en bok som han skulle vara redaktör för. [...] Sen efter ett tag så kontaktade han mig igen och sa att “du kanske till och med vill vara medredaktör?” och då sa jag ja till det. (13)

Citatet synliggör även ämnets och publiceringslandskapets internationella omfång. De informella relationerna tydliggörs vidare av en av de andra forskarna då hen påtalar att det inte sällan är så att man har en personlig relation till redaktörer för tidskrifter:

“Vad vet jag om dessa [redaktörer], känner jag dem personligen, vad vet jag om deras forskning?”
– Eftersom de [redaktörerna] är en liten reklam för sin tidskrift. (14)

Forskarna ses således orientera sig i ett internationellt publiceringslandskap som de i sina varierande roller även bidrar till att upprätthålla.

4.2.2 Forskarnas drivkrafter och värderingar vid publicering

I det här avsnittet återges hur forskarna ser på publikationens funktioner och vilka aspekter som väger in vid deras val av publiceringskanal. Även publiceringsprocessen och de avvägningar forskarna gör i den, när de vill sprida sina forskningsresultat, lyfts här.

Publikationens funktioner: kunskapsspridning kontra meritering

En av de huvudsakliga funktionerna forskarna identifierar med publikationen är att ingå i en dialog med andra forskare. En forskare framhåller att “diskussionen mellan andra forskare, den bedrivs ju i stor del genom publikationen” (15), och hos en annan forskare kopplas publikationens målgrupp till ett snävare vetenskapligt sammanhang:

Jag skulle säga att [syftet med att publicera] är att introducera sitt arbete in i en gemenskap, så att de kan bekanta sig med forskningen du bedriver. [...] Gemenskapen är för mig den specifika gemenskap där mitt arbete utvärderas. Så det beror på ämnet och gemenskapen [...] utgörs inte av lingvistiken i sin helhet, utan de som arbetar med liknande metoder. (16)

Synen på publikationens funktioner är i mångt och mycket desamma bland forskarna. Publikationen ses av dem dels som ett redskap för att ingå i en pågående dialog inom sitt specifika ämnesområde, dels som ett sätt att meritera sig. En av forskarna ser publikationen som ett sätt att främja kunskap inom sitt forskningsfält men identifierar också dess andra meriterande funktion: “Den spelar så klart även en roll i ens karriär, för man behöver den för att avancera som forskare [...]” (17). Vid sidan av ambitionen att bidra till påbyggnaden av den befintliga kunskapsbanken finns således förhållningssättet till publikationen som ett meriteringsverktyg, vilket syns hos en forskare:

En andra funktion är så klart att utveckla ens akademiska rykte. Anledningen att vi publicerar oss i vissa kanaler och inte andra är för att grunda ens trovärdighet som forskare och för att föra fram ens karriär som akademiker. Så det spelar en viktig roll. (18)

En annan forskare relaterar de två funktionerna mot varandra och hur hen själv i första hand ser publikationen som ett sätt att sprida kunskap:

[D]et är väldigt mycket det som publikationen är; en meritering på så sätt att man visar sig vara någon som [har] en röst i forskarsamhället och då också kan stiga mot docent och professur eventuellt. Men framförallt för mig är det diskussionen mellan [...] forskare – den bedrivs ju i stor del genom publikationen: Man läser varandras texter och därigenom får man ny insikt och kan skapa ny kunskap. (19)

Flera av forskarna framhåller påbyggandet och spridandet av kunskap som den primära funktionen. En forskare målar också upp ett icke-önskvärt alternativ till ett aktivt publicerande:

[D]en viktigaste funktionen är att det man gör blir läst och diskuterat av någon annan i världen. Det är det allra viktigaste naturligtvis. Att man inte sitter i sin egen lilla koja och gör sina små saker och det är ingen som vet vad man gör och det inte kommer ut. (20)

Forskaren tillhandahåller vidare en bild av hur själva meriteringen genom publicering tar sig uttryck vid bedömningar av enskilda forskare:

De flesta som värderar tänker nog också som jag. [...] [M]an vet ju liksom: “Det här är bra journals”, och “den här personen har publicerat sig där, [det] ser bra ut”. Så gör man när man bedömer forskningsanslag eller bedömer personer som söker jobb. (21)

En annan forskare framhåller i linje med den ovan citerade meritering genom publicering som viktigt för individuella forskare. Hen framhåller liksom de andra forskarna publiceringshistorik som ett verktyg för att klättra i sin forskarkarriär och påtalar att publicering kan göra skillnaden för en befordran eller möjligheterna till att få en fast anställning.

Publiceringskanalens status och renommé

I fråga om vad som gör en publiceringskanal attraktiv syns även en viss samstämmighet bland forskarna. På ett generellt plan understryks, vilket även har lyfts tidigare, värdet av att publicera sig i internationella tidskrifter, som med en forskares ord “smäller högre” (22) än publikationsformer som till exempel bidrag i lokala skriftserier. Utöver orienteringen mot internationella tidskrifter ses peer-review som ett grundkrav och en avgörande kvalitetsindikator för tidskrifter. En av forskarna påtalar behovet av att försäkra sig om att en tidskrift har en peer-review-process då det skapar “någon sorts standard på det” (23). En annan forskare beskriver hur publikationer i tidskrifter som kanske inte väger tyngst bland de som finns i anslutning till forskningsområdet i någon mån blir legitima om de kollegialgranskar inskickade manuskript. För denna forskare ses däremot inte peer-review som obligatoriskt i de fall där man “bara behöver sidor” (24) – ett krasst uttryck för publikationens meriterande funktion – och därför väljer att publicera sig i form av *working papers*. I dessa fall förutsätts det dock av forskaren att det finns en redaktör som står som garant för en “viss kvalitet” (25).

Tidskrifters impaktfaktor (*impact factor*) är ytterligare något som forskarna förhåller sig till i deras aktivitet i publiceringslandskapet, emellertid på olika sätt. Ett exempel går att hämta från ett dokument som utgör ett underlag för en akademisk skrivarcirkel med medlemmar både från lingvistik och litteraturvetenskapen. Cirkeln, som är ett forum för diskussion om processen bakom akademiskt skrivande snarare än om själva forskningsresultatens substans, syftar till att främja samhörigheten mellan forskarna samt skänka stöd i skrivprocessen. Dokumentet som beskriver verksamheten ger ett antal konkreta råd däribland att ta i övervägande listor där tidskrifter rangordnas efter genomslag. En forskare framhåller emellertid att sådana listor, inom ramen för skrivarcirkeln, endast fyller ett väldigt specifikt ändamål – hen menar att de används “bara för att få en grov bild av vilka tidskrifter som finns” (26).

En av forskarna bidrar med ett annat perspektiv och ser ett värde i att synas i dessa tidskrifter med en hög impaktfaktor, som hen menar tenderar vara mer generella i sina inriktningar. Att en tidskrift är mer “allmänt känd” (27) ses som något potentiellt positivt i det avseendet att nya samarbeten kan uppstå:

[D]å ser folk att man håller på med det ämnesområdet och man får lite mer uppmärksamhet. Kanske får [man] möjligheter till andra typer av forskningssamarbeten, för att det uppmärksammas av den målgrupp som man vill ha kontakt med. (28)

En forskare talar om den målmedvetenhet som krävs för att bli publicerad i tidskrifterna med höga genomslagsvärden, och – vilket kan jämföras med citat 24–25 – beskriver hur sådana ambitioner får vägas mot viljan att få sitt manuskript antaget, kanske i en mindre prestigefylld tidskrift “bara för att få det publicerat” (29). Samtidigt nyanserar forskaren betydelsen av indikatorerna och slår fast: “Jag tror att

det kan vara många olika faktorer som spelar in” (30). Hos en annan forskare lyfts genomslagsindikatorer som något som kan tänkas vägas in i en jämförelse mellan tidskrifter som har olika specialiseringar, men detta görs med försiktighet och hen ger uttryck för de generella svårigheterna att ställa tidskrifter mot varandra:

Så jag kanske har tre tidskrifter som jag håller väldigt högt, men mina kollegor kanske tänker att det finns andra tidskrifter där jag inte riktigt har koll – det är inte några tidskrifter som jag håller utkik efter och vice versa. (31)

En av forskarna associerar tvärtemot vad som syntes i citat 27–28 höga indikatorvärden till smalare tidskrifter “där de håller på och citerar varandra” (32) och ställer sig något kritisk till själva principen bakom genomslagsindikatorer och hur de används för att värdera tidskrifter. En annan forskare uppvisar också ett mer distanserat förhållningssätt till bibliometriska indikatorer. Hen konstaterar att genomslagsvärdet på lingvistiska tidskrifter i regel inte är särskild höga, “inom vårt fält tenderar impaktfaktorn vara ganska låg” (33), och ställer sig frågande till dess egentliga påverkan på lingvistisk forskning: “Generellt tror jag inte att det spelar någon större roll i utvärderingen av språklig och lingvistisk forskning, eftersom impaktfaktorn inte är någon större fråga” (34).

En åtskillnad görs av forskarna mellan formella och informella sätt att värdera publiceringskanaler. I fråga om den status som faktiskt tillskrivs tidskrifter med hög impaktfaktor, förstås den utifrån ett mer formellt värderande av publiceringskanaler. Den ovannämnda forskaren ser som bekant inte någon egentlig tyngd i mätningen av forskningsgenomslag inom sitt specialiserade vetenskapliga sammanhang, men är ändå mån om att framhålla gentemot till exempel sin arbetsgivare om hen har publicerat sig en tidskrift med ett högt genomslagsvärde: “Just eftersom det tycks vara något som uppskattas på ett institutionellt plan” (35). Ytterligare en forskare kontrasterar det informella värderandet av forskares vetenskapliga produktion till den mer formella och nämner den potentiella betydelsen av bibliometriska indikatorer vid lärosätens jämförande av forskare och “när man bedömer någons forskargärning” (36). Även en annan forskare kopplar ihop indikatorers betydelse för en publik utanför själva forskningsområdet och “när man bedömer forskningsanslag eller bedömer personer som söker jobb” (37).

En tämligen enhällig uppfattning råder kring publiceringskanalers värde utifrån de mer informella relationer som finns mellan dem och den vetenskapliga gemenskap som omgärdar dem. En forskare målar upp de underliggande processer som hjälper till att befästa tidskrifters status inom specifika forskningsområden:

Jag är en internationellt aktiv forskare och jag lägger mycket tid på att tala med kollegor vid andra [lärosäten], gå på internationella konferenser och läsa akademiska arbeten och så vidare. I ett område – och jag tror det stämmer in på alla ämnesmässiga förgreningar – har man som akademiskt samfund en känsla för vilka tidskrifter som är värdefulla och vilka som är mindre värdefulla. (38)

En av forskarna konstaterar att publiceringslandskapet är dynamiskt med en konstant tillströmning av nya aktörer, men menar ändå att bedömningarna av tidskrifter i allt väsentligt sker utifrån mer beständiga kriterier, däribland kännedom om vilka som står bakom tidskriften: “[M]an får ju titta på samma saker egentligen, så: Vem står

bakom detta, vem är editor, vem sitter i editorial board, så kommer jag att gilla den här tidskriften?” (39). Samma forskare slår fast att detta kan röra sig om forskare hen har en personlig relation till. En annan forskare ger uttryck för en liknande hållning och beskriver ett snävare, informellt publiceringslandskap ta form utifrån hens egna specialiseringar:

[D]et finns vissa tidskrifter som jag hellre publicerar mig i än andra, för jag tror att om jag publicerar mig i en specifik tidskrift som jag är intresserad av så kommer den publiceringen att [...] informellt ha en högre status [...]. (40)

Hos forskarna återges vid första anblick en enhetlig bild av hur publikationer värderas: En informell medvetenhet kring publiceringskanaler som betonar peer-review processen, de forskare som förknippas med publiceringskanalen samt kanalens tilltänkta målgrupp. Det bör emellertid betonas att även om forskarna i sina informella sammanhang ställer sig tveksamma till exempelvis impaktfaktorn som kvalitetsindikator, så framhålls likväl sådana indikatorers värde i förhållande till meritering.

Avvägningar i publiceringsprocessen

Den medvetenhet och kännedom forskarna uppvisar kring de befintliga publiceringslandskap de orienterar sig mot i sin forskning återspeglas i inte enbart vid det slutgiltiga valet av publiceringskanal, efter det att forskningsarbeten är avslutade. Den samlade erfarenheten hos forskarna är att man under forskningsprocessen anpassar sig efter de delar av publiceringslandskapet där man vill placera in sin forskning. En av forskarna exemplifierar hur en sådan process kan ta sig uttryck:

Jag tror att en viktig sak när man skriver akademiskt för att publicera sig är att ha ett mål i sikte. [...] Låt oss säga att jag skriver en artikel om ett särskilt ämne. Jag kan då välja att placera den i en tvärvetenskaplig tidskrift som har en bred läsarkrets, eller så kan jag placera den i en specialiserad tidskrift med en fokuserad läsarkrets. Så hur jag skriver artikeln kommer att bero på vilken publik jag skriver för. (41)

En forskare belyser det lingvistiska ämnesområdets stundom tangerande fält utifrån sina egna erfarenheter, och talar om hur hen som lingvist har bedrivit forskning kring ett icke-lingvistiskt ämnesområde. Forskaren reflekterar över ett publiceringskeende i anslutning till ovan nämnda forskning och påtalar att resultatet i den slutgiltiga publikationen “hade kunnat vinklas mycket hårdare” (42) mot kanaler vars publik intresserar sig för just forskningsämnet i fråga.

I publiceringsprocessen anförs vid sidan av den tidigare nämnda informella, fältspecifika kännedomen om olika tidskrifter, deras syftesbeskrivningar som en viktig faktor. Två forskare ger sina respektive bilder av hur man förhåller sig till dessa beskrivningar:

Det är lite så man tänker – “var passar den?” – för att alla tidskrifter har ju liksom någon sorts fokus. Och det står i deras “aim” på hemsidan vilken typ av forskning som de intresserar sig [för], som ju speglar vilka läsare de här. (43)

Tidskrifterna har ju något slags skrivelse [...]. Och när man läser det vet man att “ok, här kan jag publicera”, “här vill jag inte publicera”, eller “det är inte värt det”. Eftersom det säger ju

något om läsarna också, att det blir folk som inte kommer att förstå vad det är jag säger, eller de jobbar med fel teori eller [...] med en annan teori som är inte relevant för det som jag försöker göra. (44)

En faktor som påverkar publiceringsprocesserna för forskarna finns inbyggd i själva anställningsformerna. Ytterligare en forskare beskriver implikationerna av de olika förutsättningarna, där tiden avsatt till forskning är central:

Doktorand, lektor, docent, professor. Man har ju olika [...] förutsättningar [...]. [...]Om man har lektorstjänst har man oftast inte så mycket forskning i tjänsten. Är man docent så får man lite mer forskning i tjänsten. Är man professor så får man ännu mer tid. Alltså tid när man har tid att forska, och det måste man ju. Man måste ha tid att forska för att kunna producera forskning i former av artiklar. (45)

En av forskarna identifierar den praktiska dimensionen av att välja publiceringskanal, med samma betoning på just tidens betydelse. Hen ser valet av kanal i ljuset av hur mycket tid som kan läggas på att hamna i en önskvärd tidskrift och beskriver ingående vad som står på spel vid sådana försök:

Det handlar också om hur mycket tid man har. Om du har mycket tid kan du sikta på en tidskrift med hög impaktfaktor. Så klart kommer det vara hård konkurrens. Det kommer vara svårt och du kanske kommer få avslag tidigt. Eller så kommer du få göra om stora delar och lägga mycket tid på det. Beroende på hur mycket tid du har kanske du inte hinner gå igenom allt det. Du kanske får avslag och sen går vidare till en tidskrift med lägre impaktfaktor. Det är den här sortens praktiska beslut man måste ta. (46)

Liksom forskaren ovan, ser en annan av forskarna ett behov i att balansera sin tid med ambitionen att synas i ett önskvärt publiceringssammanhang: “[M]an får vara realistisk: ‘Har jag den tiden så att jag kan gå för den här topptidskriften?’” (47).

Parallellt med de avvägningar som görs av forskarna i deras strävan efter rätt slags synlighet i publiceringshänseende, understryker en forskare vikten av att publicera sig regelbundet för att inte ha ”luckor” i sin publicering:

Ja, eftersom att det inte ska bli luckor blir man lite mer selektiv – man väljer sådana tidskrifter där man vet att det är lättare att få någonting publicerat, istället för [en] toppentidskrift. [...] [E]ftersom man behöver dessa sidor, så att man kan säga: “Jo, men jag har 50 sidor.” (48)

I den belägenhet forskarna befinner sig i, där tid till forskning ses som centralt för att kunna hävda sig inom sitt forskningsfält, publicerar de sig även för att gynna sina chanser att få externa medel. Som tidigare syns görs ständiga avväganden i publiceringsprocessen där en önskad synlighet i vissa publiceringskanaler vägs mot ambitionen att publicera sig med en god regelbundenhet. I detta sammanhang innebär de externa anslagen mer tid till att bedriva forskning, vilket manifesteras i ett aktivt förhållningssätt från forskarna gentemot finansierarna. I citat 48 identifieras vikten av att inte ha ”luckor”, och samma forskare relaterar detta även till förutsättningarna för att få externa medel:

Man får ansöka om pengar, och man får inga pengar om man inte har publicerat tillräckligt, vilket man inte hinner göra när man har undervisning på 60 % eller mer. Så det är lite grann en ond cirkel. (49)

Det står klart att forskarnas sätt att publicera sig inte endast kan ses i ljuset av informell positionering samt områdes- eller ämnesspecifika överväganden: Forskarnas publicering bör även betraktas utifrån deras organisatoriska förutsättningar och deras förhållningssätt till dessa.

4.2.3 Forskarnas relation till forskningens tillgängliggörande

Under rubrikerna ovan klär forskarna i ord den dynamik som ligger till grund för publiceringspraktikernas upprätthållande. Denna rubrik är tillägnad publiceringslandskapets upprätthållande dimensioner i relation till den trend som syftar till att skapa en ökad tillgång till forskningsresultat. Mer specifikt kommer vi först att skildra forskarnas syn på ett publiceringslandskap i förändring för att sedan behandla deras inställning och mottagande av publiceringsformen.

Forskarnas syn på Open Access

Forskarna är alla medvetna om den rörelse som existerar och syftar till att tillgängliggöra forskningsresultat i en vidare utsträckning, Open Access. Många av forskarna relaterar även denna trend till förlagens vinstmarginaler och hur tidskrifters prenumerationskostnader har en segregerande verkan i forskarsamhället. En forskare beskriver situationen så som den ser ut idag som ett "fullständigt breakdown" (50) och flera informanter ser ett publiceringslandskap i förändring.

Flera av forskarna beskriver hur de har sökt eller i nuläget är i behov av medel för Open Access-publicering, vilket vittnar om att gyllene Open Access är en etablerad publiceringsform inom gruppen. Detta är emellertid inte okontroversiellt bland forskarna. En av forskarna understryker att forskaren utöver att betala för att tillgängliggöra sina forskningsresultat även förväntas ställa upp som "gratisarbetskraft" (51) som granskare. Flera forskare påpekar att kostnaden är orimlig mot bakgrund att lärosäten och stater redan tvingas betala stora summor till förlagen. Vidare kritiserar publiceringskostnader för att ha en segregerande påverkan på forskare, då publiceringsformen endast är tillgänglig för de som har finansiering:

[A]tt man ska betala för att bli publicerad. Det är ju helt löjligt. Det är ju samma sak som i USA, att om man har pengar går man till Harvard. Det har ingenting att göra med det att man är klok och har förutsättningar. (52)

En forskare menar att det också kommer att resultera i att förlag i större utsträckning kommer att rikta sig mot forskare med extern finansiering och ifrågasätter huruvida modellen ens kan benämnas Open Access: "Så vi kan kalla det 'öppen tillgång' för läsaren, men det innebär också 'begränsad tillgång' för författaren" (53). Som kontrast till rösterna ovan väljer en annan forskare att betona att publicering är förknippat med kostnader eftersom det finns i värde i arbetet som förläggarna utför:

Innan så hade vi de här tidskrifterna, och klart att de måste tjäna pengar för det jobbet de gör – vi måste ändå på något sätt ha någon som sköter det här med att artiklar inte ser ut hur som helst [...]. Det är ju ett hantverk också, och vem ska betala för det, och hur ska vi lösa det? (54)

En av forskarna talar om det som ett paradigmskifte, men att systemet för Open Access fortfarande är labilt: “Det finns ingen balans och folk är lite rädda för att lämna det gamla, som egentligen ingen tycker om” (55). En av forskarna summerar sin ovan nämnda kritik (51) av förlags vinster i kontrast till forskares oavlönade arbete: “Jag tror att vi kommer se lite förändringar i publiceringslandskapet framöver” (56).

Publiceringsformens införlivande bland forskarna

Forskarna uppvisar ett pragmatiskt förhållningssätt till Open Access vari ett samspel mellan krav och incitament träder fram. En av forskarna beskriver exempelvis hur avtal, likt det Kungliga biblioteket slutit med förlaget Springer, kan mynna ut i en publiceringsstrategi: “Jag har faktiskt en [artikel] som jag har betalt för, för den gjorde jag tillsammans med en kollega från [ett utländskt lärosäte] och [det utländska lärosätet] hade ett avtal med [ett internationellt förlag] så [...] då betalade [det utländska lärosätet]” (57). Bredvid denna strategi att möta kravet att öppet tillgängliggöra forskningsresultat talar en forskare om att söka särskilt stöd från Vetenskapsrådet eller Riksbankens jubileumsfond. Dock så fungerar denna strategi ej för “forskningen man har gjort på fakultetsfinansierad tid” (58). Ytterligare en forskare visar på hur forskare redan innan medel tilldelats formar strategier för att tillmötesgå de krav som finansiärer ställer:

Ja, det har vi diskuterat och jag tror det var så att [när] vi sökte medel för det här projektet sökte vi också medel för Open Access-publicering. Jag har inte riktigt koll på hur mycket pengar vi fick till det och hur mycket det kommer räcka, men där har vi också pratat om att om inte det räcker kan vi försöka söka pengar vid sidan om [...] – att vi vill publicera Open Access. (59)

Samtidigt som forskarna framhäver en absurditet i att tvingas betala för att publicera – en summa som flera informanter därtill beskriver som orimligt stor – ser de inte svaret i andra former av Open Access-publicering. En av forskarna härleder publiceringsformens eventuella förankring till de informella relationer en publiceringskanal etablerar med sin publik och förädlar under en längre tid:

Jag tror att [det] till stor del beror på förlagen och även tidskrifternas redaktörer, i hur de bildar relationer: Vilka de sätter som redaktörer eller vilka forskare som de publicerar och om dessa forskare har högt anseende inom sitt fält eller inte. Sådana saker kommer att avgöra om folk dras till tidskriften. (60)

Om tidskriften uppfyller detta kriterium samt inte kräver någon publiceringsavgift kan forskaren mycket väl tänka sig att publicera i en Open Access-tidskrift:

Under alla omständigheter, om jag kunde välja mellan en Open Access-tidskrift med högt anseende – där jag inte själv behövde betala en avgift – eller en tidskrift med begränsad tillgång, hade jag mycket väl kunnat välja Open Access-alternativet. (61)

Mottagandet av Open Access-publicering görs i första hand utifrån en position där publiceringsformen förstås mot en fond av befintliga praktiker. Den förväntas med andra ord harmoniera med strävan efter att synas i kanaler som identifierats som gynnsamma.

4.3 Ett organisatoriskt och forskningspolitiskt landskap

Den första delen av vår resultatredovisning (4.2) ägnades åt forskargruppens medlemmars publiceringsmönster, så som de framträdde i våra intervjuer med forskarna. Utifrån vår aktör-nätverk-teoretiska ansats vore det däremot förutfattat att anta att förbindelserna ej skulle sträcka sig längre än så. Detta framgår även i föregående del (4.2) där forskarna återkommande nämner kringliggande faktorer – både organisatoriska och forskningspolitiska till sin natur – som en påverkansfaktor. Följande del av resultatredovisningen tillägnar vi just forskargruppens samspel med dessa instanser och i sammanhanget aktualiseras även de dokument som står i förbindelse med forskarnas publiceringspraktiker. I ett inledande skede (4.3.1) identifieras de länkar och kontaktytor som finns mellan forskargruppen och den kringliggande organisationen. Därefter diskuterar vi olika aspekter som vi har identifierat som återkommande genom de olika intervjuerna. Dessa diskuteras först utifrån informanternas upplevelser av dem som riktningar inom deras respektive verksamheter (4.3.2) och därefter belyser vi riktningarnas implementering (4.3.3).

4.3.1 Länkar och kontaktytor

I det inledande frågeområdet i intervjuerna stod publikationen och hur forskarna ser på dess funktioner i fokus. Bredvid publikationens funktioner inom ens forskningsområde, som informanterna belyser i föregående del, spårar forskarna publikationens funktion till ett organisatoriskt och forskningspolitiskt sammanhang. En av forskarna betonar betydelsen av att man som forskare och “anställd på [ett lärosäte] också hjälper till att sätta [...] [detta] på kartan” (62). Detta förhållningssätt upprepas även hos en annan forskare: “Jag tycker det är viktigt eftersom jag har varit [anställd] här, så jag måste publicera mig också för att hjälpa [lärosätets] rykte. [...] Du har fått betalt för att forska och då måste du också skapa trovärdighet åt [lärosätet]” (63) En av forskarna menar på att detta perspektiv även är aktuellt på ett nationellt plan, då det även är “viktigt för Sverige som nation [...] att vi visar att vi gör ordentlig forskning som kommer ut med ordentliga rön som kan publiceras” (64). I samma anda kopplar ytterligare en forskare samman organisationens publicering med dess status, men visar därtill på hur informella aspekter av vetenskaplig kommunikation spelar en viktig roll:

Generellt sett skulle jag säga att [institutionens] eller [lärosätets] akademiska rykte till stor del är kopplat till dess vetenskapliga produktion. På så sätt är publikationen en del av det hela. Det finns så klart andra delar som är besläktade, men alla relaterar till att vara aktiva forskare, när det kommer till deltagande i akademiska nätverk, deltagande i konferenser och den typen av saker. Forskare är en del av alla dessa typer av sammanhang. (65)

Synsättet som forskarna framlägger ovan speglas hos en av förvaltarna av systemet för forskningsinformation. Hen understryker i linje med forskarna vikten av att sprida forskningsresultat, och påtalar vidare att forskningen som bedrivs är offentligt finansierad och att det därför är “okontroversiellt att [lärosätet] kräver att det som produceras här, av anställda på [lärosätet], visas upp” (66). Informanten tillägger att det kan finnas en diskrepans mellan det intresse organisationen har av att synliggöra forskning och forskares prioriteringar; att det inte är “alla som är lika intresserade av att synliggöra, visa upp vad det är de håller på med, utan de är mer intresserade av att forska” (67). Från forskarnas sida lyfter en informant i kontrast till citat 67 en positiv

utveckling när det kommer till synliggörandet av forskningsaktiviteter och samarbeten, genom de digitala tjänster systemet för forskningsinformation tillhandahåller för ändamålet. Hen menar på att “det var lite mer tungrovt innan vi hade de här hemsidorna och lite tydligare beskrivningarna av vad vi håller på med” (68).

En forskare menar att forskargruppen fyller en funktion som kontaktyta mellan forskare genom att visa på vilka “profiler och vilka intressen som finns på ett visst ställe” (69). Hen berättar skämtsamt: “Man har ju liksom hört [historier] om människor som var två dörrar bort från varandra och [sedan] upptäckt att man höll på med samma sak” (70). Att gruppen fyller en sådan synliggörande funktion betonas även av en annan forskare. Hen framhåller att gruppen, snarare än att vara en plattform för gemensamt arbete, fungerar som “en sorts provosten, ett sätt att kommunicera forskningen vi bedriver och även [...] ett utrymme att jämföra och dela med oss av vårt arbete” (71). Forskaren framhäver i det föregående citatet (71) att gruppens profilerande förtecken i praktiken handlar om att skapa en plats för forskare att mötas och interagera – ett motiv som alltså visar på en orientering mot andra forskare, snarare än lärosätets profilering i stort. Forskaren berättar vidare att hen är medlem i liknande grupper i flera olika länder och att dessa “fyller liknande funktioner som en slags provosten och för att samla och på sätt och vis skapa utrymme för forskare inom samma profil att tala med varandra. Den typen av grupper är väldigt användbara och har en viktig funktion som ett slags nätverk” (72). På ett liknande vis ser en annan forskare, som vi såg i citat 3, inte sig själv som att ha en “jättecentral del” i gruppen utan hänvisar till sin tillhörighet i andra grupper: “[J]ag är också medlem i andra forskargrupper. Och ibland kanske det är så att jag känner mer hemvist i en annan forskargrupp än just denna” (3).

En forskare, som för närvarande är delaktig i ett forskningsprojekt finansierat av Vetenskapsrådet, återger hur en förbindelse potentiellt upprättas mellan forskare och lärosätets stödfunktioner, i detta fall biblioteket. Forskaren berättar om ett möte där frågor som Open Access och informationssökning diskuterades. Dock så upplever informanten att det är forskaren själv som behöver “vara aktiv och söka det stödet” (73). Informanten från IT-avdelningen på fakulteten målar upp en bild av hur externfinansierade forskningsprojekt skulle kunna fungera för att identifiera vilka behov av stöd som finns hos forskare. Hen ser en möjlighet i att använda texter från ansökningar som en ingång för infrastrukturenheterna att arbeta med uppsökande forskarstöd. Dock påpekar informanten att det i slutändan är “upp till forskaren att ta del av erbjudandet” och påpekar att “en del forskare är väldigt intresserade”, medan andra “tycker att de klarar sig bra själva” (74). En bibliotekarie beskriver sin roll i forskarstödet som att vara ett slags “bollplank” (75). Samtidigt som publicering är “en av kärnverksamheterna inom universitetsvärlden” menar informanten att de “yttre formerna” (76) förändras och att det är i dessa frågor forskare behöver stöd. Frågorna karaktäriseras enligt bibliotekarien av en bred spännvidd och kan röra allt “från att man är ansvarig för en publikationsserie” till “en nydisputerad forskare som vill ha råd kring hela sin publiceringsstrategi” (77). Att infrastrukturenheterna spelar en viktig roll i fakultetens publicering understryks i den aktuella strategiska planen (Fakultetens strategiska plan), vari de beskrivs som att vara välintegrerade i verksamheten, och det träder fram att deras medverkan i publiceringsfrågor ska

stärkas. Bland forskarna skönjer en informant en progression i hur stödverksamheter integrerats i den övergripande verksamheten:

Jag kan inte säga att jag har upplevt det som någonting som har varit genomorganiserat i alla fall, på [lärosätet] innan. Det finns stöd, man kan ju fråga människor som oftast är hjälpsamma, men det är ju inte så att det verkligen [är] alla. Om man inte frågar rent [ut], sträcker ut en hand till någon, så är det inte säkert att det har funnits så mycket sådant stöd. Men det är någonting som håller på att hända lite – att flera och flera institutioner och även på fakultetsnivå, börjar upptäcka att vi [behöver] skapa någon kultur kring [det], [...] dra i det litegrann. (78)

Detta är även något som en medlem i forskargruppen har märkt inom ramen för forskarutbildningen: “De fortsätter betona att det självklart är väldigt viktigt att hålla onlinesidorna, plattformarna och [systemet för forskningsinformation] uppdaterade. [...] Mina handledare och även bibliotekarierna och när vi gick doktorandkurser” (79).

Ett delmål till det övergripande målet för forskning är att institutionen ska erbjuda ett bra administrativt stöd (Institutionens strategiska plan). Manifesteringar av detta stöd går att urskilja på olika nivåer hos informanterna med administrativt uppdrag, däribland institutionsledningen och representanten därifrån som exemplifierar det med sina tidigare erfarenheter i en ledningsposition. Informanten berättar att hen då såg det som viktigt att “uppmuntra medarbetare som var på väg att bli docenter” (80) att färdigställa och publicera pågående forskning. En av forskarna i gruppen som även är studierektor för sitt ämne liknar sin funktion vid att agera som en slags länk mellan nivåer inom organisationen: “[S]om studierektor tänker jag på det här, för en del av min roll som studierektor är att på sätt och vis agera som en länk mellan nivåer” (81). Ett annat exempel på hur institutionens strategiska mål tolkas och implementeras i verksamheten utgörs av den tidigare omnämnda skrivarcirkeln, vilket är en aktivitet som studierektorn menar är ett resultat av enhetens “konversation kring vad [de strategiska målen] innebär för oss” (82).

En forskare diskuterar skyldigheten att redovisa sina aktiviteter och återknyter således till uttalanden (62–64) i början av detta avsnitt: “Får vi en del av vår tid, som vi får betalt för, till forskning så ska man publicera den forskningen” (83). Detta redovisas internt genom ett formulär som forskningsprefekten, enligt forskaren, läser. Forskaren menar att “[ä]r det så att man liksom inte verkligen gör någonting så är det problematiskt” (84). Representanten från institutionsledningen framlägger däremot en något mer nyanserad bild. Informanten hänvisar till ett möte där institutionsstyrelsen diskuterade forskningsredovisning och forskare vars vetenskapliga produktion de betraktade som undermålig. Snarare än ett entydigt förhållningssätt till vetenskaplig produktion uppvisar representanten här en multimodal förståelse av att kommunicera forskningsresultat:

[D]en som publicerat sig ganska lite kanske har gjort det för att hen håller på med [ett] stort verk. Det kan också bero på att hen har jobbat väldigt mycket utåt med tredje uppgiften och varit mycket ute och hållit föreläsningar för föreningar, skolor och så vidare [...]. [D]en personens forskningsinsatser syns kanske på ett annat sätt. (85)

Bredden av uppgifter som forskare utför fångas även in av informanterna själva, då i princip alla kan betraktas som att utgöra länkar till aktörer utanför organisationen. Exempelvis beskriver en forskare hur hen har en betydande erfarenhet av att sitta i

Vetenskapsrådet i ämnesrådet för humaniora och samhällsvetenskap. Således bör det understrykas att informanterna kan förstås inte endast som att existera i ett organisatoriskt sammanhang, utan även utanför det organisatoriska sammanhang som lärosätet utgör.

4.3.2 Riktningar inom publiceringslandskapet

Under intervjuernas gång manifesterade sig en rad olika återkommande teman, vilka vi har valt att belysa under kommande rubriker. I vår uppfattning bör dessa emellertid ej betraktas som nödvändigtvis disparata då de konvergerar, inte minst hos informanterna själva. Dock framgick det i vår genomgång av empirin att det fanns material nog att tala om aspekterna var för sig, varför vi valt att tillägna dem varsin rubrik. Vidare träder de insamlade dokumentens samspel med informanterna fram som centralt i denna del, i deras funktion i kommunikationen och införlivandet av de olika riktningarna. Inledningsvis kommer vi att diskutera respektive aspekt utifrån hur informanterna uppfattar dem som riktningar och hur de kommuniceras, för att sedan (under 4.3.3) diskutera respektive aspekts implementering.

Extern finansiering

Att det finns en generell riktning mot ökad extern finansiering framträdde tydligt i våra intervjuer med samtliga informanter. En forskare upplever att institutionen sänder ut en "tydlig signal" (86) att basanslaget inte räcker till och att forskarna därför behöver söka externa anslag i högre utsträckning. En annan forskare ser också att det "är något som blivit väldigt uppmuntrat" och beskriver det som ett "sätt att skapa tid för människor att samlas", eftersom man söker "om sin lön" (87), det vill säga om att en större del av ens tjänst ska kunna tillägnas forskning. I diskussionen om vilken typ av forskning som ses som eftersträvansvärd tillskriver forskaren statliga forskningsfinansiärer en central betydelse, vilket hen vidare identifierar som en internationell trend:

Ja, i Sverige heter det vetenskapsråd [i allmänhet], men det finns i alla europeiska länder och de hänger samman, de i Europa. Och de driver ju forskningen i en viss riktning, de som ger pengar. (88)

Ett ökat fokus på extern finansiering återspeglas i dokument på flera olika nivåer: I fakulteternas respektive institutionens strategiska plan fastställs arbete mot högre tilldelning av externa medel som ett centralt utvecklingsområde. I forskningspropositionen fastslås det att 57 % av svenska högre lärosätens finansiering består av externa medel från statliga, privata och utländska källor; resterande 43 % är så kallade direkta anslag. I denna kontext har ett behov trätt fram hos lärosätet att på egen hand bevaka de indikatorer som påverkar medelsfördelning på lärosätetsnivå. En informant från systemet för forskningsinformation beskriver detta: "[D]et har väl blivit större och större behov av att ha möjlighet att fånga upp den informationen. [...] om vi går tillbaka till nationella medelsfördelningen, så fördelas [en del] baserat på hur mycket externa medel som ett lärosäte har dragit in" (89). Bland forskarna påtalar in informant hur publiceringsbaserade indikatorer spelar en roll i medelstildelning, men påpekar invid detta att denna produktion även är av central betydelse för lärosätets status i stort:

Jag tror att det har praktiska konsekvenser för [lärosätet] när det kommer till medelstillsdelning. För när de räknar ut medelstillsdelningen på nationell nivå tar de i även i beaktning publiceringsproduktiviteten. Och även för [lärosätets] ställning spelar det en stor roll. Och när det kommer till de stora rankinglistorna, som till exempel "Shanghai rankings" eller "The Times higher education rankings" eller nyheter och sådana saker är publicering en nyckelfaktor. (90)

I lärosätets strategiska plan framhålls i linje med reflektionen som görs av forskaren en strävan att vara en internationell aktör som håller världsklass. Detta kan vidare relateras till en av bibliotekarierna som berättar om hur seniora och juniora forskare kopplas samman i en workshop som behandlar att skriva ansökningar. Enligt informanten menar seniora forskare inom ramen för evenemanget "att det är väldigt viktigt [...] vid ansökningar att man [...] kan visa upp [...] stora, internationella tidskrifter, men även en bred publicering" (91). I fakultetens strategiska plan lyfts det i ett tidigt skede fram att forskningen ska kommuniceras och publiceras internationellt, vilket tyder på att forskningsfinansiärer och lärosätet förmedlar liknande värderingar i detta avseende. Om forskningsfinansiärer skickar ett budskap om hur vilken typ av forskning och publiceringsmönster som är eftersträvarnsvärda, visar citatet ovan hur detta budskap tas emot och förmedlas vidare.

Ökad samverkan

En forskare, som under förra rubriken framlade att forskningsfinansiärer "driver" (88) forskningen i en särskild riktning, gjorde detta i kontexten interdisciplinär forskning. forskaren konstaterar att "verkligheten har [...] förändrats otroligt mycket"; något som hen menar "också [är] drivet [...] av beslut taget nationellt och i Europa om vilken typ av forskning man vill ha och vilken typ av publikationer som man understödjer" (92). I detta sammanhang har interdisciplinär forskning trätt fram som "något som man vill ha" (93), menar forskaren. Det är emellertid inte endast forskarna som har registrerat detta som ett område vilket drivs av forskningsfinansiärer. En bibliotekarie diskuterar att medel, på flera nivåer tilldelas beroende på hur "tvärvetenskaplig man visar sig vara i sina publikationer [och i] [...] hur många projekt med samverkan med näringslivet" (94) man har. Informanten menar på att de "strategier som återfinns i både forskningsprop[ositionen] och [...] [i lärosätets] strategi" tyder på att "andra typer av forskningsmönster" och "bredare" (95) forskningsmiljöer kommer att bli allt viktigare. I anslutning till denna reflektion understryker den andre bibliotekarien att samverkan är något som betonas i forskningspropositionen, varpå den förstnämnda bibliotekarien konstaterar: "Och det där ordet [samverkan] behöver man ju definiera, vad det innebär på lite olika nivåer" (96).

I forskningspropositionen (Utbildningsdepartementet 2016) är samverkansbegreppet centralt. Samverkan framställs i målbilden för svensk forskning som att ske mellan "universitet och högskolor, näringsliv och övriga samhället" (Utbildningsdepartementet 2016, s. 50). Begreppet diskuteras i mer specifika ordalag i relation till de samhällsutmaningar som identifieras i propositionen:

Det har sällan varit viktigare än nu att medicinska, naturvetenskapliga och tekniska landvinningar kopplas samman med forskning och kunskap inom samhällsvetenskaperna och humaniora för att möta de samhällsutmaningar vi står inför. Det är även viktigt att lärosäten, industriforskningsinstitut, näringsliv och offentlig sektor kopplas samman för att öka nyttiggörande och innovation.

På lärosätetsnivå talar Utbildningsdepartementet (2016, s. 22) om “vikten av sammanhållna kunskapsmiljöer”, vilka karaktäriseras av tvärvetenskaplig liksom tvärasektionell forskning samt “ett nära samband mellan forskning och utbildning på olika nivåer” (Utbildningsdepartementet 2016, s. 22). I fakultetens strategiska plan, liksom i institutionens strategiska plan, lyfts samverkan – internt liksom externt – fram i ett tidigt skede. Gemensamt för alla dokument i detta stycke är att samverkan framhävs som mångfasetterat. Exempel på detta innehåller allt från samverkan mellan forskning och stödverksamhet (Institutionens strategiska plan) till samarbetsavtal med regionen (Fakultetens strategiska plan). Däremot diskuteras inte samverkansprojekt i någon större utsträckning, med undantag för fakultetens strategiska plan vari det föreslås att mindre belopp ska tilldelas samverkansprojekt mellan institutioner eller fakulteter.

Representanten för institutionsledningen menar på att man med fördel skiljer på begreppen flervetenskap och tvärvetenskap. Ur informantens perspektiv kännetecknas flervetenskapligt arbete av att “flera ämnen möts och arbetar tillsammans” och att det är först efter att ha “arbetat tillsammans en längre tid [som man kan] skriva något tillsammans som en syntes av de olika perspektiven” (97). Representanten för institutionsledningen ser detta som en fruktbar arbetsform, men menar att målet ej bör vara en “syntespublikation” – en tvärvetenskaplig slutsats – utan att “man ska lära känna varandras traditioner och förstå vad det handlar om” (98).

Öppen tillgång till forskningsresultat

En forskare upplever en press från flera olika håll när det kommer till att öppet tillgängliggöra forskningsresultat:

Jag är verkligen med på den tanken och känner press på liksom, rent såhär etiskt själv – även från de som bestämmer, finansierare och även [lärosätet] som trycker på för det här med Open Access. (99)

En etiskt präglad argumentation där forskningens tillgänglighet framhålls som viktig syns även hos en annan forskare, men den övergripande trenden hos forskarna är att associera tillgänglighetsfrågor till forskningsfinansiärens krav. Vetenskapsrådet kräver vid finansiering av forskningsprojekt inom humaniora och samhällsvetenskap att publicerad forskning tillgängliggörs inom tolv månader genom att avkräva av forskarna att “publicera resultaten i webbaserade tidskrifter som tillämpar open access, eller, efter publicering i en traditionell tidskrift, deponera materialet vid publiceringstillfället i ett [sic] öppen tillgänglig databas” (Vetenskapsrådet 2017). Kraven från forskningsfinansiärer omformuleras lokalt vid lärosätet i form av rekommendationer, snarare än krav, i ett policydokument. I riktlinjerna från lärosätet ges således forskarna större svängrum i sin publicering. Här lyfts både vikten av tillgängliggörande och frihet för forskare att välja publiceringskanal. Vårt att understryka är att upphovsrättsliga förhållanden ses som ett giltigt skäl att inte deponera en kopia av en publikation i lärosätets egen databas (Riktlinjer för Open Access-publicering vid lärosätet). På fakultetsnivå lyfts frågan av fakultetsbiblioteket på deras hemsida där det refereras till lärosätets övergripande riktlinjer. Här beskrivs formerna som finns för att tillgängliggöra forskningsresultat, och informationen kring

Open Access-frågan är mer anpassad efter forskarnas publiceringspraktiker, och syftar till att ge en överblick över hur man rent praktiskt går tillväga för att öppet tillgängliggöra sin forskning.

En bibliotekarie beskriver Open Access-publicering som en intressefråga som numera drivs från olika håll. Samtidigt som finansiärer utövar en påtryckning, menar informanten, finns det även större möjligheter än tidigare att uppfylla dessa krav. En annan bibliotekarie menar att frågan i hög grad har normaliserats i verksamheten och att den numera till stor del genomsyrar bibliotekets verksamhetsområden. Informanten tycks särskilja Open Access ideologiska dimensioner från de praktiska: "Det är en naturlig del av allt vi sysslar med, mer eller mindre, så jag tycker inte det är någon [...] issue. Issue:n är snarare rent 'hjälp mig tolka avtalet' och 'vad kostar det' och 'var ska jag få pengarna från'" (100). Den riktning som syntes i lärosätets Open Access-policy får således en återklang hos bibliotekarierna som formar sina insatser efter hur publiceringsprocessen de facto ser ut för forskarna. Också en av representanterna för systemet för forskningsinformation påtalar ett större inflytande från forskningsfinansiärer i publiceringsfrågor samt att det idag är vanligare att "man parallellpublicerar eller man publiceras i en [Open Access]-tidskrift" (101). Bland forskarna drar en informant en parallell mellan ett ökat stöd i publiceringsfrågor och en strömning inom lärosätet mot att i högre grad öppet tillgängliggöra forskning. Dock uttrycker sig forskaren med skepsis mot publiceringsformen, som hen tycks förknippa med publiceringskostnader och en negativ inverkan på forskningens kvalitet.

Utvärdering

På frågan varför det är viktigt att ha ett system för forskningsinformation som synliggör forskningsaktivitet relaterar en informant däriifrån det delvis till forskningsfinansiärer, men även till en generell trend i samhället: "[M]en sedan är det väl i den allmänna linjen av utvärderingssamhället att det är mer och mer viktigt att ge en samlad bild av vad man publicerar och var man publicerar [...]" (102). Informanten hävdar att systemet i detta hänseende fyller en funktion i att skapa en slags insyn och förståelse för utomstående. Forskarna själva, menar informanten, är "våldigt medvetna om vilka kanaler som de publicerar sig i och de hittar sin information där" (103), men att det både kräver en stor förståelse av hur dessa kanaler ser ut samt att en person utanför högskole- eller universitetsväsendet i många fall inte har tillgång till dessa. Representanten för institutionsledningen ifrågasätter emellertid huruvida det finns en samklang mellan informella värderingar hos forskare och de värderingar som olika utvärderingsmetoder representerar. Informanten tar som exempel en viktig tidskrift inom ett särskilt ämnesområde och säger att den inte har "den högsta rankingen på norska listan [då] den får automatiskt den lägre rankingen eftersom den bara publicerar på svenska" (104).

En informant från systemet för forskningsinformation belyser en annan problematisk aspekt kring att skapa insyn i forskarvärlden, mer specifikt i relation till peer-review. I databasen för forskningsinformation har ett beslut tagits kring hur peer-review ska definieras i systemet. Denna definition fångar inte in begreppets hela dynamik, då peer-review används på olika sätt i olika ämnesområden, framlägger informanten. Detta exempel är således illustrativt för en diskrepans mellan hur forskning framställs och hur dess skepnad i realiteten, eller som informanten uttrycker det: "Det påverkar

ju inte publikationen eller så, utan det enda är att det påverkar hur vi lägger in det och hur vi synliggör [det]” (105).

Vidare kopplar en forskare på ett intressant vis samman forskares informella nätverk, publikationer och rangordningar av lärosäten. Enligt informanten utgår vissa rangordningar från data insamlad från enkäter där forskare har blivit ombudade att lista “de tio bästa universiteten man kan komma på” (106). Forskaren framhåller att informella nätverk således spelar en betydande roll i hur lärosätet positionerar sig gentemot andra lärosäten, eftersom forskarsubjektet troligtvis är mer benäget att komma ihåg namnet på lärosäten förknippade med forskare som man läser ofta, som man träffar på konferenser eller som blir inbjudna att komma och tala på ens lärosäte.

4.3.3 Riktningarnas implementering

Mot bakgrund av hur informanterna upplever de olika riktningarna samt hur dessa kommuniceras i diverse dokument, kommer vi nu att diskutera deras implementering i organisationen och den miljö informanterna rör sig i. Till skillnad från 4.3.2 syftar denna del till att spåra hur de olika riktningarna sprider sig nedåt och yttrar sig på ett praktisknära plan.

Extern finansiering

Ovan identifierades en riktning inom, såväl som utanför organisationen, mot att forskning i högre utsträckning ska bedrivas med externa medel. En forskare beskriver hur institutionen bredvid att “skicka signalen att det är viktigt att få externa anslag, för att det [...] har stor påverkan på budgeten” (107) och på ekonomin, faktiskt arbetar med att stötta forskare med denna uppgift. En av åtgärderna, berättar forskaren, är att institutionen utlyser “små stipendier som innebär att [man kan få] en månad heltid att jobba med att skriva en projektansökan” (108). Representanten för institutionsledningen beskriver denna typ av “administrativt stöd” som “ett stöd i tid och pengar [...], för då kan forskaren undervisa mindre och ha tid att ta fram [sin ansökan]” (109). En av forskarna har personlig erfarenhet av att ta del av denna typ av stöd:

Jag fick ett treårigt anslag 20[xx] från Vetenskapsrådet. [...] [D]els så var jag lyckosam för jag fick en månads undervisningsfri tid för att jobba stenhårt med ansökan, men också som en del av det så hade man knutit en eller två professorer som var seniora och hade bra erfarenheter när det gäller att få anslag själva, som man kunde skicka sitt utkast av ansökan till och få lite tips och feedback innan man skickade in den till forskningsfinansiären. (110)

Att koppla seniora forskare till projektansökningar sker även, som ovan nämnt, i formen av workshops anordnade av infrastrukturenheter. Dessa seminariers begynnelse går att spåra uppåt i organisationen till “en förfrågan från ledningen av [fakulteten]” (111), berättar en bibliotekarie, och kan således ses som att utgöra en konkret länk mellan de strategiska planerna och deras implementering i verksamheten. Representanten för institutionsledningen ser i hänseendet extern finansiering en del av hens uppgift som att berätta och “vara entusiastisk om de möjligheter som finns, men inte heller förringa de insatser” (112) som forskare själva behöver göra.

Ökad samverkan

Som det framgår tidigare beskriver några av lingvisterna sin forskning som interdisciplinär, eller som att den rör sig i disciplinära gråzoner. Det är delvis svårt att generalisera interdisciplinarity hos forskarna eftersom denna tar sig vitt skilda uttryck. Det är således naturligt att forskarna har vitt skilda perspektiv på tvärvetenskapligt arbete som fenomen och vilket utrymme det ges. En forskare framhäver detta som ett problemområde och menar på att det handlar om att "välja den ena sidan eller den andra" för "det finns liksom ingenting i mitten" (113). Som kontrast till detta framhåller en annan forskare ingen problematik i publiceringslandskapet visavi hans egen forskning, trots dess påtalade interdisciplinära natur. Detta menar informanten har att göra med att det finns gott om tidskrifter som riktar in sig på mötet mellan det icke-lingvistiska ämnesområdet i fråga och lingvistik.

Att profilera forskningen som bedrivs vid lärosätet bidrar till att synliggöra, som ovan påtalat, men spelar potentiellt även en roll i att öka samverkan. I systemet för forskningsinformation finns potentialen, menar en informant därifrån, för forskare att identifiera sina "teoretiska grannar" (114) för att kunna röra sig förbi de gränser som omgärdar deras respektive fält. I samma anda talar informanten från IT-avdelningen om att skapa infrastrukturella förutsättningar för tvärvetenskapligt arbete. Detta syns delvis i systemet för forskningsinformation, vari forskningen ska kunna framställas på ett jämlikt vis, men även i fortgående arbete att minimera tekniska hinder som existerat i rörelsen mellan olika fakulteter. Det finns ett forum för de olika IT-avdelningarna att mötas och samordna, berättar informanten, vilket inom ramen för vår studie indikerar att frågan om ökad samverkan drivs på flera fronter; som informanten själv uttrycker det: "Där är det, kanske inte tvärvetenskap, men tvärstöd som krävs" (115).

Öppen tillgång till forskningsresultat

En forskare berättar i 4.3.1 om ett möte där hen tillsammans med en kollega, efter att ha fått sin projektansökan beviljad av Vetenskapsrådet, diskuterade frågor som Open Access med biblioteket. Som det också framlades ovan är detta en central del av forskarstödet: Praktiska frågor som att hjälpa forskare tolka avtal och diskutera kostnader. Forskaren beskrev, som ovan nämnt, under intervjuens gång att detta var något som diskuterades redan då ansökan skrevs ihop och att forskarna även sökte medel för Open Access-publicering. Vidare berättar forskaren att det finns en risk att dessa pengar inte räcker till och att de kan komma att behöva söka pengar vid sidan om. I beslutet kring hur publiceringen kommer att se ut är det i slutändan tidskriften som styr: "Man tittar på vilken tidskrift skulle man vilja publicera sig i. Sen beroende på hur den tidskriften jobbar med Open Access får man anpassa sig efter det" (116). En konsekvens av detta fångas in i ett citat av en av bibliotekarierna:

[D]et är synd när vi som biblioteket får betala för en tidskrift som sen också författarna får betala för att göra sina bidrag tillgängliga [i]. Det finns ju någonting som jag kan tycka är problematiskt i det tillvägagångssättet och det är något vi är lite fast i. Vi måste ju ha tidskrifterna tillgängliga. Samtidigt har forskarna krav på oss att göra sina publikationer öppet tillgängliga. Och någonstans där betalar vi två gånger. (117)

En av representanterna för systemet för forskningsinformation ger ett sammanhang till dilemmat som forskaren uttryckte ovan: “Det finns ju en stark utvärderingskultur och [lärosätet] säger att vi ska publicera oss i de bästa tidskrifterna men vi ska också publicera oss Open Access, och det är inte säkert att de två idéerna är kompatibla” (118). Som det framgick i föregående del är att positionera sig i nätverk av forskare en central faktor för forskarna i deras publiceringspraktiker. I denna kontext framstår Open Access ofta som sekundärt, vilket flera forskare sätter ord på: “Beroende på hur den tidskriften jobbar med Open Access så får man anpassa sig efter det” (119); “[v]i skulle gärna vilja ha detta Open Access för den här journal:n har två års embargo... Ja... Var får vi de pengarna från?” (120). Ovannämnda citat fångar i allra högsta grad in den konflikt som uppstår då två riktningar, Open Access respektive meritering genom publicering, möts.

Utvärdering

Det finns en bredd i de metoder som implementeras för utvärdering på lärosätet. En informant från systemet för forskningsinformation för fram att fakulteten som forskargruppen tillhör är “kategoriskt ointresserad av bibliometri”, medan en annan fakultet gör “publikationsberäkningar för att fördela en del av medlen mellan institutionerna” (121). Påståendet gällande det ointresse som präglar forskargruppens fakultet kan dock ses i kontrast till uppfattningen hos en av fakultetens bibliotekarier. Hen berättar att biblioteket ger information gällande kvantitativ utvärdering, till exempel kring den norska listan, till intresserade forskare. Samtidigt framhåller informanten att “humaniora är svårt att mäta med de enkla medel som man kan använda i vissa andra discipliner” (122). En informant från systemet för forskningsinformation menar att fakulteterna är “oerhört självbestämmande” (123) och framhåller en tröghet förknippad med beständiga normer som att ligga till grund för detta. Förankringen sker därför på fakulteternas initiativ. Samma ovilja att föra enhälliga resonemang kring hur utvärdering implementeras träder fram hos representanten för institutionsledningen som menar att forskarnas publiceringsmönster är en viktig angelägenhet för institutionen, samtidigt som forskningen bör vara fri. Representanten ger exemplet artikelpublicering kontra bokpublicering och sammanfattar med att konstatera att “det är så olika, både förutsättningar och traditioner”, vilket är anledningen att hen “och övriga [institutionsledningen] inte lägger” (124) sig i det.

Som kontrast till detta ser en av forskarna en diskrepans i vilken forskning som uppmuntras och hur forskning utvärderas. Hen talar om hur lärosätet är organiserat efter ämnesområden, vilket inte ligger i linje med strategin att öka gränsöverskridande arbeten. Forskaren beskriver hur det “på vissa universitet i Europa” inte finns “institutioner mer än på grundnivåer” (125) och att forskningen för övrigt bedrivs i grupper istället, likt forskargruppen som undersöks i denna uppsats. Samma forskare upplever utvärderingarna som “lite konstiga” och menar på att “[o]m det finns en önskan om att [forskare] ska samarbeta, ja då ska man inte sitta och utvärdera institutioner, utan då ska man ju utvärdera samarbeten” (126). Här vill vi påminna om Utbildningsdepartementets (2016, s. 22), formulering kring samverkansbegreppet, vari även “ett nära samband mellan forskning och utbildning på olika nivåer” lyfts fram som en slags samverkan. Trots att forskaren och Utbildningsdepartementet talar om olika former av samverkan utgör forskarens resonemang ett konkret exempel på en riktningens implementering och en utvärderingsforms påverkan.

5. Analys

I förestående analys kommer vi med det empiriska materialet som underlag att undersöka aktör-nätverkets pågående utformande och upprätthållande dimensioner. Den insamlade empirin är behäftad med symboler, förbindelser och intressen som sammanflätas. Vårt företag i denna del är att följa de olika förbindelserna i syfte att skapa förståelse för hur olika intressen liksom symboler översätts och stöps om – förflyttar aktörer och själva förflyttas. I detta kapitel kommer vi att fullt ut aktualisera den aktör-nätverk-teoretiska begreppsapparaten, som den beskrivs i teori- och metodkapitlet (3.1), i relation till resultaten. Först kommer vi behandla de två trenderna – Open Access och bibliometrisk utvärdering – separat, för att sedan ur ett mer holistiskt perspektiv studera forskargruppens publiceringspraktiker och det kringliggande landskapet i förhållande till de två riktningarna. Kapitlet är vidare konstruerat för att bana väg för den diskussion åt vilken vi ägnar påföljande kapitel.

5.1 Översättningen av Open Access som symbol

I redovisningen av det empiriska materialet behandlade vi Open Access huvudsakligen utifrån tre aspekter: synen på Open Access-publicering inom forskargruppen; Open Access som en riktning; och hur Open Access-initiativ implementeras i forskargruppen respektive kringliggande verksamheten. Fenomenet Open Access bör emellertid inte begränsas till endast dessa tre aspekter utan bör, betraktas som något som potentiellt genomsyrar publiceringslandskapet i sin helhet. Under denna rubrik kommer vi att undersöka Open Access som symbol, spåra dess förbindelser och utforska den växelverkan som sker mellan symbolen, dess förespråkare och de förbundna aktörerna. Genom att utforska denna översättningsprocess ämnar vi att skapa en större förståelse för Open Access ställning i det landskap forskargruppen navigerar i.

Det insamlade materialet visar en grupp forskare med olika förhållningssätt till Open Access. Att samtliga forskare i någon utsträckning uppvisar en medvetenhet kring publiceringsformen tyder på att symbolen har spelrum att utöva agens. En forskare identifierar (se citat 99), då hen berättar om en upplevd press att publicera sig öppet tillgängligt, två huvudsakliga symbolförespråkare: lärosätet och forskningsfinansiärer. I materialet träder emellertid forskningsfinansiärer, snarare än lärosätet, fram som den centrala förespråkaren av Open Access-symbolen. Detta konkretiseras också av en annan forskare som diskuterar Open Access i relation till ett projekt finansierat av Vetenskapsrådet (se citat 59) samt bland de övriga aktörerna av en bibliotekarie som lyfter bibliotekets arbete med att hjälpa forskare tolka avtal (se citat 100). Till skillnad från lärosätet, som i sin policy angående att öppet tillgängliggöra forskningsresultat framlägger rekommendationer snarare än krav, framstår Vetenskapsrådet med sina

tydliga och konkreta krav på Open Access-publicering som en tydlig symbolförespråkare. För de forskare som arbetar med projekt finansierade av Vetenskapsrådet utgör således Open Access-publicering i aktör-nätverk-teoretiska termer en obligatorisk passagepunkt, det vill säga en instans genom vilken forskarnas intressen tvingas passera.

Trots att lärosätet har förhållandevis svaga riktlinjer kring Open Access-publicering visar vårt material att symbolen är fast förankrad inom organisationen, vilket syns särskilt tydligt hos infrastrukturenheterna. Bland infrastrukturenheterna har forskningsfinansiärers krav på Open Access-publicering, parallellt med ett ökat tryck från fakulteten på forskare att söka extern finansiering, översatts i en rad åtgärder. Dessa inkluderar arbetet med en institutionell databas (systemet för forskningsinformation), men framgår kanske tydligast hos fakultetens bibliotek och representanterna därifrån. En bibliotekarie beskriver som bekant bibliotekets arbete med Open Access som "en naturlig del av allt vi sysslar med" (100), vilket tyder på att symbolen de facto är en obligatorisk passagepunkt i en stor del av bibliotekets arbete. Representanten för IT-avdelningen återger då hen beskriver en form av uppsökande forskarstöd baserat på beviljade forskningsansökningar (se citat 74) en ny typ av översättning till följd av Open Access-symbolens framfart. Uppkomsten av nya former av forskarstöd indikerar en förflyttning av intressen och en sammanflätning av symbolförespråkares intressen med de inom organisationen. Vidden av symbolens potentiella förbindelser och inflytande inom organisationen antyds i en forskares upplevelse av stödverksamheternas integrering i den övergripande verksamheten: "Det är någonting som håller på att hända lite, att flera och flera institutioner och även på fakultetsnivå, börjar upptäcka att det behöver vi att skapa någon kultur kring, att dra i det litegrann" (78). Bland informanterna i vår studie är inte samtliga förbundna med, eller förvärvat av Open Access-symbolen. Emellertid indikerar citatet ovan en utveckling vari symbolens ställning stärks.

Även om Open Access som publiceringsform är väl förankrad hos flera av forskarna i gruppen – i synnerhet de med anslag från Vetenskapsrådet, möter symbolen likväl motstånd. I det empiriska materialet framträder publicering som ett verktyg för meritering och kanske ännu mer centralt – ett sätt att föra dialog med andra forskare. Bland forskarna understryks vikten av att publicera sig i kanaler etablerade inom forskarsamhället. Detta kan tänkbart leda till ett dilemma, vilket en forskare ger uttryck för: "Vi skulle gärna vilja ha detta Open Access för den här journal:n har två års embargo... Ja... Var får vi de pengarna från?" (120). Citatet fångar i mångt och mycket in den komplexitet som präglar en symbols framfart – för att aktörer i form av forskare ska förvärvas måste deras intressen för det första sammanflyta med symbolen. Översättningsprocessens taktiserande inslag är särskilt framträdande i exemplet ovan, eftersom forskaren nu i sin tur tvingas förvärva intressenter i syfte att finansiera en eventuell Open Access-publicering. Ännu ett exempel på detta utgörs av en forskare som berättar att hen inom ramen för sitt projekt eventuellt kommer att söka ytterligare finansiellt stöd för Open Access-publicering. Det är tydligt att många av forskarna i gruppen förknippar Open Access med en extra kostnad och ett par forskare uttrycker även farhågor rörande en möjlig segregeringseffekt i forskarsamhället. En forskare beskriver Open Access-publicering där författaren betalar en avgift som Open Access för läsaren men begränsad tillgång för författaren (se citat 53).

Att stora förlag och välrenommerade tidskrifter har anammat Open Access-publicering tyder på en förflyttning och omtolkning av symbolen Open Access. En av bibliotekarierna antyder som bekant att antalet symbolförespråkare idag är större men att forskare idag samtidigt har en större möjlighet att tillmötesgå de krav som ställs på dem (se 4.3.2). I det taktiserande som är förknippat med att en symbol förvärvar nya aktörer och förenar nya intressen med sina egna, finns det en inneboende möjlighet att symbolen omformas. I fallet med den undersökta forskargruppen går det att skönja ett samspel mellan Open Access och traditionella tidskrifter såtillvida att forskare lyckas balansera kraven från forskningsfinansiärer med det traditionella publiceringsparadigmet. Detta talar för att symbolen har översatts, omformats och således förvärvat aktörer av olika slag: delvis förlagen som förändrat sin affärsmodell, men även forskare som publicerar sig Open Access där de annars inte hade gjort det. Som vi framlägger i stycket ovan uttrycker forskarna emellertid reservationer inför Open Access som en affärsmodell hos förlagen, vilket utgör ett slags motstånd. Liknande förbehåll antyds, som det framgår i resultatdelen, hos bibliotekarierna (se citat 117).

Trots att symbolen Open Access har omtolkats avsevärt redan (i och med upptagandet av vinstdrivande aktörer) visar empirin en situation vari forskare fortfarande uttrycker reservationer kring publiceringsformen. Som en forskare uttrycker tycks forskare vara rädda för att komma ur askan i elden då det nya systemet i nuläget framstår som labilt (se citat 55). Kriterierna som det öppna systemet måste uppfylla är kanske som mest konkreta då en av forskarna beskriver under vilka omständigheter hen skulle överväga att publicera sig öppet tillgängligt: "Om jag kunde välja mellan en Open Access-tidskrift med högt anseende – där jag inte själv behövde betala en avgift – eller en tidskrift med begränsad tillgång, hade jag mycket väl kunnat välja Open Access-alternativet" (61). I det scenario som forskaren målar upp träder symbolen fram som betydligt mer stabiliserad än vad den är idag för forskarna i studien.

5.2 Översättningen av bibliometrisk utvärdering

Kännedomen om kvantitativa utvärderingsinstanser är stor bland de aktörer som inbegrips i resultatdelen och i de publiceringslandskap informanterna rör sig i. På såväl forskarnivå som hos företrädare för bibliotek och förvaltarna för systemet för forskningsinformation, upplevs den kvantitativa forskningsutvärderingen som en del av den akademiska vardagen. Förhållningssättet bland forskare gentemot tidskrifters impaktfaktor och medvetenheten kring den statusbefästade funktionen den vetenskapliga publikationen har för lärosätet, talar inte minst om detta. Trots symbolens spridning bland aktörerna är emellertid frågan om vilka symbolens faktiska förespråkare är mer komplex. På ett övergripande plan finns givetvis forskningspropositionen (Utbildningsdepartementet 2016), som i och med konkurrensutsättningen mellan lärosäten genom en bibliometriskt baserad medelstillsdelning, utgör ett otvetydigt symbolförespråkande. Utifrån forskarnas utsagor identifieras dock lärosätet som central förespråkare i utvärderingshänseende. En forskare konkretiserar detta i sina tankar kring nyttan med att publicera sig i tidskrifter med hög impaktfaktor, och att detta är relevant "[j]ust eftersom det tycks vara något som uppskattas på ett institutionellt plan" (35). Samtidigt konstateras det av en representant från systemet för forskningsinformation att just fakulteten som

inrymmer den lingvistiska institutionen är “kategoriskt ointresserad av bibliometri” (121). Representanten för institutionsledningen ses vidare, i sin vilja att nyansera diskussionen, argumentera för att forskningsinsatser kan synas på olika sätt. Forskarnas uppfattning av lärosätet som drivande i frågan saknar täckning även i policydokument och utvärderingar, där det explicita förespråkandet av bibliometriska indikatorer lyser med sin frånvaro. Ett explicit omnämnande av tidskrifters impaktfaktor finns däremot på forskarnivå, i dokumentet som riktas av forskare till andra forskare delaktiga i skrivarcirkeln, där tidskrifter rangordnade av en genomslagsindikator omnämns som ett sätt att välja publiceringskanal (se 4.2.2).

Sett ur vårt aktör-nätverk-teoretiska perspektiv identifierar forskarna inom ramen för deras egna praktiker lärosäten och externa finansiärer som huvudsakliga förespråkare av bibliometrisk utvärdering. Publicering i tidskrifter med hög impaktfaktor anses vara fördelaktigt för ens karriär eller för ens utsikter att få externa forskningsanslag, och som en forskare påtalar innebär detta en mer formell utvärdering då “man bedömer någons forskargärning” (36). Mot bakgrund av lärosätets ambition att vara en internationell aktör som håller världsklass (Lärosätets strategiska plan), jämte fakultetens ambition att arbeta för ökad extern medelstilldelning, finns en öppning för den bibliometriska utvärderingssymbolens agens. Den återkommande betoningen av internationell synlighet och profileringen av lärosätet, fakultet och dess forskare gentemot en akademisk omvärld måste ses i relation till de kvalitetsmått som idag präglar det omgivande publiceringslandskapet. Den slags agens som forskarna identifierar inom organisationen, när de tillskriver lärosätet en pådrivande funktion för kvantitativ utvärdering, bör ses i ljuset av formuleringarna i ovan nämnda dokument.

Utifrån översättningsprocessen syns det hur den kvantitativa utvärderingssymbolen förvärvar olikartade element i syfte att stabiliseras. I den formella utvärderingen av forskning har symbolen i någon mån lyckats förvärva disparata element och dessutom förblivit relativt oförändrad. En bibliotekarie talar om hur humanistiska forskare vid lärosätet tar hänsyn till den kvantitativa utvärderingstrendens spridning trots att “humaniora är svårt att mäta med de enkla medel som man kan använda i vissa andra discipliner” (122). Hen exemplifierar med hur det bland forskare vid fakulteten finns ett intresse inför exempelvis den norska listan som bibliometrisk kvalitetsindikator. Hos de lingvistiska forskarna i den här uppsatsens empiriska undersökning fastslås vikten av att kunna uppvisa en god meritering gentemot lärosäten och forskningsråd. En forskare ger uttryck för hur impaktfaktor, som ett uttryck för den bibliometriska forskningsutvärderingen, kan gagna en “när man bedömer forskningsanslag eller bedömer personer som söker jobb” (21). I utsagorna går det således att skönja ett införlivande av symbolen utan tydliga inslag av omförhandling eller förändring. Från institutionsledningens sida belyser representanten frånvaron av kvantitativa utvärderingsverktyg såsom den norska listan vid den fakultet som inbegriper informanterna. Ett viktigt påpekande här är att även forskarna orienterar sig mot en omkringliggande akademisk miljö som sträcker sig bortom den egna organisationen. En forskare ger, som det framgår ovan, uttryck för detta när hen påpekar att tidskriftens impaktfaktor kan spela roll vid ansökningar till tjänster vid andra lärosäten, vilket återigen belyser den kvantitativa utvärderingens betydelse i meriteringsavseende.

En tydlig ändpunkt uppstår för den bibliometriska forskningsutvärderingen som symbol i den översättningsprocess som den ingår i. De intressen som härrör från de mer informella värderingar som forskarna orienterar sig mot utgör ett viktigt riktmärke vid sidan av den meriteringsbaserade positionering som görs emot vetenskapsråd och lärosäte. Det tidigare nämnda dokumentet från skrivarcirkeln resulterar, i och med dess upptagande av bibliometriska indikatorer, i en dubbelhet som illustrerar hur utvärderingsindikatorn som symbol bevaras i den formella utvärderingskontexten, men i den informella genomgår en transformation. En forskares reflektion kring dokumentet och dess hänvisning till rangordningar av tidskrifter efter genomslag belyser detta. Den kvantitativa indikatorns funktion i publiceringspraktikerna reduceras i kontexten till ett navigeringsverktyg som aktualiseras "bara för att få en grov bild av vilka tidskrifter som finns" (26) och förvärfvas inte för att återspegla en ranking i en kvalitativ bemärkelse. I forskarnas publiceringspraktiker tycks således den kvantitativa forskningsutvärderingen transformeras för att bibehålla sin relevans, och används därefter utifrån forskarnas intressen att snabbt kunna få en överblick över ett forskningsområde. Det informella värderandet, som väger tyngre i forskarnas publiceringsstrategier, begränsar i sammanhanget utvärderingssymbolens relevans och stabilisering. Detta även om meritering på formell väg, som vi sett, också figurerar som en viktig faktor för forskarna vid publicering. Att symbolen inte mer explicit har förvärfvats på fakultetsnivå skapar vidare utrymme för diskrepansen mellan det formella och informella värderandet av publikationer, vilket försvårar stabiliseringen av symbolen. Således syns, vid sidan av hur utvärderingsinstanserna marginellt förvärfvar aktörer i infrastrukturenheter och i forskargruppen, en informell riktning vilken består av fler och mer kraftfulla sammanflätade element, och som därför inte står i beroende till utvärderingen. I det informella sammanhanget blir det den bibliometriska utvärderingssymbolen som översätts från ett självändamål till ett instrument i forskarnas intressen att positionera sig i sina praktiker.

I mångt och mycket finns en samstämmighet mellan utvärderingsinstanserna och den meriteringsdimension som finns i forskarnas publicering. Utan att ha förankrats och förvärfvat explicita symbolförespråkare inom lärosätet, har utvärderingssymbolen trots allt fått aktörer att bli den avhängig och stabiliserats såtillvida att den förvärfvas i meriteringssyfte. Symbolen figurerar emellertid i den del av översättningsprocessen där den fortfarande är föremål för taktiserande och formas av strategierna hos de aktörer den avser förvärva. Vid sidan av den formella utvärdering där symbolen anammas och förblir oförändrad, tycks det finnas ett motstånd mot dess framfart i de informella publiceringspraktikerna. Samtliga aktörer i nätverket är medvetna om symbolens närvaro och betydelse, men den går att motstå och är dessutom formbar för deras intressen. Med ett ord kan symbolen inte sägas ha blivit en obligatorisk passagepunkt.

Inkompatibiliteten mellan det formella och det informella värderandet av publiceringskanaler utgör en kil mellan symbolens relevans och aktörernas intressen. Symbolens stabilisering möter motstånd eftersom forskarna i sina praktiker inte har ett tillräckligt stort behov av att ansluta sig till symbolens ursprungliga riktning, och anpassa publiceringen efter bibliometriska indikatorer. För att detta ska ske behöver anpassningen till utvärderingssymbolens riktning i nuläget ske bland aktörerna i de informella nätverk som omgärdar forskarnas praktiker.

5.3 Upprätthållandet av publiceringslandskapet

I spårningen av hur intressen översätts och förflyttas träder ett landskap av förbindelser som utförs och upprätthålls fram. Då förbindelserna mellan aktörer och symboler undersöks, som i de två föregående avsnitten, synliggörs den process vari symboler och aktörer ständigt tvingar varandra i nya riktningar. Till skillnad från i de föregående avsnitten kommer vi nu att utforska hur de två symbolerna som vi valt att beskriva positionerar sig, gentemot varandra, samt inom det landskap som förevarande uppsats rör sig i.

Samtidigt som det går att urskilja en översättning och ett upptagande av båda symboler inom forskargruppen, skiljer sig villkoren för symbolernas införlivande avsevärt. Att Open Access-symbolen förespråkas av forskningsfinansiärer har resulterat i en förflyttning av forskarnas praktiker. För de forskare som tvingas förhålla sig till exempelvis Vetenskapsrådets publiceringspolicy (2017) figurerar symbolen som en obligatorisk passagepunkt. Detta innebär dock inte att forskarna är helt utan spelutrymme eftersom de kan välja att tillmötesgå kraven på olika vis (gyllene Open Access eller grön Open Access). Överlag bör det däremot betonas att symbolförespråkarens ursprungliga intresse i detta fall framstår som orubbligt i kontrast till forskarna, som tvingas i en ny riktning. Bibliometriska indikatorer och kvantitativ utvärdering överlag uppvisar i sammanhanget en annorlunda dynamik. I och med symbolens avsaknad av direkta förespråkare inom organisationen har symbolens begränsade upptagande i forskargruppen skett i samband med ett omtolkande av utvärderingssymbolens intresse. I detta sammanhang bör fakultetens och institutionens självbestämmande understrykas som en faktor. Med begränsat upptagande åsyftas mer specifikt hur bibliometriska rankingar av tidskrifter i skivarcirkeln används för att skapa en bild av publiceringslandskapet, snarare än som ett redskap för bedömningen av enskilda tidskrifter. Även bland andra exempel där forskarna förhåller sig till bibliometriska indikatorer görs det med utgångspunkt i forskarens eget meriteringsintresse (se exempelvis citat 35 där forskaren väljer att rapportera genomslagsvärden till sina publikationer, då hen upplever att det efterfrågas på institutionsnivå). De två symbolerna uppvisar alltså en diskrepans i det bakomliggande taktiserande som associeras med ett eventuellt stabiliserande. Till skillnad från Open Access som har tydliga externa förespråkare i form av forskningsfinansiärer, saknar utvärderingssymbolen förespråkare som direkt kan leda om forskarnas intressen.

I de lingvistiska publiceringslandskap forskarna rör sig i går det att identifiera ett sammansättande av resurser och upprätthållande av relationer som styr publiceringen i en viss riktning. I vår empiriska undersökning figurerar framför allt Open Access som en framträdande symbol med påtaglig närvaro i forskarnas publiceringspraktiker och den kvantitativa forskningsutvärderingen utövar också viss agens. Trots detta är det viktigt att understryka att forskarna förstår symbolerna mot bakgrund av deras orientering mot de informella, vetenskapliga sammanhang de befinner sig i. Uppbyggnaden av den informella dimensionen av det lingvistiska publiceringslandskapet sker på en nivå där kännedomen om specifika metoder för olika forskningsinriktningar, teoretiska antaganden och i vissa fall personkännedom är centralt för forskarnas publiceringsstrategier. I nuläget har en homogenisering av element skett vari det informellas riktning sammanfaller med hur Open Access-kravet har implementerats i Sverige. Detta syns i hur forskarna med externa anslag

upprätthåller det informella landskapet parallellt med att de publicerar sig Open Access. Samtidigt som krav från externa finansörer i det här fallet innebär en hård Open Access-implementering så bör det dock påpekas att intresset hos forskarna att positionera sig i sina respektive forskningsfält förblir centralt trots symbolens stabilisering. Vidare är det tydligt att det informella intresset hos forskarna i undersökningen står i vägen för en direktöversättning av den bibliometriska utvärderingen. Att tala om den informella dimensionen av publiceringslandskap som en obligatorisk passagepunkt för den bibliometriska utvärderingen ter sig emellertid tämligen oprecist då, som vi visar, det informellas riktning upprätthålls av ett stort antal olika aktörer.

Den orientering som görs av lingvisterna mot aktörer inom deras specifika forskningsfält innebär att de orienterar sig mot en sammansättning av heterogena resurser såsom tidskrifter, personerna bakom dem, konferenser, forskningsfrågor och -metoder. I och med dessa resursers relationella verkan utövas en agens på forskarna i deras praktiker så till den grad att de inte har råd att avvära dem. Således ansluter de sig till de intressen som förespråkas inom det informella landskapet och bidrar dessutom till ovan nämnda relationella verkan. I forskarnas utsagor framgår vidare att de bejakar den intresseriktning de följer i sina publiceringspraktiker. Utifrån det aktör-nätverk-teoretiska synsättet blir det därför viktigt att poängtera att forskarnas redogörelser för det lingvistiska publiceringslandskapets karaktär i någon mån görs av forskarna i egenskap av de informella värdenas symbolförespråkare. I undersökningens empiriska material blir det tydligt att både Open Access-publicering och kvantitativ forskningsutvärdering av forskarna ses som intressen som anses behöva översättas till det informellas riktning. Den närvaro som likväl finns av symbolerna Open Access-publicering och bibliometrisk forskningsutvärdering i forskarnas publiceringspraktiker omöjliggör emellertid synen på den informella kontexten som ett autonomt, slutet system – oberört av yttre impulser. I form av symbolförespråkare figurerar forskarna som upprätthållare av det befintliga publiceringslandskapet gentemot nya impulser.

En relationell verkan mellan Open Access-publicering och den kvantitativa forskningsutvärderingen går att identifiera utifrån hur symbolerna figurerar i det empiriska materialet. I och med att båda symboler, om än i olika stor utsträckning, förvärvar aktörer inom det lingvistiska publiceringslandskapet, sammanflätas deras riktningar. Symbolers strävan efter att uppnå en ökad relevans för aktörerna som kan förhöja deras betydelse innebär även potentialen för en konflikt då motstående intressen möts. Fastän vårt material talar för att symbolen kvantitativ utvärdering på ett uttalat vis saknar fäste inom institutionen, går det att konstatera att den utövar agens. I ett bredare perspektiv behöver informanterna förhålla sig till utvärderingsformer vid andra institutioner, både nationellt och internationellt, vilket flera informanter belyser. Detta innebär en öppning för utvärderingsformer som förespråkas av andra aktörer, till exempel lärosäten eller forskningsfinansierare, att utöva en agens och påverka forskarnas publiceringsmönster. I de föreskrifter som finns i Vetenskapsrådets publiceringspolicy ges forskare ett visst utrymme att själva välja hur de vill möta kravet på att öppet tillgängliggöra sina forskningsresultat. Detta får till följd att forskaren, i meriteringssyfte, mycket väl kan välja en publiceringskanal som sammanfaller med den kvantitativa utvärderingssymbolens intressen. I detta fall bidrar forskarens liksom utvärderingssymbolens intressen en förskjutning av Open Access-symbolen i en riktning mot att stärka de mest etablerade

tidskrifternas status. Det är värt att påpeka att denna förskjutning är möjlig även utan att kvantitativ utvärdering utgör en obligatorisk passagepunkt, vilket framgår i det empiriska materialet.

I det empiriska materialet kan forskarnas publiceringspraktiker således ses upprätthållas i relation till beständiga informella värderingar såväl som nya impulser. Samtidigt som publiceringslandskapets beständighet synliggörs i det att informella värderingar framstår som överordnat båda symboler – syns i materialet potentialen till att de informella värderingarna omformas. Att genomslagsindikatorer används inom skrivarcirkeln indikerar en möjlighet att kvantitativa mått kan införlivas i en miljö präglad av informella och kvalitativa värderingar. En representant från systemet för forskningsinformation talade som bekant om den humanistiska fakulteten som “kategoriskt ointresserad” (121) av kvantitativ utvärdering, vilket emellertid inte beskriver forskargruppen då användningen av kvantitativa mått i viss mån innebär ett förvärvande av symbolen. På ett organisatoriskt plan stödjer dock det empiriska materialet representantens uttalande: Både representanter från institutionsledningen och fakultetens bibliotek uttrycker reservationer inför ett lättvindigt aktualiserande av bibliometriska indikatorer. Vår undersökning antyder däremot möjligheten att den kvantitativa utvärderingssymbolen förvärvar aktörer i form av forskare utan explicita symbolförespråkare i den kringliggande organisationen. Detta kan ställas mot Open Access-symbolen vars förvärvande av aktörer har skett till följd av symbolförespråkares kostsamma arbete. Det står klart att kvantitativa indikatorer, om än i olika utsträckning, konvergerar med de lingvistiska forskarnas strävan efter meritering vid sidan av närvaron i de informella skikten av publiceringslandskapet.

5.4 Slutsatser av analysen

Karaktären hos de översättningar som framträder i undersökningens empiriska material kan ses i kontrast till Callons och Laws (1997) beskrivning av stabiliseringens ändpunkt i översättningsprocesser, vilken lyder:

[A] network which is relatively stabilised also tends to become an entity, a black box, a black box that [...] translates the various materials that make it up. It translates them by co-ordinating them, by fronting for them, and by standing for them in a simple and coherent form.

Callon & Law 1997, s. 174

Det har visserligen syns i analysen hur Open Access-publicering och kvantitativ forskningsutvärdering som symboler, för att knyta an till citatet ovan, på olika vis har förvärvats i publiceringspraktikerna. Emellertid kan inte de informella nätverk av forskarkollegor, tidskrifter, konferenser och organisatoriska relationer, som forskarna bidrar till att upprätthålla, sägas ha assimilerat och fått till stånd den enhetliga representation av material, eller symboler, som beskrivs av författarna. Detta eftersom att symbolernas ursprungliga riktningar fortfarande utövar agens på forskarna, och som vi sett tvingar de sistnämnda att upplägga strategier och taktiker kring Open Access-publicering och kvantitativ forskningsutvärdering. Utifrån det aktör-nätverk-teoretiska synsättet framträder sammanfattningsvis forskarnas publiceringspraktiker som konsoliderade men samtidigt upprätthållna: Både genom och gentemot Open Access-publicering och kvantitativ forskningsutvärdering.

6. Diskussion

6.1 Återkoppling till forskningsfrågor

I början av uppsatsen (1.2) formulerar vi våra forskningsfrågor. Vi kommer i det följande återkoppla till de ursprungliga frågeställningarna med utgångspunkt i studiens resultat samt vår analys av resultaten.

- Hur utformas publiceringspraktiker bland medlemmarna i den lingvistiska forskargruppen samt i relation till den miljö de verkar inom?

Forskarnas publiceringspraktiker innefattar ett aktivt utformande och upprätthållande av de olika lingvistiska publiceringslandskap de orienterar sig mot. Undersökningen har påvisat att en huvudsaklig identifiering görs av forskarna med aktörer i förbindelse med deras specifika forskningsområden, snarare än med disciplinära eller organisatoriska tillhörigheter. Denna identifiering har en avgörande betydelse för forskarnas interaktion med de aktörer som involveras i deras praktiker. Beaktandet och bejakandet av publiceringslandskapets informella skikt i publiceringspraktikerna innebär således även ett upprätthållande av relationella förbindelser. Heterogena element såsom tidskrifter, redaktörskommittéer, metodologiska tillvägagångssätt, konferenser et cetera, sammansätts och stabiliserar en gemensam informell riktning i publiceringslandskapet.

Forskargruppen ses i undersökningen figurera som en lösare slags förbindelse forskarna sinsemellan men – inbegripen som den är i pågående översättningsprocesser – bidrar gruppen alltså till att även styra publiceringspraktiker i en annan riktning än den informella. I kontrast till de enskilda forskarnas förgreningar i det lingvistiska publiceringslandskapet, tycks gruppens huvudsakliga funktion vara att skänka en enhetlighet åt forskarnas aktiviteter. I det här avseendet ansluter sig forskarna, om än inte som explicita förespråkare, till en långt gången synkronisering inom organisationen. Mer specifikt en synkronisering där ett synliggörande av forskningsaktiviteter tar plats, vilket görs genom en mobilisering av olika slags resurser som publiceringsstöd från biblioteket, stöd vid ansökningar av externa medel och förbättrade digitala verktyg.

Publiceringspraktikerna utformas i relation till den organisation forskarna verkar inom liksom gentemot inflytelserika aktörer som forskningsfinansiärer – aktörer utomstående till de informella skikten av forskarnas praktiker. I och med den otvetydiga meriteringsfunktion som forskarna tillskriver publikationen, åskådliggörs en balansgång mellan informell positionering och en formell meritering gentemot ovan nämnda aktörer. Således åskådliggörs det även i undersökningen hur

sammansättningen av de informella skiktens resurser inte stabiliserats till den grad att de står utom påverkan för andra intressen.

- Hur manifesterar sig de ökade kraven på utvärdering respektive öppenhet bland forskargruppens medlemmar och deras praktiker?

De två trendernas manifesteringar inom forskargruppen karaktäriseras av en bred spännvidd. I denna forskningsfråga lyfts praktikbegreppet fram, vilket skapar förutsättningar för att fånga in manifesteringarnas disparata natur, då en mängd olika praktiker finns representerade inom forskargruppen. I resultaten framgick det tydligt att forskarna inte såg gruppen som en omedelbar plattform för samarbete, utan snarare ett sätt att synliggöra och sammanställa medlemmarnas respektive forskargärningar. En större enhetlighet i manifesteringarna skulle tänkbart existera om gruppens medlemmar vore engagerade i ett gemensamt forskningsprojekt. Istället tar de två trenderna, som sagt, vitt skilda uttryck hos forskarna.

I fallet för öppenhetstrenden, närmare bestämt Open Access-publicering, syntes en manifestering och förankring tydligast hos de forskare som arbetar med extern forskningsfinansiering. Som vi lyfte i vår analys innehar Open Access för dessa forskare ställningen som en obligatorisk passagepunkt. En följd av detta är att forskarna med längst bakgrund, och ofta med en bakgrund av beviljade forskningsanslag från externa finansiärer, uppvisade en störst medvetenhet kring fenomenet. Därför är en rimlig slutsats att öppenhetstrendens huvudsakliga manifestering i forskargruppen utgörs av de krav som forskningsfinansiärer ställer. I kontrast till forskarnas olikartade relationer till Open Access var forskarnas utsagor däremot mer likartade när det kom till kvantitativ utvärdering. Då forskargruppens medlemmar talade om kvantitativ utvärdering gjorde de detta oftast i relation och kontrast till de informella värderingar som redan är etablerade inom forskningsfältet. En del informanter påtalade hur kvantitativ utvärdering, trots sin brist på implementering på institutionsnivå är något man kan behöva förhålla sig till i relation till andra utvärderande instanser. En möjlig öppning för bibliometriska indikatorer finns därför i en implementering av aktörer utanför organisationen, på ett liknande sätt som Open Access. Skulle exempelvis Vetenskapsrådet implementera kvantitativ utvärdering skulle detta i och med ett ökat fokus på extern finansiering troligtvis ha en stor återverkan i forskarnas praktiker. Samtidigt som ett sådant scenario i högsta grad är hypotetiskt, figurerar Open Access som ett exempel på forskningsfinansiärens makt som symbolförespråkare.

- På vilket sätt omförhandlas utvärderings- respektive öppenhetskraven mellan forskargruppens medlemmar och de aktörer som omgärdar dem?

Ett centralt intresseområde i uppsatsen är att blicka bortom de olika aktörernas respektive hållningar till de två trenderna och undersöka hur olika intressen omformas i förhållande till varandra. I den aktör-nätverk-teoretiska undersökning som denna uppsats utgör betraktas utvärderings- liksom öppenhetskraven som symboler med möjligheten att påverka – utöva agens – varför de även kan ses som potentiella aktörer i sammanhanget. Den växelverkan som framhävs i den sista forskningsfrågan sker därför inte endast mellan mänskliga aktörer utan även icke-mänskliga, som de två symbolerna. Ingen av informanterna i studien kan beskrivas som att inta ett

ensidigt förhållningssätt till trenderna, utan snarare präglas resultaten en rikedom på nyanser, vilket talar för vikten av *sammanhanget* och hur publiceringslandskapets utformning i högsta grad är relationellt till sin karaktär. Vid första anblick kan vi exempelvis i fallet Open Access framlägga ett enkelt orsakssamband: Forskning bedrivna med medel från Vetenskapsrådet kommer att mynna ut i en Open Access-publicering. Vid en närmare anblick träder emellertid en mängd bakomliggande faktorer fram: institutionen som fäster vikt vid att forskare söker externa medel; infrastrukturenheterna som anordnar workshops där seniora forskare bland annat förmedlar deras syn på vad forskningsfinansiärer värderar; systemet som möjliggör parallellpublicering och hjälper forskare att synliggöra sina meriter et cetera. Att bortse från dessa instanser vore att gå miste om de två trendernas omfång och påverkan, samt gå miste om de olika forum där den ursprungliga symbolen kan omformas.

När det kommer till Open Access-publicering syntes i stort en konsolidering bakom symbolförespråkare som Vetenskapsrådet. Dock så vill vi understryka att även symbolförespråkarnas intressen i nuläget formas av de informella värderingar som existerar inom det befintliga publiceringslandskapet. De olika instanser vi beskriver ovan utgör vidare ett bevis för hur Open Access-initiativ resulterar i konkreta åtgärder på praktisk nivå, vilka förvisso kan beskrivas som delar i en något ensidig påverkan, men likväl utgör en översättning av intressen. Det finns både likheter och skillnader i hur Open Access respektive kvantitativ utvärdering översätts inom forskargruppen och organisationen. En likhet står att finna i hur ansamlandet av heterogena resurser inom de informella publiceringslandskapen villkorar symbolernas framfart. Den huvudsakliga olikheten mellan trenderna är att kvantitativ utvärdering, till skillnad från Open Access, saknar explicita förespråkare inom organisationen. En formbarhet i implementeringen av bibliometriska indikatorer syns bland forskarna, där det tydligaste upptagandet av indikatorer sker i meriteringssyfte samt för att skapa en översikt över tidskrifter publiceringslandskapet, snarare än att bedöma tidskrifters kvalitet.

6.2 Avslutande diskussion

Efter att i föregående avsnitt ha besvarat våra forskningsfrågor för vi i det som följer en avslutande diskussion kring våra resultat i relation till vår forskningsöversikt och bakgrund. Vidare ges förslag till framtida studier mot bakgrund av de kunskapsluckor vi identifierar utifrån den genomförda undersökningen.

Under rubrikerna 2.2–2.2.3 målar vi upp en bild av Open Access som ett fenomen som formas på en strukturell nivå av bland annat forskningspolitiska instanser, såväl som av forskare själva i deras praktiker. Resultaten av studien bekräftar i mångt och mycket påståenden i tidigare forskning som berörs under dessa rubriker. I forskningsöversikten (2.2.1) visades en ökning av hybrid-tidskrifter (Björk & Solomon 2014; Laakso & Björk 2016; Pinfield, Salter & Bath 2016), vilket vi i analysen (5.1) beskrev som en förflyttning av Open Access-symbolen. Den förflyttning där Open Access numera figurerar som ny affärsmodell för de traditionella förlagen (Haider & Åström 2017) återspeglades hos forskarna och deras tveksamhet till publiceringsformen. Forskarnas reservationer kan även i högsta grad relateras till Haider (2007) som belyser dubbelheten i att Open Access-rörelsen både symboliserar

motstånd och tradition. Dubbelheten syns hos forskarna i det att de ser fördelarna med Open Access i spridningen av forskningsresultat såväl som bristerna i det rådande paradigmet i vetenskaplig publicering. Detta samtidigt som de betraktar hybridpublicering som ekonomiskt ohållbart och etiskt problematiskt. Förflyttningen kan vidare positioneras gentemot de hållpunkter Herb (2010) identifierar hos förespråkare av Open Access, som till exempel att publiceringsformen skulle utgöra ett demokratiskt redskap och att den är en lösning på en ohållbar ekonomisk situation. Open Access kan mycket väl uppfylla dessa kriterier, emellertid utgör vår undersökning ett exempel på hur den inte betraktas som det idag av forskare.

I fråga om utvärderingstrenden beskrivs i 2.3–2.3.3 hur den bibliometriskt baserade forskningsutvärderingen, liksom i fallet Open Access, kan förstås från flera analytiska nivåer. Vår undersöknings resultat måste, även om vi inte har för avsikt att studera den kvantitativa forskningsutvärderingen på en makronivå, relateras till den generella utvecklingen vari fenomenet fått både nationell och internationell spridning. Vi ser en återspeglning av utvärderingstrendens spridning såtillvida att den av informanter i vår undersökning också förstås som en generell riktning inom vetenskaplig publicering. Medvetenheten som finns bland forskarna kring genomslagsindikatorer exemplifierar detta väl då indikatorerna, trots en inte alltför framträdande plats i publiceringspraktikerna, är en aktör forskarna likväl uppvisar ett aktivt förhållningssätt till. Den nationella spridning av bibliometrisk forskningsutvärdering på mesonivå som påvisas av Hammarfelt et al. (2016) har ännu inte nått den fakultet undersökningens informanter verkar inom. Det vore emellertid en alltför stor förenkling att enbart tolka forskarnas marginella begagnande av bibliometriska indikatorer i deras praktiker som en konsekvens av att kvantitativ forskningsutvärdering ej har implementerats vid fakulteten. Vidare bör det poängteras att omkringliggande lärosäten och institutioners implementering av bibliometrisk utvärdering de facto påverkar forskarnas förhållningssätt till utvärderingstrenden, vilket – som vi sett – ger utvärderingstrenden en viss agens i sammanhanget. Gingras (2016, ss. 53, 57) beskrivningar av formellt och informellt värderande av publiceringskanaler är i en stor utsträckning kategorier även forskarna utgår från i sina publiceringspraktiker. Liksom i författarens förståelse av indikatorbaserade rangordningar av tidskrifter som mindre relevanta i relation till forskares informella och detaljerade fältkännedom om kanaler, orienterar sig forskarna i de lingvistiska publiceringslandskapen främst med hjälp av en specialiserad, informellt förvärvat kunskap om relevanta publiceringskanaler.

Sammantaget finns även flera beröringspunkter mellan vår undersökning och den praktikorienterade forskning som gjorts kring vetenskaplig publicering. Frohmanns (2004) identifierande av publikationen som en bidragande komponent i upprätthållandet och stabiliseringen av vetenskapliga praktiker ligger på många sätt i linje med hur publikationen figurerar i vår undersökning. Underliggande den färdiga publikationen som formaliserad slutprodukt finns det aktiva upprätthållande och ansamlande av heterogena resurser som möjliggör praktikernas stabilisering – i förlängningen även det undersökta publiceringslandskapet. I avsnitt 2.1.2 omnämns Kling och McKim (2000), och deras ifrågasättande av den digitala teknologins konvergerande effekter på vetenskaplig kommunikation. Beständigheten i praktiker lyfts av författarna som en kontrast till uppfattningen att det digitala publiceringslandskapet likriktar publiceringspraktiker, oberoende av

forskningskontexter. Utifrån vår undersökning framträder upprätthållandet av publiceringspraktikerna i linje med författarnas argumentation på ett plan: Praktikerna hos de lingvistiska forskarna upprätthålls i viss mån gentemot den öppenhetsrespektive utvärderingstrend som utkristalliserats i digital vetenskaplig publicering. Å andra sidan visar vår undersökning på den plasticitet som kan finnas i forskares praktiker gentemot övergripande trender. Liksom hos Rushforth och de Rijcke (2015) syns en översättning av kvantitativa kvalitetsindikatorer, och i vår undersökning även Open Access-publicering, till de praktiker forskare ingår i.

En aspekt av resultaten i denna uppsats som inte analyseras i större utsträckning är utvärderingformers påverkan på tvärvetenskaplig och tvärsektionell forskning. Samverkan figurerar som ett ledord i forskningspropositionen (Utbildningsdepartementet 2016) samt i det undersökta lärosätets strategiska dokument. Det är således möjligt att tala om samverkan som en trend likt de två trender som denna uppsats syftar till att undersöka i relation till publiceringspraktiker. Undersökningsområdet framstår vidare som särskilt intressant då vetenskaplig kommunikation och publicering ofta har undersökts utifrån ett ramverk av disciplinära gränsdragningar (Palmer & Cragin 2008). I linje med Fry (2004) som konstaterar att förklaringsmodeller baserade disciplinära kulturer inte fungerar på sina informanter – som hon beskriver som akademiska nomader – anser vi att det kommer finnas ett behov av att i större utsträckning undersöka vetenskaplig kommunikation utan gränser dragna a priori. Kort sagt tror vi att ett ökat forskningspolitiskt fokus på samverkan kommer påverka forskares praktiker och bör således även påverka hur dessa praktiker undersöks inom biblioteks- och informationsvetenskapen.

Det är tydligt att uppsatsen, och den studie som den utgör, faller i en genre av undersökningar av forskares attityder till Open Access och många av påståendena kring forskare och Open Access som diskuterades i 2.2.3 stämmer in på resultaten i studien. Park och Qin (2009) konstaterar att forskares vilja att publicera sig i etablerade kanaler missgynnar Open Access-tidskrifter, men Park och Qin (2009) föreslår även att detta inte nödvändigtvis bör begränsas till Open Access-publicering. Föreliggande studie styrker detta påstående. Resultaten visar emellertid även en potentiell progression i hur Open Access uppfattas av forskare inom humaniora, mer bestämt i relation till påståendet att forskare inom humaniora inte skulle förknippa Open Access med den gyllene vägen (Creaser et al. 2010). I forskarnas praktiker figurerar Open Access som en kommersiell modell, och denna form av gyllene Open Access är tydligast representerad i vår undersökning. Vi bör dock yttra en reservation kring vårt resultat, mot bakgrund av att lingvistikens publiceringspraktiker verkar skilja sig från den generella bilden av humanioraforskning (Zwaan & Nederhof 1990; Georgas & Cullars 2005). Dock finns det anledning att tro att den ökning i hybridpublicering som noterats (Björk & Solomon 2014) också, som vi nämnde ovan, kommer förflytta forskares relation till Open Access i detta hänseende.

Mot bakgrund av de praktikorienterade undersökningarna kring bibliometriska indikatorer på mikronivå som aktualiseras i 2.3.3 kan det konstateras att effekterna på lingvisternas publiceringspraktiker både överensstämmer och avviker från tidigare forskning som gjorts inom andra ämnesområden. En begränsning som först och främst bör lyftas i sammanhanget gällande vår undersökning är att bibliometriska indikatorer inte har implementerats vid informanternas fakultet. I Hammarfelts och de

Rijckes (2015) undersökning av effekterna av bibliometrisk utvärdering på forskares publiceringspraktiker vid en humanistisk fakultet finns, i kontrast till vår studie, ett kvantitativt utvärderingssystem implementerat vid fakulteten. I vår studie ses istället en marginell etablering av bibliometriska mätverktyg äga rum på annat sätt, nämligen genom forskarnas strävan efter meritering och vid en mer lättillgänglig navigering i publiceringslandskapet. Avseende publicering utgör lingvistik ett exempel på den mångfald av praktiker som ryms inom humaniora, då både publiceringsmönster och publikationsformer inom disciplinen står i kontrast till en förenklad bild av humanistiska forskarpraktiker (Zwaan & Nederhof 1990; Georgas & Cullars 2005). Emellertid figurerar lingvistik i vår undersökning ej som en av de humanistiska discipliner där bibliometrisk utvärdering utgör "en stabiliserande styrningsteknologi" vilken harmonierar med och "förstärker de normer och publiceringspraktiker som redan finns etablerade inom de humanvetenskapliga disciplinerna" (Nästesjö 2016, s. 54). Detta eftersom att de formaliserade värderingarna av publiceringskanaler genom indikatorer ses som främmande av de lingvistiska forskarna i deras identifiering med de informella förgreningarna publiceringslandskapet.

Det centrala intresseområdet i denna uppsats är formandet av publiceringspraktiker. Detta kan på ett plan sägas stå i motsättning till vår studies karaktär, då formande antyder en progression över tid och uppsatsen i sin essens utgör ett slags tidsligt tvärsnitt. Det forskningspolitiska landskapet förändras ständigt, vilket försvårar arbetet med att beskriva publiceringspraktiker. Det framstår för oss därför som gynnsamt att i större utsträckning analysera omförhandlandet av forskningspolitiska trender i publiceringspraktiker i en longitudinell studie – något som emellertid varit omöjligt mot bakgrund av uppsatsarbetets tidsmässiga begränsningar. Att följa en grupp forskare över en längre tid hade tydligen kunnat blottlägga den process vari trender införlivas i praktiker och hade tillfört ännu en dimension till en aktör-nätverk-teoretisk undersökning av vetenskaplig publicering. Inte minst om Open Access-publicering sanktioneras ytterligare genom införandet av en Open Access-indikator (se exempelvis Vetenskapsrådet 2014, ss. 11f) skulle en sådan undersökning vara relevant.

Inledningsvis i uppsatsens beskrivs den konflikt som har identifierats av framträdande forskningspolitiska aktörer mellan öppenhets- respektive meritering- och utvärderingstrenden i vetenskaplig publicering. Vi har i arbetet med denna uppsats rört oss i en miljö präglad av vardagliga praktiker såväl som allomspännande politiska beslut. Vi har talat med en samling personer som i sina olika roller, medvetet eller omedvetet, omförhandlar – det vill säga aktivt konstruerar och upprätthåller – fenomenet vetenskaplig publicering. Att påstå att vetenskaplig publicering formas på ett strukturellt plan liksom i forskares praktiker är i sig riktigt. Emellertid visar föreliggande uppsats att dessa ej utgör en dikotomi, utan snarare bör förstås som ett kontinuum, eller en konversation, där riktlinjer liksom publicering har en signifikans både i marknära praktiker såväl som på ett strukturellt plan och däremellan. Att skapa en förståelse för en konflikt i vetenskaplig publicering innebär således att skapa en förståelse för hur de intressen som flödar genom det vetenskapliga publiceringslandskapet vävs samman och förflyttar varandra i nya riktningar.

7. Litteraturförteckning

Alvesson, M. (2011). *Interpreting interviews*. London: SAGE.

Alvesson, M. & Sköldberg, K. (2008). *Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur.

Andrés, A. (2009). *Measuring academic research: how to undertake a bibliometric study*. Oxford: Chandos.

Arik, E. (2015). A bibliometric analysis of linguistics in web of science. *Journal of scientometric research*, 4(1), ss. 20–28. DOI:10.4103/2320-0057.156018

Atkinson, P. & Coffey, A. (2011). Analysing documentary realities. I Silverman, D. (red.) *Qualitative research: issues of theory, method and practice*. London: SAGE, ss. 77–92.

Beagle, D. (2001). The sociotechnical networks of scholarly communication. *Portal: libraries & the academy*, 1(4), ss. 421–443. DOI:10.1353/pla.2001.0060

Becher, T. & Trowler, P. R. (2001). *Academic tribes and territories: intellectual enquiry and the culture of disciplines*. Philadelphia, PA: Open University Press.

Bernhardsson, K. (2012). *Ny strategi för vetenskaplig bokpublicering vid Lunds universitet*. (Rapport) Området för humaniora och teologi, Lunds universitet. Tillgänglig: <http://portal.research.lu.se/ws/files/5974784/2278655.pdf> [2017-05-31]

Björk, B.-C. (2014). Open access subject repositories: an overview. *Journal of the association for information science and technology*, 65(4), ss. 698–706. DOI:10.1002/asi.23021

Björk, B.-C., Laakso, M., Welling, P. & Paetau, P. (2013). Anatomy of green open access. *Journal of the association for information science and technology*, 65(2), ss. 237–250. DOI:10.1002/asi.22963

Björk, B.-C. & Solomon, D. J. (2014). *Developing an effective market for open access article processing charges*. (Rapport) London: Jisc, Research Libraries UK, Research Councils UK, the Wellcome Trust, the Austrian Science Fund, the Luxembourg National Research Fund, and the Max Planck Institute for Gravitational Physics. Tillgänglig: <https://wellcome.ac.uk/sites/default/files/developing-effective-market-for-open-access-article-processing-charges-mar14.pdf> [2017-05-17]

Björk, B.-C., Welling, P., Laakso, M., Majlender, P., Hedlund, T. & Guðnason, G. (2010). Open access to the scientific journal literature: situation 2009. *PLoS one*, 5(6), e11273.

Borgman, C. L. (2007). *Scholarship in the digital age: information, infrastructure, and the internet*. Cambridge, MA: MIT Press.

Callon, M. (1986). Some elements of a sociology of translation: domestication of the scallops and the fishermen of Saint Briec bay. I Law, J. (red.) *Power, action and belief: a new sociology of knowledge? sociological review monograph*. London: Routledge and Kegan Paul, ss. 196–233. DOI:10.1111/j.1467-954X.1984.tb00113.x

Callon, M. & Latour, B. (1981/1998). Den store Leviatan isärskruvad: hur aktörer makrostrukturerar och hur sociologer hjälper dem att göra det. I Latour, B. *Artefaktens återkomst: ett möte mellan organisationsteori och tingens sociologi*. Göteborg: Nerenius & Santérus förlag, ss. 11–40.

Callon, M. & Law, J. (1997). After the individual in society: lessons on collectivity from science, technology and society. *Canadian journal of sociology*, ss. 165–182. DOI:10.2307/3341747

Callon, M., Law, J. & Rip, A. (1986). Qualitative scientometrics. I Callon, M., Law, J. & Rip, A. (red.) *Mapping the dynamics of science and technology: sociology of science in the real world*. Basingstoke: Macmillan, ss. 103–123.

Carlsson, H. & Sundin, O. (2016). Searching for delegated knowledge in elementary schools. I *Proceedings of ISIC: the information behaviour conference*. Zadar, Croatia, 20–23 September, 2016: Part 2. Tillgänglig: <http://www.informationr.net/ir/22-1/isic/isic1618.html> [2017-05-18]

Coffey, A. (2014). Analysing documents. I Flick, U. (red.) *The SAGE handbook of qualitative data analysis*. London: SAGE, ss. 367–379.

Creaser, C., Fry, J., Greenwood, H., Oppenheim, C., Proberts, S., Spezi, V. & White, S. (2010). Authors' awareness and attitudes toward open access repositories. *New review of academic librarianship*, 16(S1), ss. 145–161. DOI:10.1080/13614533.2010.518851

Cronin, B. (2001). Hyperauthorship: a postmodern perversion or evidence of a structural shift in scholarly communication practices? *Journal of the association for information science and technology*, 52(7), ss. 558–569. DOI:10.1002/asi.1097

Cronin, B. (2005). *The hand of science: academic writing and its rewards*. Lanham, MD: Scarecrow Press.

Cronin, B. (2008). The sociological turn in information science. *Journal of information science*, 34(4), ss. 465–475. DOI:10.1177/0165551508088944

Cronin, B. & La Barre, K. (2004). Mickey Mouse and Milton: book publishing in the humanities. *Learned publishing*, 17(2), ss. 85–98.
DOI:10.1087/095315104322958463

Cronin, B. & Meho, L. I. (2008). The shifting balance of intellectual trade in information studies. *Journal of the American society for information science and technology*, 59(4), ss. 551–564. DOI:10.1002/asi.20764

Cronin, B. & Meho, L. I. (2009). Receiving the French: a bibliometric snapshot of the impact of ‘French theory’ on information studies. *Journal of information science*, 35(4), ss. 398–413. DOI:10.1177/0165551508100831

Crossick, G. (2016). Monographs and open access. *Insights*. 29(1), ss. 14–19.
Tillgänglig: <https://search.proquest.com/docview/1789293347?accountid=12249>
[2017-05-13]

Denscombe, M. (2004). *Forskningens grundregler: samhällsforskarens handbok i tio punkter*. Lund: Studentlitteratur.

Edlund, P. & Wedlin, L. (2017). “Den kom flygande genom fönstret”: införandet av ett mätsystem för resursfördelning till forskning. I Wedlin, L. & Pallas, J. (red.) *Det ostyrda universitetet? perspektiv på styrning, autonomi och reform av svenska lärosäten*. Göteborg: Makadam förlag, ss. 216–243.

Eklund, P., Maceviciute, E. & Wilson, T. (2011). *Publishing activity and attitudes towards open access publishing in the University of Borås: results of a study undertaken by the Library & Learning Resources and the Swedish School of Library and Information Science*. Tillgänglig <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hb:diva-4524> [2017-05-01]

Elert, C.-C. (u.å.) Språkvetenskap. I *Nationalencyklopedin*. Tillgänglig: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/spr%C3%A5kvetenskap>
[2017-05-16]

Eriksson-Zetterquist, U. & Ahrne, G. (2015). Intervjuer. I Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber, ss. 34–54.

EU (Europeiska unionen) (2016). *Amsterdam call for action on open science*.
Tillgänglig: <https://english.eu2016.nl/binaries/eu2016-en/documents/reports/2016/04/04/amsterdam-call-for-action-on-open-science/amsterdam-call-for-action-on-open-science.pdf> [2017-05-29]

Evans, C. H. (1988). *Language people: the experience of teaching and learning modern languages in British universities*. Milton Keynes: Society for Research into Higher Education & Open University Press.

Evans, C. H. (1993). *English people: the experience of teaching and learning English in British universities*. Milton Keynes: Society for Research into Higher Education & Open University Press.

- Eve, M. P. (2015). Open access publishing and scholarly communications in non-scientific disciplines. *Online information review*, 39(5), ss. 717–732.
DOI:10.1108/OIR-04-2015-0103
- Ezema, I. J. & Asogwa, B. E. (2014). Citation analysis and authorship patterns of two linguistics journals. *Portal: libraries and the academy*, 14(1), ss. 67–85.
DOI:10.1353/pla.2013.0050
- Finansdepartementet (2013). *Budgetpropositionen för 2014* (Regeringens proposition 2013/14:1 Vol. Utgiftsområde 16: utbildning och universitetsforskning). Stockholm: Regeringskansliet.
- Finch, J. (2012). *Accessibility, sustainability, excellence: how to expand access to research publications*. (Rapport) Tillgänglig: <https://www.acu.ac.uk/research-information-network/finch-report-final> [2017-05-29]
- Francke, H. (2013). *Publicera! svenska forskningsbiblioteks arbete med publiceringsfrågor*. (Rapport) Stockholm: Svensk biblioteksförning.
- Frohmann, B. (2004). *Deflating information: from science studies to documentation*. Toronto: University of Toronto Press.
- Fry, J. (2004). The cultural shaping of ICTs within academic fields: corpus-based linguistics as a case study. *Literary and linguistic computing*, 19(3), ss. 303–319.
DOI:10.1093/lc/19.3.303
- Fry, J. & Talja, S. (2007). The intellectual and social organization of academic fields and the shaping of digital resources. *Journal of information science*, 33(2), ss. 115–133. DOI:10.1177/0165551506068153
- Gardiner, E. & Musto, R. G. (2015). *The digital humanities: a primer for students and scholars*. New York, NY: Cambridge University Press.
- Garvey, W. D. (1979). *Communication: the essence of science: facilitating information exchange among librarians, scientists, engineers and students*. Oxford: Pergamon Press.
- Georgas, H. & Cullars, J. (2005). A citation study of the characteristics of the linguistics literature. *College & research libraries*, 66(6), ss. 496–516. [DOI saknas]
- Gingras, Y. (2016). *Bibliometrics and research evaluation: uses and abuses*. Cambridge, MA: The MIT Press.
- Glimstedt, A. (2014). *Att publicera efter policyn: ett antal seniora forskares förhållningssätt till open access efter Vetenskapsrådets open access-policy*. Magisteruppsats, Institutionen Biblioteks- och informationsvetenskap. Borås: Högskolan i Borås.

- Haider, J. (2007). Of the rich and the poor and other curious minds: on open access and development. *ASLIB proceedings*, 59(4/5), ss. 449–461. DOI:10.1108/00012530710817636
- Haider, J. & Åström, F. (2017). Dimensions of trust in scholarly communication: problematizing peer review in the aftermath of John Bohannon’s “Sting” in Science. *Journal of the association for information science and technology*, 68(2), ss. 450–467. DOI:10.1002/asi.23669
- Hammarfelt, B. (2011). Interdisciplinarity and the intellectual base of literature studies: citation analysis of highly cited monographs. *Scientometrics*, 86(3), ss. 705–725. DOI:10.1007/s11192-010-0314-5
- Hammarfelt, B. (2012). Harvesting footnotes in a rural field: citation patterns in Swedish literary studies. *Journal of documentation*, 68(4), ss. 536–558. DOI:10.1108/00220411211239101
- Hammarfelt, B. (2016). Beyond coverage: toward a bibliometrics for the humanities. I Ochsner, M., Hug, S. E. & Daniel, H. (red.) *Research assessment in the humanities: towards criteria and procedures*. Cham: Springer International Publishing; Imprint: Springer, ss. 115–131.
- Hammarfelt, B. & de Rijcke, S. (2015). Accountability in context: effects of research evaluation systems on publication practices, disciplinary norms, and individual working routines in the faculty of Arts at Uppsala University. *Research evaluation*, 24(1), ss. 63–77. DOI:10.1093/reseval/rvu029
- Hammarfelt, B., Nelhans, G., Eklund, P. & Åström, F. (2016). The heterogeneous landscape of bibliometric indicators: evaluating models for allocating resources at Swedish universities. *Research evaluation*, 25(3), ss. 292–305. DOI:10.1093/reseval/rvv040
- Hansson, J. (2014). *Att bilda en bibliotekarie: essäer*. Lund: BTJ.
- Herb, U. (2010). Sociological implications of scientific publishing: open access, science, society, democracy and the digital divide. *First monday*, 15(2). DOI:10.5210/fm.v15i2.2599
- Hess, D. J. (1997). *Science studies: an advanced introduction*. New York, NY: New York University Press.
- Hopper, P. J. (2007). Linguistics. I Nicholls, D. G. (red.) *Introduction to scholarship in modern languages and literature*. New York, NY: Modern Language Association of America, ss. 20–47.
- Hyland, K. (2004). *Disciplinary discourses: social interactions in academic writing*. Ann Arbor, MI: University of Michigan press.

- Kling, R. & McKim, G. (1999). Scholarly communication and the continuum of electronic publishing. *Journal of the American society for information science*, 50(10), ss. 890–906. DOI:10.1002/(SICI)1097-4571(1999)50:10<890::AID-ASI6>3.0.CO;2-8
- Kling, R. & McKim, G. (2000). Not just a matter of time: field differences and the shaping of electronic media in supporting scientific communication. *Journal of the American society for information science*, 51(14), ss. 1306–1320. DOI:10.1002/1097-4571(2000)9999:9999<::AID-ASII047>3.0.CO;2-T
- Kling, R., McKim, G., & King, A. (2003). A bit more to it: scholarly communication forums as socio-technical interaction networks. *Journal of the American society for information science and technology*, 54(1), ss. 47–67. DOI:10.1002/asi.10154
- Knorr-Cetina, K. (1981). *The manufacture of knowledge: an essay on the constructivist and contextual nature of science*. Oxford: Pergamon.
- Kogan, M. (2000). Higher education communities and academic identity. *Higher education quarterly*, 54(3), ss. 207–216. DOI:10.1111/1468-2273.00156
- Kungliga biblioteket (2016). *Sverige först i Norden med ny modell för öppet tillgängliga forskningspublikationer*. <http://www.kb.se/aktuellt/nyheter/2016/Sverige-forst-i-Norden-med-ny-modell-for-oppet-tillgangliga-forskningspublikationer/> [2017-05-31]
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Kärki, R. & Kortelainen, T. (1998). *Introduktion till bibliometri*. Helsingfors: NORDINFO.
- Laakso, M. & Björk, B.-C. (2016). Hybrid open access: a longitudinal study. *Journal of informetrics*, 10, ss. 919–932. DOI:10.1016/j.joi.2016.08.002
- Latour, B. (1986/1998). Förbindelsens makt. I Latour, B. *Artefaktens återkomst: ett möte mellan organisationsteori och tingens sociologi*. Göteborg: Nerenius & Santérus förlag, ss. 41–58.
- Latour, B. (1987). *Science in action: how to follow scientists and engineers through society*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Latour, B. (1996). On actor-network theory: a few clarifications. *Soziale welt*, 47(4), ss. 369–381. [DOI saknas]
- Latour, B. (2005). *Reassembling the social: an introduction to actor-network-theory*. Oxford: University Press.
- Latour, B., Mauguin, P. & Teil, G. (1992). A note on socio-technical graphs. *Social studies of science*, 22(1), ss. 33–57. DOI:10.1177/0306312792022001002

- Latour, B. & Woolgar, S. (1986). *Laboratory life: the construction of scientific facts*. Princeton, NJ: Princeton University.
- Law, J. (1992). Notes on the theory of the actor-network: ordering, strategy, and heterogeneity. *Systems practice*, 5(4), ss. 379–393. DOI:10.1007/BF01059830
- Law, J. (1999). After ANT: complexity, naming and topology. I Law, J. & Hassard, J. (red.) *Actor network and after*. Oxford: Blackwell, ss. 1–14.
- Law, J. & Hassard, J. (red.) (1999). *Actor network and after*. Oxford: Blackwell.
- Law, J. & Williams, R. J. (1982). Putting facts together: a study of scientific persuasion. *Social studies of science*, 12(4), ss. 535–558. DOI:10.1177/030631282012004003
- Lewis, D. M. (2016). *Reimagining the academic library*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publishers.
- Moed, H. F. (2005). *Citation analysis in research evaluation*. Dordrecht: Springer.
- Myers, G. (1993). The social construction of two biologists' articles. I Messer-Davidow, E., Shumway, D. R. & Sylvan, D. (red.) *Knowledges: historical and critical studies in disciplinarity*. Charlottesville, VA: University Press of Virginia, ss. 327–367.
- Nederhof, A., Luwel, M. & Moed, H. (2001). Assessing the quality of scholarly journals in linguistics: an alternative to citation-based journal impact factors. *Scientometrics*, 51(1), ss. 241–265. DOI:10.1023/A:1010533232688
- Nederhof, A., Zwaan, R., Bruin, R. & Dekker, P. (1989). Assessing the usefulness of bibliometric indicators for the humanities and the social and behavioural sciences: a comparative study. *Scientometrics*, 15(5/6), ss. 423–435. DOI:10.1007/BF02017063
- Nelhans, G. (2013). *Citeringens praktiker: det vetenskapliga publicerandet som teori, metod och forskningspolitik*. Diss. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Nelhans, G. & Eklund, P. (2015). Resursfördelningsmodeller på bibliometrisk grund vid ett urval svenska lärosäten. (Rapport 30:2015) *Vetenskap för profession*. Borås: Högskolan i Borås. Tillgänglig: https://www.hb.se/Global/HB%20-%20extern/Forskning/HB_Rapport30_ARKIV_4mars2014.pdf [2017-04-30]
- Nicholas, D., Watkinson, A., Boukacem-Zeghmouri, C., Rodríguez-Bravo, B., Xu, J., Abrizah, A., Świgoń, M. & Herman, E. (2017). Early career researchers: scholarly behaviour and the prospect of change. *Learned publishing*, 30, ss. 157–166. DOI:10.1002/leap.1098
- Nästesjö, J. (2016). *Mätbarheten återverkan: hur prestationsbaserade utvärderingssystem påverkar forskar- och publiceringspraktiker, disciplinära normer*

samt skapandet av forskarsubjekt vid de Humanistiska och teologiska fakulteterna, Lunds universitet. Masteruppsats, Institutionen för kulturvetenskaper, Lund: Lunds universitet. Tillgänglig:
<http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOid=8889595&fileOid=8892114> [2017-05-22]

Ochsner, M., Hug, S. E. & Daniel, H. D. (2013). Four types of research in the humanities: setting the stage for research quality criteria in the humanities. *Research evaluation*, 22(2), ss. 79–92. DOI:10.1093/reseval/rvs039

Palmer, C. L. & Cragin, M. H. (2008). Scholarship and disciplinary practices. *Annual review of information science and technology*, 42(1), ss. 163–212. DOI:10.1002/aris.2008.1440420112

Park, J.-H. (2008). The relationship between scholarly communication and science and technology studies (STS). *Journal of scholarly publishing*, 39(3), ss. 257–273. DOI:10.3138/jsp.39.3.257

Park, J.-H. & Qin, J. (2009). Exploring the willingness of scholars to accept open access: a grounded theory approach. I Greco, A. N. (red.) *The state of scholarly publishing: challenges and opportunities*. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers, ss. 181–206.

Pinfield, S., Salter, J. & Bath, P. A. (2016). The ‘total cost of publication’ in a hybrid open-access environment: institutional approaches to funding journal article-processing charges in combination with subscriptions. *Journal of the association for information science and technology*, 67(7), ss. 1751–1766. DOI:10.1002/asi.23446

Prior, L. (2011). Using documents in social research. I Silverman, D. (red.) *Qualitative research: issues of theory, method and practice*. London: SAGE, ss. 93–110.

Rushforth, A. & de Rijcke, S. (2015). Accounting for impact? the journal impact factor and the making of biomedical research in the Netherlands. *Minerva*, 53(2), ss. 117–139. DOI:10.1007/s11024-015-9274-5

Schmidt, B. & Kuchma, I. (2012). *Implementing open access mandates in Europe: OpenAIRE study on the development of open access repository communities in Europe*. (Rapport) Göttingen: Universitätsverlag Göttingen. Tillgänglig:
<http://www.open.org/download?type=document&docid=610312> [2017-05-01]

Sismondo, S. (2010). *An introduction to science and technology studies*. Chichester: Wiley-Blackwell.

Smyth, N. (2016). Strategic engagement and librarians. I Lyons, R. E. & Rayner, S. J. (red.) *The academic book of the future*. New York, NY: Palgrave MacMillan, ss. 66–73.

Suber, P. (2012). *Open access*. Cambridge, MA: MIT Press.

Talja, S., Vakkari, P., Fry, J. & Wouters, P. (2007). Impact of research cultures on the use of digital library resources. *Journal of the american society for information science and technology*, 58(11), ss. 1674–1685. DOI:10.1002/asi.20650

Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Utbildningsdepartementet (2008). *Ett lyft för forskning och innovation* (Regeringens proposition 2008/09:50). Stockholm: Regeringskansliet.

Utbildningsdepartementet (2016). *Kunskap i samverkan: för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft* (Regeringens proposition 2016/17:50). Stockholm: Regeringskansliet.

Vetenskapsrådet (2011). *God forskningssed*. (Rapport 1:2011) Stockholm: Vetenskapsrådet.

Vetenskapsrådet (2014). *Bakgrundsdokument: nationella riktlinjer för open access*. Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig:
<https://www.vr.se/download/18.4702e05d148edabbd9c51aa9/1412783218988/Utkast+Bakgrundsdok+Nationella+riktlinjer+OA.pdf> [2017-04-30]

Vetenskapsrådet (2015). *Förslag till nationella riktlinjer för öppen tillgång till vetenskaplig information*. (Rapport) Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig:
<https://publikationer.vr.se/produkt/forslag-till-nationella-riktlinjer-for-oppen-tillgang-till-vetenskaplig-information/> [2017-05-17]

Vetenskapsrådet (2016). *Fortsatt arbete med förslaget till nationella riktlinjer för open access*.
<https://www.vr.se/omvetenskapsradet/regeringsuppdrag/avrapporaterade2015/avrapporaterade2015/nationellariktlinjerforoppentillgangtillvetenskapliginformation/fortsattarbete2016openaccess.4.615fa64715282cc5ba629f87.html> [2017-05-22]

Vetenskapsrådet (2017). *Open access*.
<http://www.vr.se/forskningsfinansiering/sokabidrag/forutsattningarforansokningarochbidrag/openaccess.4.1d4cbbbb11a00d342b0800021800.html> [2017-01-30]

Waijers, L. (2009). A short overview of international trends in open access. I *CASLIN 2009, institutional online repositories and open access, 16th international seminar*. Teplá, Czech Republic, 7–11 June 2009, ss. 23–33. Tillgänglig:
https://www.researchgate.net/profile/Iva_Prochaskova/publication/44984581_Institutional_repository_at_the_university/links/550a79020cf20ed529e33b88.pdf#page=24 [2017-05-26]

Weingart, P. (2005). Impact of bibliometrics upon the science system: inadvertent consequences? *Scientometrics*, 62(1), ss. 117–131. DOI:10.1007/s11192-005-0007-7

Wiklund, G. (2007). *Interaktion i forskningspraktiken: vårdvetenskapliga forskares sociala nätverk*. Lic.-avh. Institutionen för kulturvetenskaper. Lund: Lunds universitet.

Wouters, P. (2014). The citation: from culture to infrastructure. I Cronin, B. & Sugimoto, C. R. (red.) *Beyond bibliometrics: harnessing multidimensional indicators of scholarly impact*. Cambridge, MA: MIT Press, ss. 47–66.

Xia, J. (2010). A longitudinal study of scholars [sic] attitudes and behaviors toward open-access journal publishing. *Journal of the american society for information science and technology*, 61(3), ss. 615–624. DOI:10.1002/asi.21283

Xia, J. (2013). The open access divide. *Publications*, 1(3), ss. 113–139. DOI:10.3390/publications1030113

Zwaan, R. A. & Nederhof, A. J. (1990). Some aspects of scholarly communication in linguistics: an empirical study. *Language*, 66(3), ss. 553–557. DOI:10.2307/414612

8. Bilagor

Bilaga 1 Intervjuguider

Intervjuguide – forskare i språkvetenskap⁴

Bakgrund: Presentera intervjun och dess disposition

Språkvetenskapliga publiceringspraktiker:

- Publikationens funktioner
- Att bedriva forskning/att bedriva forskning i grupp
- Moment och hänsynstaganden i spridning av forskningsresultat
- Stöd i publiceringsfrågor
- Pågående diskussioner kring publicering
- Forskarnivå och anställningsform

Utvärdering och öppen tillgänglighet inom språkvetenskaperna:

- Utvärdering/meritering på individuell nivå
- Utvärdering/meritering inom språkvetenskaperna i allmänhet
- Forskningsresultats och publikationers tillgänglighet
- Förutsättningar för öppen tillgång till forskningsresultat

⁴ Till skillnad från i övriga uppsatsen förekommer i bilagorna ordet språkvetenskap i relation till uppsatsens undersökningsområde. Detta beror på att vi fattade beslutet att istället endast använda begreppet lingvistik efter empiriinsamlingen.

Intervjuguide – bibliotekarier

Bakgrund: Presentera intervjun och dess disposition

Språkvetenskapliga publiceringspraktiker:

- Bibliotekarien som stöd i publiceringsfrågor
- Forskares hänsynstaganden vid spridning av forskningsresultat
- Publikationens funktioner för språkvetare
- Möjligheter att påverka publicering

Utvärdering och öppen tillgänglighet inom språkvetenskaperna:

- Utvärdering/meritering av forskare på individuell nivå
- Utvärdering/meritering inom språkvetenskaperna i allmänhet
- Forskningsresultats och publikationers tillgänglighet
- Förutsättningar för öppen tillgång till forskningsresultat

Intervjuguide – representant för institutionsledningen

Bakgrund: Presentera intervjun och dess disposition

Publiceringslandskapet idag:

- Publikationens funktioner för organisationen
- Organisationens inflytande i publiceringspraktiker
- Pågående diskussioner kring publicering
- Aktörer i dialog med organisationen kring publiceringsfrågor

Organisationens inställning till utvärdering och öppen tillgänglighet:

- Utvärdering/meritering på individuell nivå
- Utvärdering/meritering i allmänhet
- Forskningsresultats och publikationers tillgänglighet
- Förutsättningar för öppen tillgång till forskningsresultat

Intervjuguide – representanter för systemet för forskningsinformation

Bakgrund: Presentera intervjun och dess disposition

Vetenskaplig publicering och kommunikation i systemet för forskningsinformation:

- Publikationens funktioner
- Moment och hänsynstaganden i spridning av forskningsresultat
- Pågående diskussioner kring publicering
- Inflytande i publiceringspraktiker

Utvärdering och öppen tillgänglighet inom språkvetenskaperna:

- Utvärdering/meritering på individuell nivå
- Utvärdering/meritering i allmänhet
- Forskningsresultats och publikationers tillgänglighet
- Förutsättningar för öppen tillgång till forskningsresultat

Intervjuguide – representant för fakultetens IT-avdelning

Bakgrund: Presentera intervjun och dess disposition

Digitalt arbete vid fakulteterna:

- Digitala och tekniska behov hos forskare
- Digitala och tekniska behov inom språkvetenskaperna
- Det löpande arbetet med infrastrukturen för forskning
- Öppen tillgänglighet (Open Access och Open Data)
- Utvärdering av IT-infrastrukturen för forskning vid [lärosätet]

Bilaga 2 Intervjuförfrågningar

Intervjuförfrågan – forskargruppens ledare

Hej,

Vi heter Eric Ahl och Filip Astner och läser masterprogrammet i ABM med inriktning mot biblioteks- och informationsvetenskap vid Lunds universitet. Under den här terminen skriver vi vår masteruppsats som handlar om vetenskaplig publicering inom lingvistik vid ditt lärosäte.

I detta arbete kommer vi (1) undersöka publicering inom lingvistik och (2) relatera denna till generella trender inom den akademiska världen rörande utvärdering av forskning och öppen tillgång till forskningsresultat. Vi har som sagt för avsikt att avgränsa oss till lingvistik vid ditt lärosäte, och i detta sammanhang har vi fått syn på en forskargrupp du leder vid namn [forskargruppens namn]. Vi hade tyckt det vore intressant och givande att arbeta med denna grupp som utgångspunkt i vår undersökning. Vår ambition är att skapa en större förståelse kring det lingvistiska publiceringslandskapet. Vi ser detta som en viktig kunskap för bibliotekarier och hoppas att den i längden även kan gagna forskare i ditt ämnesområde. Vi vill tydliggöra att vår undersökning inte innebär en utvärdering av gruppens publicering.

Utifall du är intresserad och tror att andra i gruppen även skulle kunna vara det, skulle vi vilja intervjua er. Vi skulle totalt vilja intervjua 5 forskare vid varsitt tillfälle och vi uppskattar att varje intervju kommer att ta 45-60 minuter. Vi planerar att genomföra intervjuerna under vecka 7-9 och endast en av oss kommer vara närvarande vid genomförandet av varje intervju.

Är du intresserad av att delta?

Tveka inte att höra av dig till oss eller vår handledare om du har några frågor!

Intervjuförfrågan – personer med andra roller inom organisationen

Hej,

Vi heter Eric Ahl och Filip Astner och läser masterprogrammet i ABM med inriktning mot biblioteks- och informationsvetenskap vid Lunds universitet. Under den här terminen skriver vi vår masteruppsats som är en undersökning av vetenskaplig publicering inom lingvistik.

I detta arbete kommer vi (1) undersöka publicering inom lingvistik och (2) relatera denna till generella trender inom den akademiska världen rörande utvärdering av forskning och öppen tillgång till forskningsresultat. Vi har som sagt för avsikt att avgränsa oss till det lingvistiska ämnesområdet vid ditt lärosäte, och vi har i kontakt med [forskargruppens ledare] informerats om att du i din roll har arbetat med forskare i detta ämnesområde. Vi hade tyckt det vore intressant att träffa dig och vi skulle gärna vilja intervjua dig inom ramen för vår undersökning.

Vår ambition är att skapa en större förståelse kring det lingvistiska publiceringslandskapet. Vi ser detta som en viktig kunskap för bibliotekarierna och hoppas att den i längden även kan gagna forskare i det lingvistiska ämnesområdet. Utfall att du är intresserad att delta i undersökningen skulle vi gärna träffa dig för en intervju. Vi uppskattar att varje intervju kommer att ta 45-60 minuter. Vi planerar att genomföra intervjuerna under vecka 7-9 och endast en av oss kommer vara närvarande vid genomförandet av varje intervju.

Är du intresserad av att delta?

Tveka inte att höra av dig till oss eller vår handledare om du har några frågor!

Bilaga 3 Informerat samtycke

Informerat samtycke – svenskspråkiga deltagare:

Vetenskaplig publicering inom [...] språkvetenskap vid [lärosätets namn]: Information för deltagare och informerat samtycke

Bakgrund och syfte

Vi heter Eric Ahl och Filip Astner. Vi arbetar för närvarande på vår masteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap som är en undersökning av publicering inom [...] språkvetenskap. Uppsatsens syfte är att 1) skapa kunskap kring publicering inom ämnesområdet [...] språkvetenskap och dess publiceringslandskap 2) relatera publicering inom [...] språkvetenskap till generella trender inom den akademiska världen rörande utvärdering av forskning och öppen tillgång till forskningsresultat.

Datainsamling och deltagare

Inom ramen för undersökningen kommer det empiriska materialet samlas in genom intervjuer. Informanterna har valts ut baserat på deras anknytning till forskningsområdet [...] språkvetenskap och/eller kunskaper i publiceringsfrågor vid [lärosätets namn].

Undersökningens genomförande

Med varje informant genomförs en intervju som uppskattas ta 45-60 minuter. Vid intervjutillfällena är en av uppsatsens författare närvarande för dess genomförande. Med informantens godkännande ljudinspelas intervjun.

Vilka är riskerna och fördelarna?

Det finns inga kända risker vid deltagande i undersökningen. Resultaten kan vara av intresse för forskare i [...] språkvetenskap och mer generellt inom forskning kring vetenskaplig publicering.

Hantering av data och konfidentialitet

Informanternas namn kommer i den publicerade uppsatsen ha avidentifierats och bestå av koder. Dessa koder avspeglar roll och/eller befattning inom organisationen (t.ex. professor, dekan, bibliotekarie), vilket delvis begränsar möjligheten till konfidentialitet. Organisationsnamn (t.ex. [lärosätets namn], [forskargruppens namn]) kommer ej anonymiseras.

Frivilligt deltagande

Deltagande i undersökningen är frivilligt och deltagare kan när som helst välja att avbryta sin medverkan.

Ansvar

Uppsatsens handledare är Olof Sundin, professor i informationsvetenskap och biträdande prefekt vid Institutionen för kulturvetenskaper, Lunds universitet. Email: [mailadress]

Kontakt

Eric Ahl: [telefonnummer]: [telefonnummer]; email: [mailadress]

Filip Astner: [telefonnummer]: [telefonnummer]; email: [mailadress]

Formulär för informerat samtycke

Deltagande i undersökning:

Jag har tagit del av informationen gällande undersökningen. Jag har fått tillfälle att ställa frågor om undersökningen som har blivit besvarade. Jag ger mitt samtycke till att delta i den här undersökningen.

Deltagarens namn _____

Deltagarens underskrift _____

Datum _____
Dag/månad/år

Intervjuarens namn _____

Intervjuarens underskrift _____

Datum _____
Dag/månad/år

Informerat samtycke – engelskspråkiga deltagare

SCHOLARLY PUBLISHING IN [...] LINGUISTICS AT [NAME OF UNIVERSITY]

INFORMATION FOR PARTICIPANTS AND INFORMED CONSENT

BACKGROUND AND PURPOSE

Our names are Eric Ahl and Filip Astner. We are currently writing our master's thesis in library and information science. The subject of the thesis is scholarly publishing within the field of [...] linguistics at [name of university]. The purpose of the thesis is to investigate, and create a deeper understanding of 1) scholarly publication within the field of [...] linguistics, and 2) the effects of trends related to research evaluation and open access upon scholarly communication in the field of [...] linguistics.

INQUIRY CONCERNING PARTICIPATION

We will be conducting a data collection in the form of interviews. The informants have been chosen on basis of their affiliation with the unit of [...] language studies and [name of university], as well as their knowledge of scholarly publishing practices at [name of university].

HOW WILL THE STUDY BE CONDUCTED?

The participant will be interviewed once. The interview is estimated to take between 45-60 minutes and will be conducted by one of us. If consent is given by the participant, the interview will be subject to sound recording.

WHAT ARE THE RISKS/ADVANTAGES?

There are no known risks in participating in the survey. The results of the survey may be of interest to researchers in [...] language studies and other parties involved in scholarly publishing.

DEALING WITH DATA AND CONFIDENTIALITY

The names of the participants will be expressed in codes. These may reflect the role and/or position of the participant within the organisation (e.g. professor, dean, librarian), which partially limits the possibility of confidentiality. Organizational entities (e.g. [name of university], [name of research group]) will not be subject to data anonymization.

VOLUNTARINESS

Participation is voluntary and the participant may withdraw at any given time.

RESPONSIBILITY

The supervisor of the thesis is Olof Sundin, professor in information studies and assistant head of the Department of Arts and Cultural Sciences at Lund University.
Email: [email address]

CONTACT

Eric Ahl: phone number: [phone number]; email: [email address]

Filip Astner: phone number: [phone number]; email: [email address]

CONSENT FORM

PARTICIPATION

I have been given information concerning the study. I have been given the opportunity to make inquiries concerning the study and any such inquiries have been answered to my satisfaction. I consent voluntarily to participating in this study.

Print Name of participant _____

Signature of participant _____

Date _____
Day/month/year

Print Name of person taking the consent _____

Signature of person taking the consent _____

Date _____
Day/month/year

Bilaga 4 Arbetsfördelning

Arbetet med vår uppsats har genomgående varit en kollaborativ process. Allt från vårt val av undersökningsområde till det slutgiltiga färdigställandet av uppsatsen har gjorts mot bakgrund av våra diskussioner och genomförts i samråd med varandra. I regel har vi även varit på samma fysiska plats i arbetet med uppsatsens olika delar. När så inte har varit fallet, har kommunikationen kring uppsatsen skett i det gemensamma Google Docs-dokument som vi har skrivit i samt genom telefonsamtal. Vi har dock delat upp arbetet vid tiden för materialinsamlingen, då vi genomförde intervjuer separat liksom transkriberade dem enligt en jämn fördelning.